STUDII ȘI CERCETĂRI DE ANTROPOLOGIE

TOMUL 22

1985

EDITURA ACADEMIEI REPUBLICII SOCIALISTE ROMÂNIA

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

PI 458

CONSILIUL DE CONDUCERE

Redactor şef: prof. dr. doc. OLGA NECRASOV, membru corespondent al Academiei Republicii Socialiste România

Redactor şef adjunct: dr. V. V. CARAMĖLEA

Membri:
acad. PETRE JITARIU
prof. dr. GHEORGHE IVĂNESCU, membru corespondent al Academiei Republicii Socialiste România
dr. MARIA CRISTESCU
dr. TATIANA DRĂGHICESCU
DAN BOTEZATU

Secretar responsabil de redacţie: dr. ELENA RADU

În ţară, abonamentele se primesc la oficiile poştale.

Cititorii din străinătate se pot abona adresîndu-se la ROMPRESFILATELIA, Sectorul export-import presă, P. O. Box 12—201, telex 10376 prsfi r, 78104—Bucureşti, România, Calea Griviţei nr. 64—66, sau la reprezentanţii săi din străinătate.

La revue „Studii şi cercetări de antropologie" paraît une fois par an.

Toute commande de l'étranger sera adressée à ROMPRESFILATELIA, Sectorul export-import presă, P.O. Box 12—201, télex 10376 prsfi r, 78104—Bucureşti, România, Calea Griviţei nr. 64—66, ou à ses représentants à l'étranger.

En Roumanie vous pourrez vous abonner par les bureaux de poste. Le prix d'un abonnement est de $ 38 par an.

ADRESA REDACŢIEI:
ACADEMIA R. S. ROMÂNIA
Secţia de ştiinţe biologice
Calea Victoriei nr. 125
79170 Bucureşti

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

STUDII ŞI CERCETĂRI DE ANTROPOLOGIE

Tomul 22 **1985**

S U M A R

ANA-CEZARINA BĂLTEANU, EMILIA URÎTU, AURELIA MIHAI, E. TRIFAN, C. IACOMI, L. MARIAN şi M. GRIGORIU, Variabilitatea nivelului de dezvoltare fizică a nou-născutului 3

SILVIA GHIGEA, GEORGETA MIU, ADRIANA TUDOSIE şi P. CANTEMIR, Variabilitatea creşterii şi dezvoltării copiilor în etapa de vîrstă 1—3 ani 10

MARIA ŞTIRBU, MARIA-ELENA ROŞCA, ANA ŢARCĂ şi MARIA ISTRATE, Aspecte ale creşterii copiilor de 4—6 ani din municipiul Iaşi şi zona rurală a judeţului Iaşi 18

CRISTIANA SUZANA GLAVCE, Aspecte ale creşterii şi dezvoltării segmentului cefalo-facial la copiii între 5 şi 8 ani 27

ELENA RADU, CRISTIANA GLAVCE, ECATERINA MORAR, PROICA CRĂCIUN, RODICA GAGHEŞ, MIHAIL ADAM, NICOLAE LEASEVICI şi MIRCEA GHEORGHIU, Structura antropologică a populaţiei feminine din unele zone ale ţării. Variabilitatea socio-profesională (nota I) 33

MARIA VLĂDESCU şi CORNELIU VULPE, Aspecte antropometrice ale stării de nutriţie la unele populaţii din Muntenia 41

TATIANA DRĂGHICESCU, CORNELIA GEORMĂNEANU şi P. BADEA, Incompatibilitatea pentru sistemul ABO la cuplurile infertile 49

ANA ŢARCĂ, Studiul dermatoglifelor digito-palmare la un lot de copii din şcolile ajutătoare din municipiul Iaşi 52

CORNELIU VULPE şi CECILIA-GABRIELA TOMA, Aspecte ale simetriei în cercetarea dermatoglifelor 62

ECATERINA MORAR, Influenţa factorilor tipologico-temperamentali asupra dinamicii percepţiei 68

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

VARIABILITATEA NIVELULUI DE DEZVOLTARE FIZICĂ A NOU-NĂSCUTULUI

ANA-CEZARINA BĂLTEANU, EMILIA URÎTU, AURELIA MIHAI, E. TRIFAN, C. IACOMI, L. MARIAN și M. GRIGORIU

Date fiind amplele modificări care au intervenit în ultimele decenii în dinamica dezvoltării fizice a copiilor și avînd în vedere diferențele dintre modelele de creștere a copiilor din mediul urban comparativ cu cele din mediul rural (2), ne-am propus un studiu al dezvoltării fizice a nou-născutului, care constituie punctul de plecare al cercetărilor de acest gen.

MATERIAL ȘI METODĂ DE LUCRU

Lucrarea de față se întemeiază pe studiul antropologic al nou-născutului în municipiul Iași (189 băieți și 203 fete) și al unui lot rural (86 băieți și 82 fete) provenit din mai multe sate ale județului Iași.

Pentru fiecare copil nou-născut au fost luați în considerare 16 parametri corporali și 6 cefalici (tabelul nr. 1).

Tehnica de măsurare a nou-născutului și aparatura folosită sînt cele indicate de R. Martin (5) și adoptate de alți cercetători (2), (3) din țara noastră. Nou-născutul a fost măsurat în primele trei ore de viață, în studiul nostru fiind incluși numai copii născuți la termen și cu greutatea minimă de 2 500 g și cea maximă de 4 500 g.

Pentru definirea condițiilor socio-economice s-a întocmit la fiecare subiect studiat fișa economico-socială familială.

Pentru fiecare parametru au fost calculate media (M) și abaterea standard (σ). Totodată au fost stabiliți 17 indici corporali și cefalo-faciali la cele patru serii, formate din fetele și băieții nou-născuți, provenind atît din mediul urban cît și din cel rural.

REZULTATELE OBȚINUTE

Greutatea. Valorile medii ale greutății exprimă dimorfismul sexual la naștere, băiatul nou-născut fiind mai mare decît fetele nou-născute. Diferențele urban—rural sînt practic nesemnificative, seria de băieți din municipiul Iași fiind superioară față de eșantionul rural din același județ cu 27 g, pe cînd seria urbană de fete nou-născute oferă o medie ponderală mai mică decît seria rurală cu 36 g.

Dată fiind scara unică, nediferențiată pe sexe, oferită de literatură (1), s-a considerat mai corectă repartiția pe categorii de dezvoltare ponderală stabilite în funcție de spațiile sigmatice. Această scară este deosebită pentru cele două sexe, dar unică pentru cele două medii din care provin nou-născuții.

Dăm în continuare valorile diferitelor categorii de dezvoltare ponderală a nou-născutului.

St. cerc antropol., 1985, t. 22, p. 3—9

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

Categoria :	foarte mică de la -2σ pînă la -3σ	mică de la -1σ pînă la -2σ	mijlocie $M \pm 1\sigma$	mare de la $+1\sigma$ pînă la $+2\sigma$	foarte mare de la $+2\sigma$ pînă la $+3\sigma$
Băieți					
$M = 3393$	2574 —	2983 —	3803 —	3804 —	4214 —
$\sigma = 411$	2163	2573	2983	4213	4623
Fete					
$M = 3219$	2448 —	2834 —	3605 —	3606 —	3992 —
$\sigma = 366$	2061	2447	2833	3991	4377

Realizînd repartiția procentuală a nou-născuților în raport cu această scară, obținem următoarele frecvențe:

Categoria :	foarte mică	mică	mijlocie	mare	foarte mare
Băieți :	0,36	16,36	64,72	15,27	3,27
Fete :	—	18,66	62,68	15,49	3,17

Din datele menționate se remarcă frecvențe mai mari pentru categoriile mijlocie și mare la băieți comparativ cu fetițele. Luînd în considerație unii factori — consemnați în literatură — care ar influența greutatea la naștere, putem spune că pe materialul studiat de noi se observă o ușoară tendință de variabilitate a valorilor medii ponderale în raport cu profesiunea mamei, dar aceasta este nesemnificativă statistic. În ceea ce privește greutatea nou-născutului în funcție de rang, diferențele sînt și mai puțin marcate.

Scăderea fiziologică este ușor mai intensă în mediul rural decît în cel urban, diferențele sexuale fiind practic inexistente la nou-născuții din municipiul Iași, însă în mediul rural apare ușor mai accentuată la fete față de băieți (aproximativ 30 g).

Statura. Așa cum reiese din examinarea tabelului nr. 1, statura oferă o diferențiere sexuală, ca și greutatea, băieții fiind în medie cu 1 cm mai mari decît fetele. Nu se înregistrează însă diferențe între nou-născuții din mediul urban și cei din mediul rural.

Variabilitatea staturii este relativ restrînsă, în totalitate subiecții încadrîndu-se în spațiul $M \pm 2\ \sigma$. Dăm mai jos scara de apreciere a gradului de dezvoltare în lungime a nou-născutului, în funcție de spațiile sigmatice.

Categoria :	foarte mică de la -2σ pînă la -3σ	mică de la -1σ pînă la -2σ	mijlocie $M \pm 1\ \sigma$	mare de la $+1\sigma$ pînă la $+2\sigma$	foarte mare de la $+2\sigma$ pînă la $+3\sigma$
Băieți					
$M = 51,05$	47,59 —	49,32 —	52,72 —	52,76 —	54,48 —
$\sigma = 1,68$	45,87	47,59	49,31	54,47	56,19
Fete					
$M = 50,05$	46,78 —	48,42 —	51,69 —	51,70 —	53,34 —
$\sigma = 1,65$	45,13	46,77	48,41	53,33	54,97

Repartiția procentuală a nou-născuților pe această scară dimorfică este după cum urmează:

Categoria :	foarte mică	mică	mijlocie	mare	foarte mare
Băieți :	2,55	10,54	70,91	13,81	2,18
Fete :	1,75	15,43	65,97	14,38	2,45

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

Din această repartiție procentuală se remarcă la băieți valori ușor mai ridicate pentru categoriile mare și foarte mare comparativ cu cele pentru categoriile mică și foarte mică, pe cînd la fete se constată o distribuție similară la aceste categorii.

Variabilitatea staturii în funcție de nivelul economico-social și de rangul copilului nu este concludentă.

Raportul staturo-ponderal, exprimat atît prin indicele Rohrer cît și prin indicele Quetelet (tabelul nr. 2), nu înregistrează diferențe semnificative nici din punct de vedere sexual, nici din punctul de vedere al mediului din care provin mamele.

Caracterele somatice longitudinale. Segmentul cefalic (v-sst), trunchiul (sst-sy) și membrul inferior (sy-sol) se comportă similar cu statura, fiind ușor mai mari la băieți decît la fete. În valoare relativă nu există însă nici o diferență între cele două sexe. Nici sub acest aspect nu se constată nici o diferențiere între seriile urban—rural.

Caracterele somatice transversale (tabelul nr. 1). *Lărgimea umerilor* (ac-ac) diferențiază ușor băieții de fetele din mediul urban, pe cînd în mediul rural nu există nici o diferență între sexe din acest punct de vedere.

La nivelul aceluiași sex, diferențele dintre valorile medii ale nounăscutului din mediul urban și ale celui din mediul rural sînt mici și neconcludente.

Lărgimea bazinului (ic-ic) se comportă ca și lărgimea umerilor în privința diferențelor sexuale, care sînt mici și neconcludente sub raportul urban—rural.

Raportul dintre lărgimea bazinului și lărgimea umerilor este diferit în mediul urban față de cel rural. Astfel, la ambele sexe, în mediul urban valorile indicelui ic-ic/ac-ac sînt mai mari decît în cel rural, semnificînd prezența unor trunchiuri mai dreptunghiulare, iar în rural a unor trunchiuri mai trapezoidale.

Diametrul transversal și antero-posterior al cuștii toracice oferă valori medii mai ridicate la băieți decît la fete numai în mediul urban, în cel rural diametrul transversal fiind ușor mai ridicat la fete decît la băieți, pe cînd cel antero-posterior fiind egal la cele două sexe.

Deci, dimensional, cușca toracică nu variază sub aspectul dimorfismului sexual. Doar raportul diametru antero-posterior/diametru transversal (tabelul nr. 2), care relevă forma cuștii toracice, evidențiază la fete o cușcă ceva mai aplatisată, fenomen ce apare și mai accentuat la fetele din mediul rural față de cele din urban.

Perimetrele. *Perimetrul capului* este în medie diferențiat în funcție de sex, la băieți fiind cu aproximativ 1 cm mai mare decît la fete, atît în mediul rural cît și în cel urban. Diferențele dintre seriile rurale și urbane de același sex sînt însă neglijabile.

Perimetrul toracic prezintă o diferențiere sexuală, ca și perimetrul capului, atenuată însă mult în mediul rural. Valoarea relativă a acestuia (perimetru toracic/statură) evidențiază, din contră, un dimorfism sexual mai accentuat în mediul rural, eșantioanele din mediul urban avînd însă medii egale.

Diferențele dintre mediul rural și urban la nivelul aceluiași sex în ceea ce privește perimetrul toracic practic nu există. Pentru mai buna apreciere a diferențierii sexuale a acestui parametru, indiferent de mediul ecologic din care provin subiecții investigați, a fost elaborată o scară după aceeași metodologie ca la statură și greutate.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

Tabelul nr. 1

Valorile medii și sigmatice la seriile de nou-născuți din mediul urban și rural

Dimensiuni și indici	Sexul	Urban			Rural		
		N	media	σ	N	media	σ
Greutatea	B	189	3402	400	86	3375	435
	F	203	3205	390	82	3241	385
Scăderea fiziologică	B	189	147,85	57,60	86	141,20	59,20
	F	203	138,00	54,50	82	134,30	60,90
Statura	B	189	51,05	1,68	86	51,00	1,81
	F	203	50,04	1,60	82	50,08	1,58
Vertex-sst	B	189	11,90	0,65	86	11,86	0,63
	F	203	11,65	0,75	82	11,67	0,62
sst-sy	B	189	17,84	1,16	86	17,96	1,08
	F	203	17,55	1,03	82	17,56	0,98
sy-sol	B	189	21,21		86	21,18	
	F	203	20,84		82	20,85	
sst-xy	B	156	5,52	0,60	66	5,42	0,46
	F	148	3,34		64	5,24	0,44
ac-ac	B	189	11,51	0,67	86	11,41	0,78
	F	203	11,23	0,73	82	11,42	0,70
ic-ic	B	189	8,48	0,68	86	8,30	0,65
	F	203	8,29	0,67	82	8,29	0,54
d.t.-xy	B	189	9,07	0,80	86	8,76	0,72
	F	203	8,89	0,71	82	8,91	0,71
D.a.p.-xy	B	189	9,14	0,82	86	8,80	0,67
	F	203	8,81	0,72	82	8,79	0,69
Perimetrul capului	B	189	35,05	1,24	86	34,96	1,27
	F	203	34,26	1,26	82	34,39	1,38
Perimetrul toracic	B	189	33,38	1,59	86	33,04	1,84
	F	203	32,72	1,68	82	32,88	1,51
Perimetrul abdominal	B	189	32,80	1,78	86	32,34	2,12
	F	203	32,46	1,88	82	32,48	1,87
Perimetrul brațului	B	189	11,31	0,82	86	11,28	0,94
	F	203	11,35	0,91	82	11,05	1,78
Perimetrul coapsei	B	189	16,90	1,27	86	16,74	1,20
	F	203	16,75	1,48	82	16,69	1,42
g-op	F	189	11,70	0,46	86	11,66	0,55
	B	203	11,35	0,50	82	11,52	0,61
eu-eu	F	189	9,05	0,44	86	9,03	0,48
	B	203	8,91	0,44	82	8,95	0,41
n-gn	B	188	4,92	0,35	85	4,84	0,35
	F	203	4,82	0,38	82	4,77	0,29
zy-zy	B	189	7,42	0,53	86	7,33	0,44
	F	203	7,22	0,49	82	7,19	0,51
Fontanela diam. antero-posterior	B	189	2,47	1,05	84	2,49	1,04
	F	203	2,31	0,93	82	2,24	1,02
Fontanela diam. transversal	B	189	2,28	0,83	84	2,43	0,77
	F	203	2,16	0,93	82	2,19	0,88

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

Tabelul nr. 2

Valorile medii ale principalilor indici corporali și cefalo-faciali la cele patru serii de nou-născuți

Indici	Urban		Rural	
	băieți	fete	băieți	fete
Indicele Rohrer	25,64	25,57	25,76	25,80
Indicele vertex-sst/statură	23,31	23,28	23,25	23,30
Indicele sst-sy/statură	34,94	35,07	35,21	35,06
Indicele sy-sol/statură	41,54	41,64	41,53	41,63
Indicele sy-sol/vertex-sy	71,31	71,36	71,02	71,33
Indicele Quetelet	66,64	64,04	66,17	64,71
Indicele ac-ac/statură	22,54	22,44	22,37	22,80
Indicele ic-ic/statură	16,61	16,56	16,27	16,55
Indicele ic-ic/ac-ac	73,67	73,82	72,74	72,59
Indicele d.a.p./d.t	100,77	99,10	100,45	98,65
Indicele per. toracic/ statură	65,38	65,38	64,78	65,65
Indicele per. braț/statură	22,15	22,68	22,11	22,06
Indicele per. coapsă/ statură	33,10	33,47	32,82	33,32
Coeficientul Pignet	14,27	14,12	14,59	13,96
Indicele per. cap/per. toracic	105,00	104,70	105,81	102,16
Indicele cefalic	77,35	78,50	77,44	77,69
Indicele facial total	66,30	66,75	66,03	66,34

Dăm mai jos distribuția procentuală a subiecților pe diferite categorii de dezvoltare a perimetrului toracic.

Categoria :	foarte mică	mică	mijlocie	mare	foarte mare
Băieți :	2,18	12,73	65,46	17,45	2,10
Fete :	1,75	13,68	67,02	14,39	3,16

Ca și în cazul greutății și staturii, se remarcă la băieți o predominanță a categoriilor mai mari în spațiul plus sigmatic.

Coeficientul Pignet oferă un dimorfism sexual mai accentuat în mediul rural și aproape insesizabil în cel urban.

Perimetrul abdominal oferă valori medii ușor inferioare celor ale perimetrului toracic; diferențele sexuale și cele aparținînd celor două medii sînt mici și neconcludente.

Perimetrul brațului prezintă în valoare absolută medii relativ uniforme la cele două serii. În valoare relativă însă, fetele din urban dețin indicele mediu cel mai ridicat.

Perimetrul coapsei, în valoare absolută, prezintă medii ușor superioare la sexul masculin față de cel feminin. În valoare relativă însă, întîlnim exprimat dimorfismul sexual al adultului, sexul feminin fiind caracterizat printr-o coapsă relativ mai groasă decît sexul masculin. Aceste diferențe sînt mai marcate în mediul rural decît în cel urban.

Caracterele cefalo-faciale. Principalele dimensiuni cefalice și faciale (tabelul nr. 1) indică o macrodimensionare la băieți comparativ cu fetele, diferențe însă nesemnificative statistic.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

Proporţiile cefalo-faciale în ambele medii indică un indice cefalic ceva mai ridicat la fete decît la băieţi, situaţie pe care o întîlnim de altfel şi la adult. Valorile medii ale celor patru serii studiate de noi se încadrează în categoria mezocefală.

Indicele facial total indică, prin lipsa dentiţiei, un tip hipereuriprosop.

Deci, proporţiile cefalo-faciale ale nou-născutului sînt pronunţat diferite de cele ale adultului, populaţiile noastre caracterizîndu-se în general printr-o calotă cefalică de tip brahicefal, şi nu mezocefal, ca la nou-născut, iar faţa hipereuriprosopă este rar întîlnită la populaţia adultă cu dentiţia indemnă.

CONCLUZII

Din analiza tuturor parametrilor consideraţi la copilul nou-născut, putem stabili următoarele:

— La naştere, copilul din mediul urban nu se diferenţiază de cel din rural sub aspectul dezvoltării generale, neîntîlnindu-se diferenţieri în funcţie de profesiunea mamei.

— Se remarcă un dimorfism sexual, manifestat prin macrodimensionarea băiatului faţă de fetiţă. Din acest punct de vedere, nivelul de dezvoltare fizică a nou-născutului trebuie să fie dat în mod diferenţiat, după sex.

— La nivelul segmentului cefalic, nou-născutul prezintă o medie a indicelui cefalic neîntîlnită la populaţia adultă, ceea ce ne sugerează că factorii ereditari nu se exprimă în forma calotei la naştere. Probabil că intervin şi factori de ordin mecanic, care în timpul parturaţiei modelează calota facială în sensul unei alungiri.

Sur la variabilité du niveau de développement physique du nouveau-né

RÉSUMÉ

Etant donné les modifications survenues pendant les dernières décennies dans la dynamique du développement des enfants et vu les différences des modèles de croissance constatées chez les enfants du milieu urbain en comparaison de ceux du milieu rural au cours des différentes étapes d'âge, les auteurs se sont proposé d'étudier à ce point de vue le niveau du développement physique du nouveau-né.

Le matériel d'étude a compris un lot de nouveau-nés provenant de la ville de Iaşi, dont 189 garçons et 200 filles, ainsi qu'un lot provenant du milieu rural du même département, dont 86 garçons et 82 filles. Pour chaque nouveau-né on a pris 16 paramètres corporels et 6 céphaliques.

L'analyse de tous les paramètres ainsi que des indices qui en furent calculés a permis de constater que l'enfant nouveau-né provenant du milieu urbain ne diffère point, en moyenne, de celui du milieu rural, au point de vue du développement général. On a également remarqué que, dans les deux lots, le dimorphisme sexuel se manifeste surtout par le caractère plus macrodimensionné des garçons en comparaison des filles. En même temps on a constaté que, en moyenne, l'indice céphali-

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

que y est très différent de celui des adultes de la même région, ce qui suggère la conclusion que la forme de la calotte *à la naissance* est influencée plutôt par les facteurs mécaniques qui agissent pendant la parturition que par les facteurs d'ordre héréditaire.

BIBLIOGRAFIE

1. BĂRBUȚĂ R., *Puericultură clinică*, Edit. Junimea, Iași, 1983.
2. CRISTESCU M., *Aspecte ale creșterii și dezvoltării adolescenților din R. S. România*, Edit. Academiei, București, 1969.
3. ENĂCHESCU T., POP SUZANA, *Dezvoltarea fizică a nou-născutului din București*, Probl. antropol., 1956, **2**, 147—167.
4. ENĂCHESCU T., POP SUZANA, GEORGESCU VLADIMIR, *Dimorfismul sexual al nou-născutului în relația sa ontogenetică cu adultul*, Probl. antropol., 1963, **7**, 57—77.
5. MARTIN-SALLER, *Lehrbuch der Anthropologie*, G. Fischer, Stuttgart, 1958, p. 757—774.

Centrul de cercetări biologice Iași,
Colectivul de antropologie

Primit în redacție la 20 martie 1985

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

VARIABILITATEA CREȘTERII ȘI DEZVOLTĂRII COPIILOR ÎN ETAPA DE VÎRSTĂ 1—3 ANI

SILVIA GHIGEA, GEORGETA MIU, ADRIANA TUDOSIE și P. CANTEMIR

Stabilirea vîrstei de maximă sensibilitate la factorii de mediu impune cunoașterea particularităților de creștere și dezvoltare ale diferitelor etape ontogenetice.

Avînd în vedere penuria de date de referință pentru etapa 1—3 ani, în lucrarea de față ne-am propus studiul cîtorva aspecte ale creșterii și dezvoltării copiilor din această etapă de vîrstă.

MATERIAL ȘI METODĂ

Lucrarea se întemeiază pe studiul antropologic a două loturi de copii, proveniți din mediul urban și rural. Lotul urban este constituit din copii proveniți din municipiul Iași, în timp ce lotul rural, din copii aparținînd satelor din județul Iași. Numărul de subiecți din lotul urban este de 679 (352 băieți și 327 fete), iar cel din lotul rural este de 498 (283 băieți și 215 fete).

Etapele de vîrstă investigate la copiii studiați sînt următoarele: 6 luni — 1,5 ani (media de vîrstă 1 an), 1,6—2,5 ani (media de vîrstă 2 ani), 2,6—3,5 ani (media de vîrstă 3 ani). Fișa de studiu cuprinde 12 parametri corporali și 5 cefalici.

Prelucrarea statistică a datelor s-a făcut separat pe sexe și clase de vîrstă și a constat în calculul principalilor parametri (media și deviația standard), valorile obținute fiind înscrise în tabelele nr. 1, 2, 3 și 4.

REZULTATE

DEZVOLTAREA GLOBALĂ

Aprecierea dezvoltării globale a fost făcută pe baza greutății, a staturii și a raportului staturo-ponderal.

Greutatea. Valorile medii calculate pentru vîrsta de 1 an evidențiază, atît în urban, cît și în rural, diferențe între cele două sexe, băieții fiind ceva mai grei decît fetele (cu 230 g în urban și 370 g în rural. Diferența urban-rural pentru această vîrstă este practic neglijabilă, băieții din urban avînd chiar o greutate identică cu a celor din rural, în timp ce fetele din urban le depășesc pe cele din rural doar cu 100 g.

La următoarea grupă de vîrstă, 1,6—2,5 ani (media de vîrstă 2 ani), dimorfismul sexual se accentuează ușor în urban, băieții devenind cu circa 500 g mai grei decît fetele, în timp ce în rural diferența dintre sexe se menține la valoarea evidențiată la vîrsta de 1 an. Diferența urban-rural este și la această vîrstă nesemnificativă, băieții din urban depășind pe cei din rural cu circa 170 g, în timp ce fetele doar cu 100 g.

St. cerc. antropol., 1985, t. 22, p. 10—17

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

Tabelul nr. 1

Parametrii de poziție și dispersie ai principalelor dimensiuni corporale și cefalo-faciale la seriile urbane

Dimensiuni	Băieți						Fete					
	6 luni—1,5 ani		1,6—2,5 ani		2,6—3,5 ani		6 luni—1,5 ani		1,6—2,5 ani		2,6—3,5 ani	
	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ
Greutatea	9,13	1,47	12,17	1,44	13,87	1,91	8,90	1,39	11,70	1,67	13,57	1,76
Statura	731,25	51,58	855,73	40,62	931,97	53,81	731,95	46,27	842,85	43,48	928,46	44,22
v-sst	175,96	24,14	210,85	19,81	225,32	20,87	170,95	21,40	204,55	19,58	217,46	26,94
sst-sy	242,25	24,98	281,17	19,90	300,47	22,70	244,54	25,98	267,98	20,42	298,75	30,98
sy-sol	310,50	37,39	363,71	28,87	406,18	30,29	313,95	32,60	365,32	25,89	412,15	31,20
ac-ac	172,29	14,91	197,98	12,53	210,00	13,49	171,76	13,91	196,54	13,34	209,32	10,66
ic-ic	128,44	10,03	146,84	9,39	156,37	12,35	128,78	10,60	146,38	12,34	156,24	10,35
D.t.-xy	140,11	10,33	157,08	9,94	165,05	10,56	138,86	9,32	153,70	10,01	160,97	10,13
D.a.p.-xy	114,50	7,23	121,26	7,50	121,64	8,81	113,21	7,89	118,80	7,95	120,15	8,76
Perim. toracic	467,00	26,77	501,89	24,33	519,66	26,33	455,18	25,39	490,46	26,30	503,37	26,51
Perim braț	152,02	12,68	160,44	11,03	163,99	10,95	149,84	11,69	157,09	11,65	163,61	12,31
Perim. coapsă	253,00	24,50	279,80	22,80	293,30	21,40	260,40	24,80	281,70	23,90	298.90	22,00
g-op	150,35	8,26	162,83	6,22	166,75	6,11	147,40	8,15	159,11	6,53	162,78	6,11
eu-eu	127,04	7,75	135,93	5,69	139,14	5,60	125,44	6,34	133,13	5,49	135,39	4,55
ft-ft	87,90	5,71	92,75	5,02	96,12	4,36	84,01	4,71	91,29	5,13	94,04	4,18
zy-zy	102,80	5,80	107,59	4,97	111,12	5,32	101,84	6,34	105,88	4,99	109,44	4,87
n-gn	74,29	6,50	82,93	6,19	89,53	7,05	73,39	6,13	79,63	6,44	85,79	6,53

Tabelul nr. 2

Parametrii de poziție și dispersie ai principalelor dimensiuni corporale și cefalo-faciale la seriile rurale

Dimensiuni	Băieți						Fete					
	6 luni—1,5 ani		1,6—2,5 ani		2,6—3,5 ani		6 luni—1,5 ani		1,6—2,5 ani		2,6—3,5 ani	
	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ
Greutatea	9,13	1,52	11,98	1,89	13,95	1,67	8,76	1,46	11,64	1,85	13,05	1,85
Statura	729,16	46,14	834,73	47,77	910,82	48,38	721,66	49,19	828,48	49,72	897,92	51,00
v-sst	181,45	16,66	204,53	19,98	216,85	30,62	175,16	20,74	197,21	16,96	208,23	27,46
sst-sy	238,65	24,20	273,43	24,24	300,80	37,65	240,20	21,95	272,59	21,61	296,30	25,25
sy-sol	309,07	29,24	356,77	32,09	395,92	36,47	306,30	34,21	358,68	34,96	393,39	32,30
ac-ac	176,03	13,66	192,12	13,50	206,65	12,84	167,69	14,80	192,61	14,49	203,90	14,41
ic-ic	129,76	9,81	148,03	11,13	157,34	9,65	127,00	9,64	146,70	10,72	155,75	11,29
D.T.-xy	141,18	8,50	156,98	9,95	166,03	9,69	137,79	11,47	154,82	9,79	160,30	8,76
D.a.p.-xy	116,37	8,30	124,57	8,29	125,19	7,52	112,83	7,84	121,71	6,77	122,30	8,76
Perim. toracic	462,44	23,52	493,37	30,19	512,41	18,23	449,23	24,78	491,73	24,54	506,48	28,42
Perim. braț	150,39	12,16	156,10	11,37	157,34	11,55	146,65	13,17	155,45	10,06	157,62	11,22
Perim. coapsă	256,40	23,50	270,20	23,20	282,20	19,66	258,00	27,10	275,50	21,80	289,50	25,60
g-op	149,76	6,99	161,15	5,62	164,91	6,40	148,98	7,02	157,47	5,98	159,97	6,44
eu-eu	127,05	6,68	134,10	5,72	136,56	5,89	124,91	6,27	130,82	5,52	133,64	5,37
ft-ft	87,35	5,50	92,16	5,01	93,54	4,51	85,96	4,95	90,41	3,73	92,52	4,07
zy-zy	103,53	5,02	106,92	4,91	109,63	4,97	100,74	5,02	104,55	4,65	107,25	4,80
n-gn	75,41	4,82	82,31	5,90	87,31	5,24	73,95	5,31	80,02	6,06	85,32	5,26

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologie.ro

Începînd cu vîrsta 2,6—3,5 ani (media de vîrstă 3 ani), diferența în greutate a sexelor scade ușor în urban, băieții rămînînd totuși cu 300 g mai grei decît fetele. În rural asistăm însă la accentuarea dimorfismului sexual, băieții înregistrînd un spor de 900 g față de fete. Decalajul urban-rural devine de această dată mai evident în cadrul seriilor de fete, cele din urban depășind fetele din rural cu aproximativ 500 g, la băieți diferența fiind doar de 90 g în favoarea celor din urban.

Ratele de creștere a greutății au aceeași tendință atît în urban cît și în rural. Astfel, de la 1 la 2 ani asistăm la un spor ponderal de 2,800 kg la fetele din urban și la ambele sexe din rural, băieții din urban avînd un spor de 3 kg. De la 2 la 3 ani, rata de creștere diminuează sensibil la toate seriile, ajungînd în urban la 1,800 kg la fete și 1,700 kg la băieți, în timp ce în rural este de 1,900 kg la băieți și 1,400 kg la fete.

Statura. La vîrsta de 1 an, dimorfismul sexual privind dimensiunea staturii este practic inexistent în mediul urban, în rural manifestîndu-se doar printr-o valoare de 75 mm în favoarea băieților. Decalajul urban-rural lipsește în totalitate la această vîrstă în cadrul seriilor de băieți, fetele din urban fiind însă în medie cu 1 cm mai înalte decît fetele din rural.

Vîrsta de 2 ani se caracterizează prin accentuarea dimorfismului sexual în urban, băieții depășind fetele cu circa 1,30 cm; în rural se menține însă același decalaj ca la vîrsta de 1 an. Ca urmare a unei rate de creștere a staturii mai intense în urban decît în rural, diferențele dintre cele două loturi de copii se intensifică la această vîrstă, băieții din urban depășind pe cei din rural cu 2,10 cm, în timp ce fetele cu 1,44 cm.

La vîrsta de 3 ani asistăm la o accelerare în creșterea staturii la fetele din urban, astfel că diferența dintre sexe devine doar cu 35 mm în favoarea băieților. În rural, creșterea staturii este, dimpotrivă, mai accentuată la băieți, aceștia fiind cu circa 1,30 cm mai înalți decît fetele. Diferența urban-rural se menține în cadrul seriilor de băieți identică cu cea de la vîrsta de 2 ani, la fete ridicîndu-se însă la 3 cm în favoarea celor din urban.

Ratele de creștere a staturii au o evoluție similară cu cele ale greutății. Atît în urban cît și în rural, rata de creștere este mai mare de la 1 la 2 ani și scade apoi de la 2 la 3 ani. De remarcat însă că de la 1 la 2 ani rata de creștere este mai mare la băieții și fetele din urban în raport cu cei din rural și mai mare în ambele medii la băieți decît la fete. De la 2 la 3 ani, rata de creștere este similară la băieții din urban și la cei din rural și, dimpotrivă, mai mare la fetele din urban decît la cele din rural.

Raportul staturo-ponderal a fost evaluat pe baza indicelui Rohrer. Creșterea staturii cu rate relativ mai mari decît ale greutății a determinat la ambele sexe, atît în urban cît și în rural, diminuarea indicelui Rohrer de la o etapă de vîrstă la alta.

Dimorfismul sexual este slab exprimat la vîrstele de 1 și 2 ani atît în urban cît și în rural, la 3 ani fiind de 2,72 u.i. în favoarea fetelor din urban și de 1,48 u.i. în favoarea celor din rural.

Diferența urban-rural este prezentă la ambele sexe la toate cele trei etape de vîrstă în favoarea copiilor din rural, vîrsta de 2 ani constituind etapa de maximă diferențiere.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

Tabelul nr. 3

Parametrii de poziţie şi dispersie ai principalilor indici corporali şi cefalici la seriile urbane

Indici	Băieţi						Fete					
	6 luni—1,5 ani		1,6—2,5 ani		2,6—3,5 ani		6 luni—1,5 ani		1,6—2,5 ani		2,6—3,5 ani	
	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ
Ind. Rohrer	23,61	2,62	19,48	2,41	17,22	2,76	22,92	2,74	19,56	2,63	19,94	1,59
Ind. sy-sol/statură	42,54	5,57	42,49	2,42	43,56	1,61	42,98	2,62	43,34	1,97	44,36	1,75
Ind. sy-sol/v-sy	74,10	10,9	74,17	7,52	77,33	4,98	75,74	8,20	76,79	6,12	79,90	5,13
Ind. sst-sy/statură	33,29	2,94	32,88	1,99	32,26	1,96	33,56	3,24	31,79	1,85	32,19	3,03
Ind. ac-ac/statură	23,70	1,78	23,15	1,27	22,56	1,37	23,57	1,61	23,35	1,40	22,56	0,97
Ind. ic-ic/statură	17,66	1,17	17,16	0,82	16,79	1,17	17,68	1,30	17,37	1,21	16,84	1,07
Ind. ic-ic/ac-ac	74,80	5,46	74,27	4,06	74,49	3,88	75,21	5,90	74,51	4,56	74,68	3,94
Ind. d.a.p./d.t.	81,72	—	77,20	—	73,68	—	81,52	—	77,29	—	74,64	—
Ind. perim. tor./statură	63,22	3,34	58,72	2,99	55,87	3,30	62,52	3,44	58,28	3,30	54,27	2,79
Ind. perim. coapsă/statură	34,80	3,00	32,70	2,50	31,50	2,40	35,80	3,10	33,40	2,50	32,20	1,80
Ind. perim. braţ/statură	20,91	1,67	18,77	1,32	17,63	1,24	20,58	1,59	18,66	1,26	17,62	1,07
Ind. cefalic	84,68	5,71	83,66	4,79	83,54	4,27	85,29	5,25	83,79	4,51	83,28	3,96
Ind. facial total	72,26	—	77,07	—	80,57	—	72,06	—	75,20	—	78,38	—

Tabelul nr. 4

Parametrii de poziţie şi dispersie ai principalilor indici corporali şi cefalici la seriile rurale

Indici	Băieţi						Fete					
	6 luni—1,5 ani		1,6—2,5 ani		2,6—3,5 ani		6 luni—1,5 ani		1,6—2,5 ani		2,6—3,5 ani	
	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ
Ind. Rohrer	23,63	3,47	20,68	3,15	17,58	4,08	23,40	3,05	20,56	2,99	19,06	2,14
Ind. sy-sol/statură	42,36	2,72	41,71	2,41	43,46	3,29	42,38	2,85	43,23	2,46	43,77	1,73
Ind. sy-sol/v-sy	73,91	8,68	74,85	7,37	77,55	11,6	73,99	9,13	76,50	8,03	78,01	5,53
Ind. sst-sy/statură	32,73	2,68	32,74	2,50	33,07	4,40	33,35	2,91	32,95	2,48	33,07	3,10
Ind. ac-ac/statură	24,20	5,09	23,03	1,34	22,72	1,39	23,26	1,70	23,27	1,41	22,72	1,23
Ind. ic-ic/statură	17,83	1,26	17,75	1,15	17,30	1,15	17,62	1,10	17,71	1,08	17,35	0,87
Ind. ic-ic/ac-ac	74,75	7,21	77,19	5,15	76,27	4,34	76,05	6,12	76,39	4,99	76,55	4,98
Ind. d.a.p./d.t.	82,42	—	79,35	—	75,40	—	81,88	—	78,61	—	76,29	—
Ind. perim. tor./statură	63,54	3,09	59,20	3,04	56,40	3,45	62,40	3,46	59,39	2,89	56,49	3,01
Ind. perim. coapsă/statură	35,20	3,40	32,40	2,60	31,00	2,40	35,90	3,90	33,30	2,80	32,30	2,40
Ind. perim. braţ/statură	20,68	1,85	18,74	1,48	17,31	1,34	20,38	1,67	18,79	1,42	17,58	1,21
Ind. cefalic	84,93	4,48	83,28	3,93	82,91	4,40	83,93	4,19	83,18	3,78	83,64	4,10
Ind. facial total	72,83	—	76,98	—	79,64	—	72,51	—	76,53	—	79,55	—

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

Caractere longitudinale (v-sst, sst-sy, sy-sol). Cele trei segmente principale ale corpului cresc, corelativ cu statura, de la o etapă de vîrstă la alta. La ambele sexe, atît în urban cît și în rural, rata de creștere a celor trei segmente este, ca și în cazul staturii, mai mare de la 1 la 2 ani și scade apoi de la 2 la 3 ani. Cea mai mare rată de creștere o înregistrează la toate seriile, atît în prima cît și în a doua etapă, lungimea membrului inferior, rata fiind însă în urban relativ mai mare decît în rural. Pentru celelalte două segmente, rata de creștere diferă oarecum în urban față de rural. Băieții din urban prezintă pentru segmentul sst-sy (trunchi), la ambele etape, o rată de creștere relativ mai mare decît a segmentului v-sst, în timp ce fetele au de la 1 la 2 ani o rată de creștere ceva mai mare pentru segmentul v-sst în raport cu segmentul sst-sy și, dimpotrivă, mai mare pentru segmentul sst-sy decît pentru v-sst în etapa de la 2 la 3 ani.

În rural, rata de creștere este atît la băieți cît și la fete, la ambele etape de vîrstă, mai mare pentru segmentul sst-sy decît pentru v-sst.

Dimorfismul sexual îmbracă la toate cele trei segmente un caracter similar staturii, băieții caracterizîndu-se prin valori medii superioare fetelor, amploarea diferențelor variind însă de la o etapă de vîrstă la alta în funcție de segmentul respectiv. Astfel, dimorfismul sexual este mai accentuat în urban la vîrsta de 1 an pentru segmentul v-sst, la 2 ani pentru segmentul sst-sy, în timp ce la 3 ani este în proporție aproximativ egală pentru segmentele v-sst și sy-sol.

Decalajul urban-rural prezent se manifestă diferențiat de la o vîrstă la alta. Astfel, în timp ce la vîrsta de 1 an băieții din urban se detașează de cei din rural îndeosebi prin lungimea trunchiului, la 2 și 3 ani decalajul se manifestă în special în lungimea membrului inferior. Situația diferă oarecum la seriile de fete, în sensul că la vîrstele de 1 an și 3 ani fetele din urban le depășesc pe cele din rural, îndeosebi prin lungimea membrului inferior, la vîrsta de 2 ani diferența cea mai pregnantă fiind pentru segmentul v-sst.

Caractere transversale : lărgimea umerilor (ac-ac), lărgimea bazinului (ic-ic), diametrul antero-posterior și transversal al cuștii toracice (d.a.p., d.t.). Analiza valorilor medii absolute și relative ale caracterelor transversale evidențiază, ca și pentru caracterele longitudinale, superioritatea băieților în raport cu fetele, amploarea dimorfismului sexual variind însă în urban față de rural, precum și de la o etapă la alta de vîrstă.

În mediul urban, dimorfismul sexual este slab exprimat la toate cele trei vîrste pentru lărgimea umerilor și a bazinului. Pentru diametrele cuștii toracice, diferențele, deși slabe la vîrsta de 1 an, se accentuează puțin la următoarele două vîrste, cușca toracică devenind la băieți, în raport cu fetele, ceva mai dezvoltată îndeosebi antero-posterior.

În mediul rural, băieții depășesc în general fetele prin dimensiunile transversale, dimorfismul sexual fiind însă la vîrsta de 1 an mai pregnant pentru lărgimea umerilor, în timp ce la vîrstele de 2 și 3 ani pentru diametrele cuștii toracice.

Deosebirile urban-rural îmbracă un caracter diferit de cel al dimensiunilor longitudinale. Astfel, prin valorile absolute ale celor patru dimensiuni transversale, dar în special prin cele relative, băieții din urban rămîn la toate cele trei vîrste deficitari băieților din rural. O excepție întîlnim la vîrsta de 2 ani, cînd băieții din urban depășesc puțin pe cei din rural

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

prin lărgimea umerilor. În cadrul seriilor de fete constatăm că, la vîrstele de 1 an și 2 ani, fetele din urban au lărgimea umerilor relativ mai mare decît a fetelor din rural, rămînînd deficitare acestora prin celelalte segmente. La vîrsta de 3 ani, deși seria urbană depășește seria rurală prin valoarea medie absolută a umerilor, prin valoarea relativă rămîne, alături de celelalte dimensiuni, inferioară seriei rurale.

Ratele de creștere sînt, de asemenea, la toate dimensiunile transversale mai mari de la 1 la 2 ani și scad apoi de la 2 la 3 ani. Cea mai mare rată de creștere se înregistrează în ambele etape, atît în urban cît și în rural, pentru lărgimea umerilor, iar cea mai mică pentru diametrul antero-posterior al toracelui.

Deși ratele de creștere pentru dimensiunile transversale sînt la copiii din urban (băieți și fete) fie aproximativ egale, fie chiar ușor superioare, prin valorile medii (îndeosebi cele relative) seriile rurale depășesc seriile urbane.

Perimetrele. Analizînd valorile medii obținute la cele două sexe, constatăm pentru perimetrul toracic și perimetrul brațului valori medii absolute și relative superioare la băieți în raport cu fetele, atît în urban cît și în rural, la toate cele trei vîrste, diferențele fiind însă pentru perimetrul toracic cu mult mai ample decît pentru perimetrul brațului. În ceea ce privește perimetrul coapsei, băieții sînt aproape la toate vîrstele studiate deficitari fetelor. O singură excepție o întîlnim la vîrsta de 1 an în urban, cînd băieții depășesc fetele și prin perimetrul coapsei.

Diferențele urban-rural constau, în cadrul seriilor de băieți, în valori medii absolute ale celor trei perimetre luate în studiu relativ mai mari la băieții din urban decît la cei din rural la toate cele trei vîrste. În valoare relativă, băieții din urban rămîn însă inferiori celor din rural prin perimetrul toracic. Pentru seriile de fete, la vîrsta de 1 an, fetele din urban au cele trei perimetre ușor mai dezvoltate decît fetele din rural. La vîrstele de 2 și 3 ani, fetele din rural le depășesc însă pe cele din urban atît prin valoarea absolută și relativă a perimetrului toracic, cît și prin valoarea relativă a perimetrului brațului și coapsei.

Ratele de creștere sînt și în acest caz mai mari de la 1 an la 2 ani și mai mici de la 2 la 3 ani. Rata de creștere cea mai mare se înregistrează atît în urban cît și în rural pentru perimetrul toracic și este mai mare pentru seria de fete (urban și rural) în etapa 1—2 ani și, dimpotrivă, mai mare pentru seria de băieți (urban și rural) în etapa 2—3 ani.

Dimensiuni cefalo-faciale : diametrul longitudinal al capului (g-op), diametrul transversal (eu-eu), diametrul frontal (ft-ft), înălțimea totală a feței (n-gn), lărgimea maximă a feței (zy-zy). Dimensiunile cefalice cresc ușor de la 1 an la 3 ani la ambele sexe atît în urban cît și în rural, ceva mai intens la băieți decît la fete, ratele de creștere fiind de asemenea mai mari de la 1 la 2 ani și mai mici de la 2 la 3 ani. În cadrul dimensiunilor cefalice, rata cea mai mare de creștere o înregistrează la toate seriile diametrul longitudinal, fapt pentru care și indicele cefalic devine relativ mai mic de la 1 an la 3 ani.

Dimensiunile faciale înregistrează și ele o ușoară creștere de la 1 la 3 ani, ratele de creștere fiind însă aproximativ egale de la 1 la 2 ani cu cele de la 2 la 3 ani și relativ mai mari la băieți decît la fete. Rata de creștere este mai mare la ambele sexe pentru înălțimea totală a feței. Dimorfismul sexual se caracterizează la toate vîrstele, atît în urban cît și în rural, prin valori medii ceva mai ridicate la băieți decît la fete. Pen-

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

tru dimensiunile cefalice, diferențele sexuale se accentuează ușor de la 1 la 3 ani, în timp ce pentru dimensiunile faciale diferențele între cele două sexe se amplifică puțin de la 1 an la 2 ani, rămînînd apoi staționare de la 2 la 3 ani.

Comparația urban-rural la nivelul aceluiași sex nu înregistrează pentru dimensiunile cefalo-faciale diferențe semnificative.

Indicele cefalic (eu-eu/g-op) ne indică la ambele sexe o conformație mai brahicefală la vîrsta de 1 an, la următoarele vîrste evidențiindu-se o tendință generală de coborîre a indicelui.

Indicele facial total (zy-zy/n-gn) caracterizează copiii de 1 an și 2 ani avînd fețe de tip hipereuriprosop (limita superioară) și pe cei de 3 ani cu fețe de tip euriprosop.

CONCLUZII

Studiul nostru, pe baza parametrilor amintiți, a scos în evidență o accelerare a procesului de creștere și dezvoltare în etapa 1—2 ani în raport cu etapa de 2—3 ani, atît în mediul urban cît și în mediul rural.

Dimorfismul sexual pentru etapa luată în studiu se manifestă printr-o macrodimensionare a băieților față de fete. În mediul urban, diferențele sexuale sînt slab exprimate la vîrsta de 1 an, devenind mai evidente la următoarele două vîrste. În mediul rural, dimorfismul sexual se manifestă pregnant încă de la vîrsta de 1 an, cea mai amplă diferențiere înregistrîndu-se la vîrsta de 3 ani. De remarcat că la toate cele trei vîrste dimorfismul sexual se exprimă, atît în urban cît și în rural, mai intens pentru caracterele longitudinale decît pentru cele transversale.

Din punctul de vedere al raportului staturo-ponderal, dimorfismul sexual se manifestă doar la vîrsta de 3 ani, cînd fetele (urban-rural) depășesc băieții cu aproximativ 2 u.i.

Decalajul urban-rural se manifestă atît sub aspect dimensional, cît și sub aspectul proporțiilor corporale și apare evident în cadrul seriilor de fete încă de la vîrsta de 1 an, în timp ce la băieți de la vîrsta de 2 ani.

Subliniem, în primul rînd, ratele de creștere anuală a staturii, superioare la copiii din urban în raport cu cei din rural. Avînd în vedere că diferența urban-rural în statură se realizează cu precădere prin lungimea membrului inferior decît prin înălțimea trunchiului, copiii din urban (băieți, fete) apar relativ mai macroskelici decît cei din rural. Evidențiem de asemenea la copiii din urban indici acromio-iliaci semnificativ mai mici, deci bazine mai înguste în raport cu lărgimea umerilor și, prin urmare, trunchiuri relativ mai trapezoidale.

Raportul staturo-ponderal, evaluat pe baza indicelui Rohrer, este favorabil seriilor rurale la toate cele trei vîrste studiate.

Datele de ordin antropologic luate la nivel cefalo-facial evidențiază la toate seriile o calotă mai brahicefală la vîrsta de 1 an, indicele cefalic manifestînd apoi o tendință de coborîre la următoarele două vîrste. Progresiv cu vîrsta, constatăm, atît în urban cît și în rural, o relativă alungire a feței, indicele facial total ajungînd din categoria hipereuriprosopă la vîrsta de 1 an în categoria euriprosopă la vîrsta de 3 ani.

Diferențele sexuale pentru segmentul cefalic sînt nesemnificative în etapa luată de noi în studiu. Pentru segmentul facial, evidențiem la toate cele trei vîrste fețe ceva mai înalte la băieți decît la fete.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

Decalajul urban-rural este nesemnificativ la vîrsta de 1 an și constă în calote ceva mai brahicefale și fețe relativ mai înalte la copiii din urban, în raport cu cei din rural, la vîrstele de 2 și 3 ani.

La variabilité de la croissance et du développement des enfants à l'étape de 1—3 ans

RÉSUMÉ

L'étude met en évidence l'accélération de la croissance et du développement des enfants à l'étape d'âge de 1 — 2 ans, en comparaison de celle de 2 — 3 ans. Les différences sexuelles observées consistent en un caractère plus macrodimensionné des garçonnets par rapport aux fillettes ; cet aspect dimorphique, moins bien exprimé à l'âge d'un an, l'est davantage à 2 et 3 ans.

Le décalage entre les enfants du milieu urbain et ceux du milieu rural se manifeste par des taux annuels de croissance de la stature supérieurs, par une macroskélie plus accentuée, par des calottes plus brachycéphales et des visages un peu plus allongés chez les premiers, tandis que le rapport staturo-pondéral est, au contraire, plus élevé chez les seconds.

BIBLIOGRAFIE

1. CRISTESCU M., BULAI-ȘTIRBU M., FEDOROVICI C., *L'influence des facteurs géographiques et sociaux sur le développement des enfants*, Ann. roum. Anthrop., **1**, 1964, 65—80.
2. CRISTESCU M., ANTONIU S., BOTEZATU D., GHEORGHIU G., IACOB M., *Quelques aspects de la croissance et du développement des enfants de la ville de Iassy*, Analele științ. Univ. „Al. I. Cuza", Iași, **XI**, *2*, 1965, 283—294.
3. CRISTESCU M., ANTONIU S., COMĂNESCU ȘT., ONOFREI M., *Aspecte ale evoluției caracterelor dimorfice în cursul creșterii și dezvoltării copiilor*, St. cerc. antropol., **7**, *2*, 1970, 223—232.
4. CRISTESCU M., ȚARCĂ A., IACOB M., *Modèles de croissance de la stature chez les filles pendant l'adolescence*, Ann. roum. Anthrop., **11**, 1974, 21—32.
5. NEGRASOV O., BULAI-ȘTIRBU M., KLUGER R., *Asupra fenomenului de accelerare a ritmului creșterii și dezvoltării la copiii din Iași*, St. cerc. antropol., **4**, 1966, 43—49.
6. TANNER J. M., *Growth at adolescence*, Oxford, 1962.

Centrul de cercetări biologice Iași,
Colectivul de antropologie

Primit în redacție la 20 martie 1985

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

ASPECTE ALE CREȘTERII COPIILOR DE 4—6 ANI DIN MUNICIPIUL IAȘI ȘI ZONA RURALĂ A JUDEȚULUI IAȘI

MARIA ȘTIRBU, MARIA-ELENA ROȘCA, ANA ȚARCĂ și MARIA ISTRATE

În lucrarea de față se studiază comparativ ritmul de creștere la două serii de copii, în vîrstă de 4—6 ani, care provin din două medii diferite din punct de vedere ecologic, mediul urban și mediul rural al județului Iași.

Ne-am propus să urmărim specificitatea diferențierii urban-rural în momentul de față, avînd în vedere marile transformări economico-sociale care au survenit în special în ultimii 20 de ani atît în municipiul Iași, cît și în satele de unde provine lotul nostru. Menționăm că părinții copiilor, care constituie seria noastră rurală, practică destul de frecvent navetismul, ei fiind angajați în unitățile industriale ale municipiului Iași.

MATERIALUL ȘI METODA DE LUCRU

Materialul care face obiectul acestei lucrări este reprezentat printr-un număr de 1 312 copii în vîrstă de 4 pînă la 6 ani, din care 751 din municipiul Iași și 561 din zona rurală a județului Iași. Componența pe sexe a eșantionului este următoarea: 377 băieți și 374 fete din municipiul Iași și 251 băieți și 310 fete din zona rurală a județului Iași (satele Tomești, Chicerea, Osoi, Comarna, Bosia, Ungheni, Cristești, Poieni, Poiana, Scînteia, Grajduri, Popricani, Probota, Erbiceni).

Vîrsta copiilor luați de noi în studiu variază între 3,6 și 6,5 ani. Materialul a fost secționat în funcție de sex și vîrstă, constituindu-se astfel trei clase de vîrstă pentru fiecare sex, cu valori medii de 4 ani, 5 ani și, respectiv, 6 ani.

În cadrul fiecărei clase de vîrstă și la nivelul fiecărui sex s-au stabilit, pe baza calculelor statistice, media și deviația standard, atît pentru valorile absolute, cît și pentru cele relative, ale principalilor parametri de creștere pe care i-am luat în studiu.

Procesul de creștere l-am analizat, pe de o parte, comparativ la cele două serii în cadrul fiecărui sex, iar pe de altă parte comparativ între cele două sexe, atît la copiii din mediul urban cît și la cei din mediul rural.

REZULTATELE OBȚINUTE

Greutatea. Referindu-ne la greutatea copiilor, constatăm că valorile medii la nivelul aceluiași sex, la toate cele trei clase de vîrstă luate de noi în studiu, sînt mai ridicate la copiii din urban comparativ cu cei din rural. Diferențele cresc progresiv cu vîrsta, astfel încît, de la 0,380 kg la fete și 0,420 kg la băieți în prima clasă de vîrstă, ele ating o valoare de 1,870 kg la primele și 1,730 kg la cei de-al doilea în ultima clasă de vîrstă. Diferențierea mai amplă progresiv cu vîrsta se datorește faptului că rata anuală de creștere este mai mare la copiii din urban față de cei

St. cerc. antropol., 1985, t. 22 p. 18—26

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

Tabelul nr. 1

Parametrii de poziție și dispersie ai principalelor dimensiuni corporale și cefalo-faciale la băieți

Caracterul	Urban						Rural					
	3,6—4,5 ani		4,6—5,5 ani		5,6—6,5 ani		3,6—4,5 ani		4,6—5,5 ani		5,6—6,5 ani	
	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ
Greutatea	16,05	2,06	18,44	2,50	20,53	3,09	15,63	1,98	17,47	2,48	18,80	2,50
Statura	1016,52	43,84	1089,26	51,40	1154,42	44,88	995,36	49,01	1057,80	55,46	1116,04	52,87
v-sst	232,41	14,60	241,21	12,76	247,39	12,37	230,36	19,39	236,59	24,18	244,36	25,31
Trunchi	317,04	17,69	336,13	20,68	353,91	20,53	318,00	21,39	333,16	28,71	347,07	26,27
sy-sol	467,05	28,32	511,90	31,92	553,17	30,39	447,00	30,74	488,07	29,22	524,61	32,82
a-a	224,07	10,59	238,93	12,85	250,38	12,76	225,84	13,77	235,23	12,16	247,04	13,88
ic-ic	167,03	9,28	178,34	10,37	185,04	11,66	170,18	7,89	176,78	10,69	185,07	10,63
D.t.-xy	170,55	8,67	177,36	9,70	182,18	10,36	174,23	8,09	178,67	8,97	183,72	8,72
D.a.p.-xy	125,73	6,97	130,07	8,78	133,43	8,15	129,03	7,37	130,98	8,73	134,34	7,95
Perim. toracic	536,00	21,63	551,90	26,50	571,16	33,44	532,81	24,42	547,44	28,94	556,53	24,21
Perim. braț	167,91	11,71	174,46	14,35	180,02	16,90	164,18	11,99	165,59	15,24	167,32	11,40
Perim. coapsei	304,49	25,00	320,20	26,40	331,30	30,80	294,80	21,30	308,90	27,00	313,30	25,10
g-op	169,30	6,61	170,15	5,85	171,84	6,20	167,30	5,88	170,03	5,52	171,74	5,95
eu-eu	142,08	5,07	142,33	4,82	143,22	5,76	140,37	5,38	142,06	5,57	144,24	5,31
zy-zy	113,84	4,38	116,03	4,78	117,50	4,58	112,30	4,57	115,05	4,65	117,19	4,10
n-gn	92,85	5,61	95,10	5,51	97,13	6,03	91,10	5,22	94,03	4,53	96,57	5,03

Tabelul nr. 2

Parametrii de poziție și dispersie ai principalelor dimensiuni corporale și cefalo-faciale la fete

Dimensiuni	Urban						Rural					
	3,6—4,5 ani		4,6—5,5 ani		5,6—6,5 ani		3,6—4,5 ani		4,6—5,5 ani		5,6—6,5 ani	
	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ
Greutatea	15,64	1,91	17,98	2,46	20,13	2,73	15,26	1,85	16,68	2,06	18,26	2,50
Statura	1007,6	42,80	1087,50	50,42	1152,80	48,91	983,45	49,19	1045,80	47,29	1106,70	44,87
v-sst	229,44	13,32	237,59	11,88	244,59	15,42	222,89	14,08	229,47	13,34	239,84	16,04
Trunchi	313,73	22,63	334,64	20,60	350,28	20,28	311,68	20,15	331,23	16,79	344,68	18,01
sy-sol	464,45	28,90	515,32	32,63	557,93	31,21	448,87	29,54	485,11	30,29	522,23	29,19
a-a	220,97	10,25	236,09	11,69	248,18	12,85	220,89	14,76	234,72	10,62	243,69	13,52
ic-ic	165,80	9,80	176,75	9,96	182,54	11,67	167,43	9,73	174,43	9,61	180,49	11,21
D.t.-xy	167,47	8,80	171,64	9,49	176,80	11,33	167,88	8,31	174,16	8,52	178,62	8,44
D.a.p.-xy	122,16	6,42	126,79	7,67	127,40	9,31	125,20	7,07	127,06	8,28	129,96	8,29
Perim. toracic	520,86	22,37	539,69	25,49	558,04	31,71	519,73	22,24	534,09	22,72	545,20	23,84
Perim. braț	166,50	10,09	173,40	13,30	179,10	15,50	161,38	10,71	164,87	12,81	166,76	12,22
Perim. coapsei	308,40	22,20	328,70	27,90	345,50	30,04	304,10	21,90	311,10	22,00	320,30	25,30
g-op	162,97	5,11	166,57	5,66	167,85	6,04	164,08	6,23	165,53	5,83	167,74	6,35
eu-eu	138,39	4,93	139,68	5,23	140,32	4,75	137,58	5,22	138,86	4,12	140,37	5,02
zy-zy	112,59	3,89	114,09	4,37	115,23	4,50	110,12	4,21	113,48	4,14	114,28	4,27
n-gn	90,05	5,71	92,61	6,20	95,77	5,51	87,51	4,38	91,74	5,06	94,40	4,80

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologie.ro

din rural: primii au rata minimă de creștere de 2,150 kg pentru fete și 2,090 kg pentru băieți, în timp ce ultimii au rata maximă de 1,580 kg pentru fete și 1,840 kg pentru băieți.

Privitor la diferențele sexuale, trebuie să subliniem că băieții din ambele medii ecologice au o greutate medie mai mare comparativ cu fetele. În ultimele două clase de vîrstă însă, dimorfismul sexual apare ușor mai accentuat în mediul rural față de cel urban (0,790 kg și, respectiv, 0,540 kg față de 0,460 kg și, respectiv, 0,420 kg). Această situație s-ar putea datora unei relative accelerații a fetelor din urban, fenomen explicabil avînd în vedere că, pe de o parte, în perioada puseului prepuberal fetele depășesc în dezvoltare fizică băieții, iar pe de altă parte că fetele din urban au o pubertate mai timpurie decît cele din rural. De altfel, așa cum vom vedea, începînd cu vîrsta de 5 ani, fetele din urban egalează băieții din punctul de vedere al staturii, în timp ce în mediul rural ele rămîn cu circa 1 cm mai scunde decît băieții.

Statura, ca și greutatea, evidențiază, prin valorile medii înscrise la fiecare din cele trei clase de vîrstă, superioritatea seriei urbane față de cea rurală. Diferențele, care și în acest caz cresc progresiv cu vîrsta de la circa 2 la circa 4 cm, sînt mai ample la fete decît la băieți.

Ratele anuale de creștere, care scad cu vîrsta la copiii din urban, dar rămîn aproximativ staționare la cei din rural, au valori mai mari la primii față de cei de-al doilea.

În ceea ce privește dimorfismul sexual, constatăm, așa cum am anticipat, că, începînd cu vîrsta de 5 ani, fetele din urban egalează băieții, în timp ce în rural ele se mențin în medie mai joase cu 1 cm decît băieții și la clasele de vîrstă de 5 și 6 ani.

Apreciind raportul staturo-ponderal pe baza indicelui Rohrer, trebuie să subliniem că valorile medii ale acestuia diminuează cu vîrsta la ambele sexe și în ambele medii ecologice, situație explicabilă întrucît statura crește cu rate relativ mai mari comparativ cu greutatea. Diferențele urban-rural sînt de data aceasta în favoarea seriei rurale la ambele sexe. Menționăm că aceste diferențe, valoric sub o unitate de indice, diminuează progresiv cu vîrsta.

În ceea ce privește dimorfismul sexual, constatăm că băieții înscriu valori ușor superioare față de fete, cu excepția vîrstei de 4 ani, cînd în mediul urban fetele egalează băieții, iar în mediul rural îi depășesc ușor.

Dacă analizăm valorile medii ale fiecăruia din cele trei segmente componente ale staturii (v-sst, sst-sy și sy-sol), care cresc și ele, dar cu rate diferite, ceea ce duce la modificări în proporțiile corporale, constatăm că acestea diferențiază cele două serii în același sens cu statura. În adevăr, așa cum reiese din tabelele nr. 1 și 2, unde am înscris valorile medii și deviațiile standard pentru principalii parametri luați în studiu, seriile urbane înregistrează valori medii superioare comparativ cu cele rurale pentru fiecare dintre cele trei segmente. Se impune să menționăm că, în timp ce diferențele urban-rural sînt mai puțin importante pentru segmentele superior (v-sst) și cel mijlociu (sst-sy), fiind întotdeauna sub 1 cm, ele devin foarte evidente pentru membrul inferior (sy-sol), crescînd de la 2 la 2,9 cm la seriile masculine și de la 1,6 la 3,5 cm la cele feminine.

Și valoarea relativă a lungimii membrului inferior (lungimea membrului inferior raportată la statură — sy-sol/statură), care crește progresiv

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

Tabelul nr. 3

Parametrii de poziție și dispersie ai principalilor indici corporali și cefalo-faciali la băieți

Indici	Urban						Rural					
	3,6–4,5 ani		4,6–5,5 ani		5,6–6,5 ani		3,6–4,5 ani		4,6–5,5 ani		5,6–6,5 ani	
	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ
Ind. Rohrer	15,26	1,27	14,25	1,25	13,31	1,51	15,89	1,83	14,78	1,71	13,52	1,36
Ind. sy-sol/statură	45,93	1,42	46,97	1,20	47,90	1,43	44,88	1,56	46,14	1,45	46,98	1,13
Ind. sy-sol/v-sy	85,07	4,85	88,08	4,27	92,08	5,25	81,80	5,18	85,80	5,00	88,09	4,01
Ind. sst-sy/statură	31,20	1,26	30,86	1,29	30,66	1,36	31,93	1,73	31,48	1,94	30,22	3,04
Ind. a-a/statură	22,06	0,85	21,95	0,86	21,69	0,87	22,73	1,65	22,26	0,98	22,14	0,79
Ind. ic-ic/statură	16,44	0,83	16,38	0,66	16,03	0,80	17,12	0,90	16,73	0,95	16,59	0,70
Ind. ic-ic/a-a	74,58	3,19	74,71	3,61	73,94	3,72	75,55	4,57	75,20	3,37	74,98	3,39
Ind. d.a.p./d.t.	73,83	3,02	73,33	3,45	73,24	3,28	74,05	4,20	73,30	3,25	73,12	3,18
Ind. perim. toracic/ statură	52,78	2,12	50,72	2,35	49,49	2,50	53,81	2,22	51,83	2,76	49,92	2,12
Ind. perim. braț/statură	16,53	1,06	16,02	1,12	15,59	1,28	16,52	1,22	15,66	1,22	15,00	0,96
Ind. perim. coapsei/ statură	30,00	2,10	29,40	2,10	28,70	2,20	29,60	2,10	29,20	2,10	28,10	1,70
Ind. cefalic	84,04	4,13	84,75	4,03	83,45	4,47	84,00	4,29	83,61	3,76	84,08	4,07
Ind. facial total	81,56	4,18	81,96	4,05	82,66	4,30	81,12	4,18	81,72	4,02	82,40	4,15

Tabelul nr. 4

Parametrii de poziție și dispersie ai principalilor indici corporali și cefalo-faciali la fete

Indici	Urban						Rural					
	3,6–4,5 ani		4,6–5,5 ani		5,6–6,5 ani		3,6–4,5 ani		4,6–5,5 ani		5,6–6,5 ani	
	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ	M	σ
Ind. Rohrer	15,27	1,48	13,97	1,38	13,12	1,28	16,11	2,13	14,60	1,58	13,44	1,32
Ind. sy-sol/statură	46,07	1,60	47,36	1,38	48,37	1,31	45,62	1,46	46,36	1,28	47,17	1,28
Ind. sy-sol/v-sy	85,10	5,08	90,10	5,05	93,81	4,96	84,03	4,93	86,54	4,50	89,39	1,51
Ind. sst-sy/statură	31,13	1,76	30,78	1,42	30,39	1,32	31,70	1,39	31,69	1,25	31,15	1,23
Ind. a-a/statură	21,94	0,87	21,72	0,84	21,53	0,92	22,47	1,18	22,46	0,92	22,03	0,91
Ind. ic-ic/statură	16,46	0,79	16,26	0,75	15,83	0,89	17,04	0,93	16,69	0,79	16,32	0,78
Ind. ic-ic/a-a	75,08	3,97	74,95	4,13	73,57	3,30	75,95	4,18	74,35	3,21	74,13	3,67
Ind. d.a.p./d.t.	72,94	3,70	73,86	4,10	72,01	3,20	74,57	4,05	72,95	3,15	72,75	3,50
Ind. perim. toracic/ statură	51,73	2,07	49,67	2,23	48,43	2,31	52,94	2,72	51,14	2,63	49,29	1,91
Ind. perim. braț/statură	16,53	0,99	15,97	1,19	15,52	1,14	16,44	1,13	15,78	1,21	15,07	1,04
Ind. perim. coapsei/ statură	30,60	2,00	30,20	2,40	29,90	2,20	30,90	1,90	29,80	2,20	28,90	1,80
Ind. cefalic	83,96	3,81	83,94	3,97	83,70	4,04	83,96	4,28	84,00	4,00	83,80	4,35
Ind. facial total	79,98	4,15	81,08	4,20	82,71	4,30	79,46	4,12	80,84	4,19	82,60	4,20

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

cu vîrsta la ambele sexe și în ambele zone ecologice, este la toate clasele de vîrstă mai mare în mediul urban decît în cel rural. Aceasta ilustrează faptul că diferența în statură între seriile din medii cu condiții ecologice diferite s-a realizat în special pe seama membrelor inferioare și mai puțin prin trunchi. O situație similară relevă și valorile obținute prin raportarea lungimii membrului inferior la lungimea segmentului v-sy (segmentul v-sy reprezentînd trunchiul plus capul și gîtul).

În valoare absolută, lungimea membrului inferior nu reflectă o diferențiere sexuală semnificativă, diferențele discrete fiind în ultimele două clase de vîrstă în mediul urban în favoarea fetelor și în cel rural în favoarea băieților. Dimorfismul sexual se exprimă însă unitar și constant, atît în mediul urban, cît și în cel rural, prin membre inferioare relativ mai lungi la fete decît la băieți, comparativ cu statura și, respectiv, cu trunchiul. Putem conchide de aici că fetele se prezintă în această etapă de vîrstă pe un punct al curbei ontogenetice mai avansat decît băieții, avînd în vedere că dimorfismul sexual al adultului, de altfel bine exprimat la pubertate, se manifestă, din contră, prin membre inferioare relativ mai lungi la băieți.

Caractere transversale. Subliniem de la început că prin aceste caractere cele două serii urban-rural se diferențiază mai puțin. Diferențele sînt în general discrete și oscilează cînd în favoarea seriei urbane, cînd în favoarea celei rurale.

Lărgimea umerilor (a-a). Prin valorile medii absolute, seria urbană este discret superioară celei rurale numai în ultimele două clase de vîrstă. La vîrsta de 4 ani, fetele din ambele zone înscriu valori medii egale, iar băieții din rural îi depășesc foarte ușor (1,5 mm) pe cei din urban.

În valoare relativă însă, lărgimea umerilor oferă indici (a-a/statură) în medie mai mari în rural față de urban la toate cele trei clase de vîrstă luate de noi în studiu. Merită să subliniem că, în ambele zone și la ambele sexe, valorile medii ale acestui indice scad progresiv cu vîrsta.

În ceea ce privește dimorfismul sexual, semnalăm diferențe discrete în favoarea băieților atît pentru valorile absolute, cît și, cu o mică excepție, pentru cele relative (excepția constă în aceea că fetele de 5 ani din rural depășesc ușor băieții de aceeași vîrstă prin indicele de lărgime a umerilor).

Lărgimea bazinului (ic-ic) oferă valori medii care în ambele zone sînt superioare la băieți față de fete. Diferențele dintre sexe au tendința să se amplifice cu vîrsta în favoarea băieților, în special în mediul rural, unde în ultima clasă de vîrstă (6 ani) diferența este de 4,58 mm față de 2,50 mm în mediul urban.

Diferențele ecologice discrete nu prezintă un sens unitar. Astfel, în prima clasă de vîrstă, copiii din rural de ambele sexe dețin valori medii ușor superioare celor din urban, pentru ca la următoarele două clase situația să se inverseze, cu excepția băieților de 6 ani, care practic înregistrează valori medii egale.

Valorile relative ale lărgimii bazinului (ic-ic/statură), care diminuează progresiv cu vîrsta la ambele sexe și în ambele zone ecologice, subliniază însă că, la nivelul aceluiași sex, copiii din rural au un bazin relativ mai larg decît cei din urban.

Din punctul de vedere al dimorfismului sexual, constatăm cu surprindere că, atît în mediul urban, cît și în cel rural, fetele au un bazin relativ mai îngust decît băieții.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

Raportul dintre lărgimea bazinului și lărgimea umerilor (ic-ic/a-a), care dă forma trunchiului, prezintă valori ce descresc progresiv cu vîrsta, cu excepția băieților din urban, la care diminuarea se semnalează numai în ultima clasă de vîrstă.

Deosebit de pregnant apar diferențele ecologice, copiii din urban prezentînd, față de seriile similare ca sex din mediul rural, indici semnificativ mai mici, deci bazine mai înguste in raport cu lărgimea umerilor și, ca urmare, trunchiuri relativ mai trapezoidale.

Diametrele cuștii toracice, atît cel antero-posterior (d.a.p.), cît și cel transversal (d.t.), sînt mai mari la băieți decît la fete și mai mari la nivelul aceluiași sex la copiii din rural față de cei din urban.

Raportul dintre aceste două dimensiuni (d.a.p./d.t.), care ilustrează forma cuștii toracice, indică valori medii care scad, în general, cu vîrsta, ceea ce conduce la o aplatisare progresivă a cuștii toracice. Întrucît în ultima clasă de vîrstă în urban și în ultimele două clase în rural fetele prezintă o cușcă toracică mai aplatisată comparativ cu băieții, putem spune că fetele s-au accelerat sub aspectul evoluției cuștii toracice.

Diferențele ecologice la nivelul aceluiași sex pentru acest indice sînt mici și oscilante.

Perimetrele, alături de greutate și statură, reprezintă caracterele care diferențiază creșterea copiilor din cele două medii ecologice.

Astfel, *perimetrul toracic* înscrie valori medii superioare, la nivelul aceluiași sex, la copiii din urban față de cei din rural. Diferențele urban-rural cresc, progresiv cu vîrsta, de la o valoare minimă de 1 mm la fete și 4 mm la băieți la prima clasă de vîrstă (4 ani) la 1,3 cm la primele și 1,5 cm la cei de-al doilea la clasa de vîrstă de 6 ani.

În ceea ce privește dimorfismul sexual, constatăm că diferențele, atît în mediul urban, cît și în cel rural, sînt în favoarea băieților. Această din urmă situație este ilustrată și de valorile medii ale indicelui Brugsch, care însă la ambele sexe și în ambele zone ecologice diminuează progresiv cu vîrsta. Remarcăm însă că seriile rurale sînt superioare, prin valorile acestui indice, celor urbane similare ca sex.

Perimetrul brațului crește de la o clasă de vîrstă la alta, cu rate ușor mai ridicate în mediul urban față de cel rural, ceea ce face ca diferențele urban-rural să se amplifice cu vîrsta.

Dimorfismul sexual, slab exprimat, atestă totuși o discretă superioritate a băieților față de fete.

Valorile relative ale acestui parametru (perimetrul brațului/statură) scad progresiv cu vîrsta la ambele sexe și în ambele zone ecologice.

Dimorfismul sexual și diferențele urban-rural sînt foarte discrete și în general în favoarea băieților și, respectiv, a seriilor urbane.

Perimetrul coapsei în valoare absolută diferențiază la nivelul aceluiași sex copiii din urban față de cei din rural, în sensul că primii sînt superiori celor de-al doilea din acest punct de vedere. Diferențele sînt ușor mai ample la fete decît la băieți, dar la ambele sexe cresc, progresiv cu vîrsta, de la 0,4 cm la 2,5 cm la fete și de la 1 cm la 1,8 cm la băieți.

Privitor la dimorfismul sexual, subliniem că, atît prin valorile absolute cît și prin valorile relative (perimetrul coapsei/statură), acest parametru este mai mare la fete, comparativ cu băieții, în ambele medii ecologice.

Dimensiuni și proporții cefalo-faciale. Diametrele neurocraniului, antero-posterior (g-op) și transvers (eu-eu), cresc de la o clasă de vîrstă

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

la alta, la ambele sexe și în ambele medii ecologice, cu rate cuprinse între circa 1 și 3 mm. Valorile medii sînt ușor superioare la băieți față de fete la toate clasele de vîrstă, atît în mediul urban cît și în cel rural.

Diferențele urban-rural sînt nesemnificative și oscilante.

Indicele cefalic (eu-eu/g-op) oferă valori medii care oscilează în limite foarte restrînse, dar cu tendința generală de coborîre la ultima clasă de vîrstă (6 ani), astfel încît ele se situează spre centrul categoriei brahicefale la ambele sexe și în ambele zone ecologice.

Înălțimea totală a feței (n-gn) și lărgimea (zy-zy) prezintă valori medii care diferențiază ușor cele două serii la nivelul aceluiași sex. Deși diferențele, care scad în general cu vîrsta, sînt mici și nesemnificative din punct de vedere statistic, ele sînt la toate clasele de vîrstă în favoarea seriei urbane.

În ceea ce privește dimorfismul sexual, se remarcă, ca și în cazul neurocraniului, o ușoară superioritate a băieților față de fete în ambele zone ecologice.

Indicele facial total (n-gn/zy) se înscrie, prin valorile medii, în categoria euriprosopă la băieți la toate clasele de vîrstă. La fete însă, valorile medii ale acestui indice trec cu vîrsta de la categoria euriprosopă la categoria mezoprosopă. În adevăr, așa cum reiese din tabelul nr. 4, indicele facial se înscrie prin valorile medii în categoria mezoprosopă pentru fetele de 5 și 6 ani din urban și pentru cele de 6 ani din rural. Discretele diferențe urban-rural ilustrează o tendință spre o oarecare leptomorfizare a feței în mediul urban, în special la fete.

CONCLUZII

Din analiza comparativă a creșterii copiilor de 4—6 ani din municipiul Iași și din zona rurală a județului Iași se pot desprinde următoarele concluzii :

Copiii de 4 ani din mediul rural au o statură inferioară față de cei din mediul urban. Diferențele cresc apoi progresiv cu vîrsta, datorită unor rate de creștere anuale mai mari la seria urbană față de cea rurală. La ultima clasă de vîrstă, diferențele ajung să fie ușor mai ridicate la fete decît la băieți (4,6 cm față de 3,8 cm).

Prin datele noastre se confirmă astfel că, așa cum sublinia Maria Cristescu și colab. (5), diferențele în ceea ce privește statura copiilor proveniți din cele două medii ecologice se acumulează în prima perioadă a copilăriei, de la 3,6 la 7 ani, după care ele rămîn aproximativ constante de circa 5 cm.

Sub aspect ponderal, diferențele sînt mai puțin ample, ceea ce face ca raportul staturo-ponderal să fie ușor mai mare la seriile rurale față de cele urbane.

Cele două serii se diferențiază și prin valorile medii ale perimetrelor, care sînt superioare la copiii din mediul urban față de cei din mediul rural. Menționăm că diferențele cele mai ample le înregistrează perimetrul coapsei, care, ca și în cazul staturii, la ultima clasă de vîrstă sînt mai ridicate la fete față de băieți (2,5 cm față de 1,8 cm).

Caracterele transversale diferențiază mai puțin copiii din cele două zone ecologice și nu întotdeauna în același sens.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

Diferențierea urban-rural nu se manifestă numai sub aspect dimensional, ci și sub aspectul proporțiilor corporale. În adevăr, copiii din urban de ambele sexe sînt relativ mai macroskelici, cu umeri și bazine relativ mai înguste și cu un trunchi mai trapezoidal, față de cei din rural.

În ceea ce privește dimensiunile cefalo-faciale, cele două serii se diferențiază discret doar prin segmentul facial, care prezintă valori medii ușor superioare la copiii din mediul urban.

Dimorfismul sexual este bine exprimat și în general clasic, în sensul că băieții sînt, prin valorile medii ale staturii și greutății, lărgimea umerilor, perimetrul toracic și al brațului, superiori fetelor, iar acestea din urmă, prin perimetrul coapsei, superioare băieților.

Se remarcă însă că, datorită accelerației și pubertății mai timpurii a fetelor din urban, acestea egalează băieții prin statură la vîrsta de 5 ani. Din punctul de vedere al dimorfismului sexual, frapează însă faptul că, la nivelul acestei etape de vîrstă, fetele din ambele zone au un bazin mai îngust decît băieții.

Aspects de la croissance des enfants de 4—6 ans de la ville de Iași et de la zone rurale du département de Iași

RÉSUMÉ

Les auteurs étudient la croissance des enfants de 4 — 6 ans, formant une série urbaine de 751 sujets provenant de la ville de Iași et une série rurale de 561 enfants provenant des villages du département de Iași.

L'analyse des principaux paramètres, calculés pour chaque classe d'âge et pour chaque sexe indique que les taux de croissance sont plus élevés dans le milieu urbain en comparaison du milieu rural. Il en résulte que les différences entre les deux séries, constatées pour l'âge de 4 ans, s'amplifient progressivement jusqu'à l'âge de 6 ans.

Il faut remarquer, en même temps, que tous les paramètres étudiés ne différencient pas en une même mesure les deux séries. En effet, tandis que les différences en plus constatées pour les enfants de Iași en comparaison de ceux de la zone rurale du même département sont assez importantes en ce qui concerne la stature, celles que l'on constate pour le poids étant plus atténuées, le rapport staturo-pondéral penche à ce point de vue en faveur de la série rurale. En ce qui concerne les principaux segments de la stature, c'est la longueur du membre inférieur qui différencie le plus la série urbaine en comparaison de celle du milieu rural, ce qui permet de conclure que les différences constatées pour la croissance de la stature dans ces deux milieux écologiquement différents doivent être mises surtout sur le compte des membres inférieurs et bien moins sur celui du thorax.

Des différences importantes existent aussi dans la croissance au niveau des périmètres du thorax, du bras et spécialement de la cuisse. Comme dans le cas de la stature, les différences augmentent avec l'âge. Elles sont plus amples chez les fillettes que chez les garçonnets pour le périmètre de la cuisse.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

La croissance des dimensions transversales (la largeur des épaules et du bassin, les diamètres de la cage thoracique) est moins différente dans les deux séries, les différences y étant généralement peu significatives et n'allant pas toujours dans le même sens.

La valeur de l'indice acromio-iliaque (ic-ic/a-a) est plus élevée chez les enfants de la zone rurale que chez eux de la ville de Iași. Il s'ensuit qu'aux différences d'ordre dimensionnel qui existent entre les séries urbaine et rurale étudiées il faut ajouter des différences d'ordre conformatif, exprimées par l'indice acromio-iliaque ainsi que par l'indice skélique, les enfants de la série urbaine étant en moyenne plus macroskéliques et au tronc plus souvent trapézoïdal que ceux de la série rurale.

En ce qui concerne les dimensions céphalo-faciales, on a constaté des différences discrètes au niveau du segment facial, en faveur de la série urbaine.

Le dimorphisme sexuel est bien exprimé et généralement classique. En effet, les garçonnets des deux zones écologiques offrent des valeurs moyennes de la stature, du poids de la largeur des épaules, du périmètre thoracique et de celui du bras supérieures à celles des fillettes, qui le sont en comparaison des premiers par le périmètre de la cuisse. On remarque cependant que, étant donné le phénomène d'accélération et la puberté plus précoce des filles, celles-ci rattrapent les garçons dès l'âge de 5 ans pour la stature, mais de façon étrange, à cette étape d'âge (4—6 ans) les fillettes présentent un bassin relativement plus étroit que les garçonnets.

BIBLIOGRAFIE

1. CRISTESCU M., BULAI-ȘTIRBU M., FEDOROVICI C., *L'influence des facteurs géographiques et sociaux sur la développement des enfants*, Ann. roum. Anthrop., **1964**, **1**, 65—80.
2. CRISTESCU M., ANTONIU S., KLÜGER R., GRAMATOPOL-ROȘCA M., *Influența factorului „altitudine" și a factorilor sociali asupra creșterii și dezvoltării copiilor*, St. cerc. antropol., 1966, **3**, 171—188.
3. CRISTESCU M., *Aspecte ale creșterii și dezvoltării adolescenților din Republica Socialistă România*, Edit. Academiei, București, 1969.
4. CRISTESCU M., ANTONIU S., COMĂNESCU ST., ONOFREI M., *Aspecte ale evoluției caracterelor dimorfice în decursul creșterii și dezvoltării copiilor*, St. cerc. antropol., 1970, **7**, 223—232.
5. CRISTESCU MARIA, BOTEZATU D., BĂLTEANU ANA-CEZARINA, GHIGEA SILVIA, FEDOROVICI C., *Sur la variabilité écologique des biotypes au cours de la croissance*, Ann. roum. Anthrop., 1975, **12**, 47—51.

Centrul de cercetări biologice Iași,
Colectivul de antropologie

Primit în redacție la 20 martie 1985

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

ASPECTE ALE CREȘTERII ȘI DEZVOLTĂRII SEGMENTULUI CEFALO-FACIAL LA COPIII ÎNTRE 5 ȘI 8 ANI

CRISTIANA SUZANA GLAVCE

Cercetarea noastră se înscrie ca o contribuție pe linia cunoașterii antropologice a etapelor de creștere și dezvoltare a copilului.

Mai puțin cercetată din punct de vedere antropologic, perioada studiată de noi înglobează și „mica pubertate" a lui Pende, care reprezintă nu numai primul puseu de creștere și dezvoltare antropologică, ci și un ndicator al gradului de maturizare somatică a copilului în momentul utrării sale în școală.

MATERIAL ȘI METODĂ

Cercetarea noastră și-a propus să surprindă unele particularități ale creșterii și dezvoltării copilului între 5 și 8 ani, în condiții diferențiate din punct de vedere ecologic și socio-economic.

În acest sens au fost studiate două serii de copii : o serie rurală, cuprinzînd 328 de băieți și 376 de fete, urmărită timp de 5 ani conform metodei longitudinale, și o serie urbană de referință, cuprinzînd 68 de băieți și 65 de fete, urmărită transversal.

ANALIZA REZULTATELOR

Investigațiile noastre au urmărit evidențierea unor aspecte semnificative în creșterea și dezvoltarea ontogenetică a copilului : creșterea dimensională absolută, ritmul de creștere anual, gradul de realizare față de adult, dimorfismul sexual, în condițiile socio-ecologice diferențiate.

Variabilitatea dimensională cefalo-facială între 5 și 8 ani, atît la fete cît și la băieți, relevă o creștere armonioasă și lentă pe întreaga perioadă. Acest lucru este explicabil prin faptul că segmentul cefalic a avut energie mare de creștere în perioada intrauterină și imediat după naștere, cînd și-a realizat în mare parte dimensiunile.

În fazele următoare, energia de creștere scade pentru segmentul cefalo-facial și crește pentru segmentul postcefalic.

Analiza tabelelor nr. 1—4 pune în evidență o creștere dimensională absolută lentă și armonioasă, atît pentru seria rurală cît și pentru cea urbană. Eșalonarea creșterii și dezvoltării dimensiunilor cefalo-faciale reflectă de fapt ordinea de prioritate funcțională a acestora în încadrarea treptată a copilului în viața de relație. Se evidențiază un ritm diferențiat, în funcție de realizarea segmentului analizat, în raport cu stadiul final

St. cerc. antropol., 1985, t. 22, p. 27—32

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

de adult. Calota cea mai bine realizată la 5 ani are ritmuri de creştere mai mici decît masivul facial şi nazal. Decalajul de dezvoltare dimensională în favoarea calotei în raport cu faţa se păstrează încă şi la 8 ani.

Se constată însă, faţă de vîrsta de referinţă (5 ani), o accentuare a fenomenului de creştere a feţei în raport cu calota mai ales prin dimensiunile ei de lungime, care erau cel mai mult rămase în urmă. Acest fenomen este comun ambelor sexe, însă seriile de fete la 5 ani au un avans de realizare faţă de cele de băieţi, avans care se păstrează în tot timpul cercetării noastre.

Diferenţierea socio-ecologică apare şi în ceea ce priveşte vîrstele de accelerare şi stagnare a creşterii. Astfel, pentru copiii din mediul rural, tendinţele de accelerare a creşterii se plasează între 5 şi 6 ani şi între 7 şi 8 ani, în timp ce pentru copiii din mediul urban această accelerare se constată între 6 şi 7 ani. Perioadele de stagnare se plasează pentru copiii din rural între 6 şi 7 ani şi pentru cei din urban între 5 şi 6 ani. Deci, se observă un decalaj ontogenetic în favoarea copiilor din mediul urban de circa 1 an.

La seriile de fete nu se mai evidenţiază diferenţierea ritmurilor de creştere între mediul rural şi cel urban. În ceea ce priveşte însă ritmul de creştere al diferiţilor parametri, se evidenţiază creşterea mai accelerată a masivului facial şi nazal faţă de calota cefalică, care are ritmuri mai scăzute, situaţie similară cu cea a seriilor de băieţi. De semnalat că seria de fete prezintă un avans de realizare care se păstrează în tot timpul cercetării. Sub raportul perioadelor de accelerare şi stagnare a creşterii, se înregistrează aceeaşi situaţie întîlnită la seriile de băieţi, accelerare între 5 şi 6 ani pentru rural şi între 6 şi 7 ani pentru urban.

Tabelul nr. 1

Variabilitatea ritmului de creştere a segmentului cefalo-facial la băieţi

Dimensiuni	Mediul	5 ani	6 ani		7 ani		8 ani	
		$\bar{X}$	K.1	$\bar{X}$	K.1	$\bar{X}$	K.1	$\bar{X}$
g-op	R	167,92	1,01	170,22	1,00	170,60	1,01	172,98
	U	170,88	1,00	169,72	1,03	175,88		
eu-eu	R	145,94	1,01	147,12	1,01	148,10	1,00	148,68
	U	143,70	1,02	146,65	1,01	148,70		
t-v	R	116,62	1,01	117,73	1,01	118,65	1,01	119,81
	U	120,68	1,01	121,30	1,00	121,46		
ft-ft	R	98,40	1,02	99,91	1,01	100,81	1,02	102,54
	U	100,86	1,00	101,20	1,01	102,54		
zy-zy	R	116,28	1,02	118,26	1,01	119,21	1,02	121,17
	U	117,66	1,00	118,10	1,03	121,54		
go-go	R	85,40	1,02	87,30	1,02	88,94	1,02	91,12
	U	86,19	1,03	88,90	1,04	92,24		
n-gn	R	99,54	1,03	102,93	1,02	104,94	1,02	106,85
	U	100,70	1,00	101,20	1,06	107,54		
n-sto	R	64,86	1,03	67,02	1,02	68,40	1,03	70,12
	U	65,60	1,02	66,90	1,03	68,76		
n-sn	R	46,48	1,04	48,24	1,03	49,88	1,03	51,56
	U	47,40	1,05	49,42	1,00	49,64		
al-al	R	26,82	1,02	27,43	1,04	28,56	1,03	29,41
	U	27,90	1,04	29,00	1,00	28,99		

Notă. R = rural; U = urban; K.1 = ritm de creştere anuală.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

Tabelul nr. 2

Variabilitatea ritmului de creștere a segmentului cefalo-facial la fete

Dimensiuni	Mediul	5 ani	6 ani		7 ani		8 ani	
		$\bar{X}$	K.1	$\bar{X}$	K.1	$\bar{X}$	K.1	$\bar{X}$
g-op	R	163,30	1,01	165,28	1,00	165,67	1,01	167,02
	U	163,48	1,01	165,27	1,03	170,82		
eu-eu	R	141,06	1,01	142,18	1,00	142,82	1,00	142,91
	U	140,95	1,01	142,69	1,01	144,24		
t-v	R	113,80	1,01	114,65	1,01	115,62	1,02	117,56
	U	116,50	1,00	116,75	1,02	119,48		
ft-ft	R	96,63	1,01	97,82	1,01	98,46	1,01	99,72
	U	96,80	1,01	98,05	1,02	99,72		
zy-zy	R	113,41	1,02	115,26	1,01	116,98	1,01	117,88
	U	112,60	1,04	117,10	1,01	117,72		
go-go	R	82,72	1,02	84,20	1,03	86,38	1,02	88,39
	U	82,80	1,03	85,40	1,03	88,24		
n-gn	R	97,21	1,03	99,72	1,02	101,70	1,03	104,76
	U	98,90	1,02	100,90	1,03	104,32		
n-sto	R	63,01	1,03	65,14	1,02	66,20	1,02	67,67
	U	64,30	1,01	65,10	1,02	66,52		
n—sn	R	45,58	1,05	47,84	1,03	49,08	1,03	50,45
	U	46,80	1,01	47,50	1,02	48,60		
al-al	R	26,33	1,05	27,55	1,02	28,23	1,02	28,75
	U	26,85	1,01	27,25	1,02	27,96		

Notă. R = rural; U = urban; K.1 = ritm de creștere anuală.

Ca și pentru seriile de băieți, calota cefalică prezintă o creștere armonică, atît longitudinal cît și transversal, în timp ce masivul facial și nazal are tendințe de accelerare a creșterii pe dimensiunile longitudinale.

Sensul dimorfic general în care sexul masculin se prezintă macrosomatizat față de cel feminin este confirmat și de dimensiunile cefalofaciale din perioada studiată.

Între 5 și 8 ani nu se evidențiază un dimorfism sexual în ceea ce privește ritmul de creștere și dezvoltare a capului.

Se semnalează în această perioadă prezența unui dimorfism sexual în ceea ce privește gradul de dezvoltare ontogenetică a copilului în raport cu stadiul final de adult. Aceasta se traduce printr-un decalaj ontogenetic în favoarea fetelor atît la nivelul calotei cît și al masivului facial și nazal, din punct de vedere dimensional fetele apropiindu-se mai mult de stadiul femeilor adulte decît băieții de bărbații adulți.

Cunoscîndu-se caracteristicile dimensionale, conformative și tipologice ale populației adulte din care provin copiii cercetați, s-a urmărit creșterea segmentului cefalic al copiilor, în funcție de vîrstă și sex, față de adultul genitor în cadrul modelului ontogenetic copil/adult.

Analiza gradului de realizare dimensională a copilului față de adult (tabelele nr. 3 și 4) relevă următoarele particularități:

— Ca un caracter de generalitate, calota cefalică prezintă gradul mai mare de realizare față de adult, urmată de masivul facial și apoi de cel nazal.

— Între 5 și 7 ani, deși fetele și băieții din rural sînt mai apropiați față de stadiul final de adult, sporul lor de creștere este mai mic decît cel realizat la copiii din mediul urban.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

Tabelul nr. 3

Realizarea relativă a dimensiunilor cefalo-faciale ale copiilor față de adulți în funcție de sex și vîrstă — rural

Dimensiuni	Sex	Adult	5 ani		6 ani		7 ani		8 ani		Realizare (%)	Realizare (%)
		$\bar{X}$	$\bar{X}$	%	$\bar{X}$	%	$\bar{X}$	%	$\bar{X}$	%	5—7 ani	5—8 ani
g-op	♂	185,66	167,92	90,44	170,22	91,68	170,60	91,89	172,98	93,17	1,45	2,73
	♀	176,97	163,30	92,28	165,28	93,39	165,67	93,61	167,02	94,38	1,33	3,10
eu-eu	♂	157,31	145,94	92,77	147,12	93,52	148,10	94,15	148,68	94,51	1,38	1,74
	♀	150,69	141,06	93,61	142,18	94,35	142,82	94,78	142,91	94,84	1,17	1,23
t-v	♂	127,30	116,62	91,61	117,73	92,48	118,65	93,21	119,81	94,21	1,60	2,51
	♀	121,91	113,80	93,35	114,61	94,01	115,62	94,84	117,56	96,43	1,49	3,08
ft-ft	♂	109,72	98,40	89,68	99,91	91,06	100,81	91,88	102,54	93,46	2,20	3,78
	♀	105,42	96,63	91,66	97,82	92,79	98,45	93,39	99,72	94,59	1,73	2,93
zy-zy	♂	142,05	116,28	81,86	118,26	83,25	119,21	83,92	121,17	85,30	2,06	3,44
	♀	132,19	113,41	85,79	115,26	87,19	116,98	88,49	117,88	89,17	2,70	3,38
go-go	♂	106,37	85,40	80,29	87,30	82,07	88,94	83,60	91,12	85,56	3,31	5,37
	♀	97,45	82,72	84,88	84,20	86,40	86,38	88,64	88,39	90,70	3,76	5,82
n-gn	♂	130,41	99,54	76,33	102,93	78,93	104,94	80,47	106,85	81,93	4,14	5,60
	♀	119,55	97,21	81,31	99,72	83,41	101,70	85,07	104,76	87,63	3,76	6,32
n-sn	♂	59,43	46,48	78,21	48,24	81,17	49,88	83,93	51,56	86,76	5,72	8,55
	♀	54,94	45,58	82,96	47,81	87,08	49,08	89,33	50,45	91,83	6,37	8,87
al-al	♂	34,72	26,82	77,25	27,43	79,00	28,56	82,26	29,41	84,71	5,01	7,46
	♀	31,18	26,33	82,77	27,55	86,61	28,23	88,75	28,75	90,38	5,98	7,61

Tabelul nr. 4

Realizarea relativă a dimensiunilor cefalo-faciale ale copiilor față de adulți în funcție de sex și vîrstă — urban

Dimensiuni	Sex	Adult	5 ani		6 ani		7 ani		Realizare (%)
		$\bar{X}$	$\bar{X}$	%	$\bar{X}$	%	$\bar{X}$	%	5—7 ani
g-op	♂	192,22	170,88	88,90	169,72	88,30	175,88	91,50	2,60
	♀	181,14	163,48	90,30	163,85	90,50	170,82	94,30	4,00
eu-eu	♂	155,78	143,70	92,30	146,65	94,10	148,70	95,50	3,20
	♀	152,42	140,95	92,50	142,69	93,60	144,24	94,60	2,10
t-v	♂	129,56	120,68	93,20	121,30	93,60	121,46	93,80	0,60
	♀	122,58	116,50	95,00	116,75	95,20	119,48	97,50	2,50
ft-ft	♂								
	♀								
zy-zy	♂	140,22	117,66	83,90	118,10	84,20	121,54	86,70	2,80
	♀	134,36	112,60	83,80	117,10	87,20	117,72	87,60	3,80
go-go	♂								
	♀								
n-gn	♂	124,56	100,70	80,80	101,20	81,30	107,54	86,30	5,50
	♀	115,92	98,90	85,30	100,90	87,00	104,32	90,00	4,70
n-sn	♂	54,16	47,40	87,50	49,64	91,70	49,42	91,30	3,80
	♀	52,18	45,80	89,70	47,50	91,00	48,60	93,10	3,40
al-al	♂	34,72	27,90	80,40	29,00	83,50	28,85	83,10	2,70
	♀	31,20	28,85	92,50	27,95	87,30	27,96	89,60	3,60

https://biblioteca-digitala.ro / http://www.antropologia.ro

Lucrarea noastră pune în evidență următoarele particularități ale creșterii și dezvoltării copiilor între 5 și 8 ani :

— Creșterea dimensională absolută este armonioasă și lentă, atît pentru seriile de băieți cît și pentru cele de fete.

— Dacă pentru seriile de băieți se consemnează un ritm diferențiat de creștere, seria urbană fiind mai accelerată decît seria rurală, pentru seriile de fete nu se remarcă această diferențiere.

— Se semnalează o diferențiere socio-ecologică în ceea ce privește vîrstele de accelerare și stagnare a creșterii, diferite la copiii din urban față de cei din rural.

— Cercetarea noastră nu a pus în evidență un dimorfism al ritmului de creștere și dezvoltare a copilului pentru această perioadă; în schimb, se constată existența unui dimorfism de realizare ontogenetică, fetele fiind mai avansate.

— În ceea ce privește gradul de realizare a segmentului cefalo-facial față de stadiul final de adult, subliniem că fetele și băieții din mediul rural sînt mai apropiați de adult în comparație cu cei din mediul urban.

— Indiferent de mediul socio-ecologic și de sex, calota cefalică prezintă gradul cel mai mare de realizare față de stadiul final de adult, urmată de masivul facial și apoi nazal.

Some aspects of the growth and development of the cephalo-facial segment in 5–8-year-old children

ABSTRACT

This paper makes a contribution to the study of growth and development particularities in this group of children, distinguished by sex and socio-ecological factors.

Stress is laid on the harmonious, progressive growth and the different growth rates in boys and girls, in the urban and the rural environment. Differences are recorded in the ages when growth is accelerated or arrested.

Sexual dimorphism is discussed in the light of the macrosomatization of the male series, with an advance being recorded in the ontogenetic development of the female series in our sample. No dimorphism in the birth rates was observed within this interval.

BIBLIOGRAFIE

1. BECKER P. E., *Humangenetik*. Georg Thieme Verlag, Stuttgart, 1968, Band I/1.
2. CRISTESCU MARIA, BOTEZATU D., GHIGEA SILVIA, ISTRATE MARIA, *Aspecte ale creșterii dimensiunilor și ale modificărilor conformației cefalo-faciale*, St. cerc. antropol., 1976, 13, 23–32.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

3. GLAVCE CRISTIANA SUZANA, ENĂCHESCU TH., GRINȚESCU-POP SUZANA, *Caracteristici constituționale și de accelerație, retardare a dezvoltării fizice la copiii din mediul urban și rural*, St. cerc. antropol., 1978, **15**, 47—52.
4. LECAMP B., *Evolution des dimensions du crânes de l'enfant normal de 0 à 7 ans*, Toulouse, 1973.
5. PENDE M., *Traité de médecine biotipologique*, G. Doin et Co., Paris, 1955.
6. SALLER W., *Konstitution und Entwicklung*, Hogrefe, Göttingen, 1964.

Institutul „Dr. V. Babeș" București,
Laboratorul de antropologie

Primit în redacție la 20 martie 1985

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

STRUCTURA ANTROPOLOGICĂ A POPULAȚIEI FEMININE DIN UNELE ZONE ALE ȚĂRII.
VARIABILITATEA SOCIO-PROFESIONALĂ (NOTA I)

ELENA RADU, CRISTIANA GLAVCE, ECATERINA MORAR, PROICA CRĂCIUN, RODICA GAGHEȘ, MIHAIL ADAM, NICOLAE LEASEVICI și MIRCEA GHEORGHIU*

Cercetările parțiale întreprinse asupra populației feminine din diverse domenii de activitate reprezintă o primă contribuție la cunoașterea variabilității antropologice a acestei populații urbane autohtone. Ele sînt relevante, pe de o parte, pentru cercetarea fundamentală antropologică, pentru că definesc structura antropologică a populației feminine cu implicații în problema unității poporului român, și pentru cercetarea aplicativă antropologică, de utilitate în practica proiectării și producției pentru populație și în practica ergonomică. Pe de altă parte, împreună cu studiile întreprinse asupra populației masculine autohtone, vor contura structura antropologică a poporului român în condițiile adaptării la noile dimensiuni ale unei societăți aflate în permanentă schimbare.

Adaptarea la acest nou mod de viață, de cele mai multe ori radical deosebit de modul de viață anterior, ridică numeroase probleme de ordin biologic, psihologic, social și cultural.

Pentru populația feminină, schimbarea modului de viață este mult mai profundă și eforturile de adaptare și de integrare cu mult mai mari față de cele ale populației masculine.

Avînd în vedere că populația feminină reprezintă aproximativ jumătate din forța de muncă a societății noastre, comandamentul social la care trebuie să răspundă orice cercetare în acest domeniu este de a crea și optimiza condițiile de muncă ale femeii, plecînd de la cunoașterea potențialităților sale biologice, psihologice și sociale și a rolului jucat de ea în viața de familie și în societate.

Din punct de vedere antropologic, există un număr foarte mic de cercetări asupra populației feminine, atît pe plan național, cît și pe plan internațional.

Din punct de vedere aplicativ antropologic, puține cercetări au vizat în perspectivă aplicarea datelor antropologice sub aspectul stării de sănătate și al domeniului în care femeia își desfășoară activitatea în producție.

Ținînd seama de faptul că populația feminină lucrează astăzi în toate domeniile de activitate, se impun în continuare măsuri în vederea creării condițiilor și a mijloacelor de muncă în concordanță cu dimensiunile populației feminine.

* Au asigurat asistența Mariana Georgescu și Ioana Fulga.

St. cerc. antropol., 1985, t. 22, p. 33—40

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

Se ştie că nişte condiţii inadecvate de muncă pot avea o acţiune frenatoare asupra randamentului şi pot deveni factori stresanţi care accelerează uzura fizică şi psihică. Dificultăţile de adaptare bio-psiho-sociale, în absenţa unor condiţii optime de muncă, pot deveni factori traumatizanţi cu pronunţat caracter morbigenetic.

MATERIAL ŞI METODE

Avînd în vedere obiectivul final, prezenta cercetare s-a desfăşurat pe două planuri :

a) cercetarea structurii antropologice a populaţiei feminine diferenţiate sub aspect socio-profesional, geografic şi al vîrstei, prin studiul a 2 076 de femei din domeniul secundar (industrie uşoară şi industrie grea) şi terţiar de activitate (proiectare, cercetare) din Braşov, Piteşti, Cluj-Napoca, Galaţi, Bacău, în vederea stabilirii standardelor de normalitate fizică a populaţiei feminine şi a normelor antropometrice de utilitate în domeniile aplicative ale antropologiei ;

b) cercetări preliminare asupra mobilităţii demografice a acestor populaţii, în vederea stabilirii fluxurilor migratorii, cunoscută fiind influenţa acestora asupra structurii antropologice a populaţiei.

Au fost prelevate date de ordin antropologic, constituţional, ergonomic, social privind gradul de adaptare la profesiune şi integrare urbană.

S-au utilizat metodologia antropologică clasică, metoda antropometrografică Luigi Brian, metodele ergonomice, sociologice şi metodologia statistico-matematică de prelucrare automată a datelor.

ANALIZA REZULTATELOR

Analiza variabilităţii antropologice a populaţiei feminine (tabelele nr. 1—7) evidenţiază următoarele aspecte :

a) Populaţia feminină din industria grea este, pentru cea mai mare parte din dimensiuni, microdimensionată semnificativ faţă de populaţia feminină din industria uşoară şi proiectare-cercetare. Această constatare susţine ipoteza, avansată de noi în studiul populaţiei masculine, că populaţiile microdimensionate prezintă un avantaj selectiv în ceea ce priveşte munca în condiţiile de stress termic din industria grea, avantaj reprezentat de o mai bună toleranţă termică. Acesta este un punct de vedere antropologic care trebuie să devină unul din criteriile de orientare şi selecţie profesională în industria grea.

Considerînd că populaţia din industria grea îşi desfăşoară activitatea în condiţii limită de muncă, conturarea unei tipologii antropologice profesionale în acest sens poate fi consecinţa acţiunii selective a microclimatului fizic de muncă, care a triat indivizii în funcţie de toleranţa lor biologică la stresul termic.

b) Populaţia din industria uşoară, indiferent de originea sa geografică, se caracterizează printr-o structură fenotipic asemănătoare, dar net diferenţiată de structura antropologică a populaţiei feminine din industria grea şi din proiectare-cercetare. Antropologic vorbind, această populaţie se plasează, prin valorile sale medii dimensionale, între cele două populaţii situate la limitele extreme de variaţie.

Diferenţele fenotipice din cadrul populaţiei din domeniul industriei uşoare sînt relativ mici şi ţin mai degrabă de eşantionaj decît de o reală diferenţiere geografică.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

Tabelul nr. 1

Variabilitatea dimensională şi conformativ-somatică a populaţiei feminine din domeniul industriei grele, Argeş

Dimensiuni	Nr.	Valori extreme	$\bar{X} \pm m$	$\pm \sigma$	C.V.
g-op	213	156—186	171,12±0,39	5,71	3,34
eu-eu	,,	134—168	147,46±0,35	5,12	3,47
ft-ft	,,	93—125	105,88±0,30	4,44	4,19
zy-zy	,,	110—141	130,06±0,36	5,26	4,04
go-go	,,	85—120	100,57±0,38	5,56	5,53
n-gn	,,	100—132	110,59±0,37	5,42	4,90
n-sto	,,	60—100	66,08±0,30	4,30	6,51
n-sn	,,	40—54	45,67±0,21	3,08	6,74
al-al	,,	26—37	31,04±0,16	2,38	7,67
t-v	,,	108—128	117,72±0,27	4,00	3,40
v-sol	,,	1435—1738	1572,61±3,43	49,92	3,17
a-a	,,	320—400	351,77±1,06	15,42	4,38
ic-ic	,,	250—330	288,54±1,08	15,74	5,45
D.a.p./d. tor.	,,	140—270	180,67±1,17	17,08	9,45
Perim. tor.	,,	639—1100	902,89±4,85	70,65	7,82
Perim. abd.	,,	640—1020	799,15±5,70	83,06	10,39
Greutate	,,	40—84	60,81±0,63	9,18	15,10
Şezindă	,,	762—924	837,70±2,03	29,49	3,52
sst-şez.	,,	474—634	542,71±1,84	26,80	4,94
xy-şez.	,,	280—441	357,66±1,93	28,09	7,86
Ind. cefalic	,,	73,6—98,2	86,21±0,26	3,74	4,33
Ind. facial	,,	73,5—101,5	85,10±0,35	5,07	5,96
Ind. nazal	,,	51,8—87,8	68,27±0,51	7,36	10,78
Ind. cromial	,,	48,6—59,7	53,23±0,10	1,52	2,86
Ind. Rohrer	,,	1,1—2,3	1,56±0,02	0,25	16,18
Supr. corp.	,,	1317,3—1879,7	1606,93±8,15	118,25	7,38

Tabelul nr. 2

Variabilitatea dimensională şi conformativ-somatică a populaţiei feminine din domeniul industriei uşoare, Cluj

Dimensiuni	Nr.	Valori extreme	$\bar{X} \pm m$	$\pm \sigma$	C.V.
g-op	170	159—200	178,57±0,48	6,19	3,47
eu-eu	,,	139—166	152,84±0,43	5,55	3,63
ft-ft	,,	101—125	109,76±0,33	4,25	3,87
zy-zy	,,	125—153	135,77±0,40	5,20	3,83
go-go	,,	91—118	104,05±0,41	5,27	5,07
n-gn	,,	100—127	111,36±0,36	4,72	4,24
n-sto	,,	60—76	68,72±0,29	3,71	5,40
n-sn	,,	40—56	46,66±0,27	3,49	7,47
al-al	,,	27—40	31,35±0,17	2,17	6,93
t-v	,,	111—134	124,60±0,33	4,24	3,40
v-sol	,,	1450—1756	1595,28±4,29	55,81	3,50
a-a	,,	275—400	373,04±1,40	18,21	4,88
ic-ic	,,	262—390	307,02±1,96	25,49	8,30
D.a.p./d.tor.	,,	156—270	193,59±1,64	21,31	11,01
Perim. tor.	,,	760—1210	898,72±5,90	76,70	8,53
Perim. abd.	,,	600—1160	776,34±7,62	99,04	12,76
Greutate	,,	44—99	61,48±0,78	10,15	16,51
Şezindă	,,	745—924	838,17±2,28	29,70	3,54
sst-şez.	,,	491—627	560,32±1,94	25,19	4,49
xy-şez.	,,	210—398	334,42±2,33	30,26	9,05
Ind. cefalic	,,	75,1—96,2	85,63±0,30	3,96	4,62
Ind. facial	,,	71,8—92,1	82,06±0,31	4,02	4,90
Ind. nazal	,,	50,9—92,6	67,45±0,49	6,31	9,35
Ind. cormic	,,	48,3—56,5	52,51±0,11	1,49	2,84
Ind. Rohrer	,,	1,0—3,2	1,52±0,02	0,29	19,20
Supr. corp.	,,	1352,1—1951,8	1630,21±9,52	123,73	7,59

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

Tabelul nr. 3

Variabilitatea dimensională şi conformativ-somatică a populaţiei feminine din domeniul industriei uşoare, Braşov

Dimensiuni	Nr.	Valori extreme	$\bar{X} \pm m$	$\pm \sigma$	C.V.
g-op	400	161—195	179,16±0,32	6,46	3,61
eu-eu	„	135—183	150,27±0,30	5,99	3,99
ft-ft	„	92—140	112,14±0,27	5,41	4,80
zy-zy	„	117—176	134,48±0,30	6,04	4,49
go-go	„	85—121	103,07±0,27	5,34	5,18
n-gn	„	100—126	111,26±0,28	5,55	4,99
n-sto	„	60—85	68,77±0,22	4,30	6,25
n-sn	„	40—60	46,81±0,18	3,50	7,48
al-al	„	22—41	31,36±0,12	2,39	7,59
v-sol	„	1407—1781	1584,01±3,12	62,41	3,94
a-a	„	280—400	368,80±0,94	18,74	5,08
ic-ic	„	200—392	303,08±1,40	27,90	9,20
D.a.p./d. tor.	„	110—270	187,32±1,11	22,26	11,88
Perim. tor.	„	740—1110	898,29±3,82	76,40	8,51
Perim. abd.	„	590—1100	785,15±5,18	103,39	13,17
Greutate	„	42—94	61,82±0,50	10,00	16,18
Şezîndă	„	760—943	843,93±1,58	31,65	3,75
sst-şez.	„	451—666	552,89±1,40	27,89	5,04
xy-şez.	„	199—439	337,48±1,54	30,70	9,10
Ind. cefalic	„	72,1—102,8	83,91±0,21	4,20	5,01
Ind. facial	„	63,6—100,8	82,80±0,24	4,71	5,69
Ind. nazal	„	50,0—95,3	67,53±0,36	7,16	10,60
Ind. cormic	„	48,3—63,0	52,25±0,07	1,46	2,74
Ind. Rohrer	„	1,0—2,6	1,56±0,01	0,29	18,37
Supr. corp.	„	1275,1—2017,0	1626,19±6,41	128,10	7,88

Tabelul nr. 4

Variabilitatea dimensională şi conformativ-somatică a populaţiei feminine din domeniul industriei uşoare, Bacău

Dimensiuni	Nr.	Valori extreme	$\bar{X} \pm m$	$\pm \sigma$	C.V.
g-op	129	165—190	177,17±0,52	5,83	3,29
eu-eu	„	128—162	150,99±0,50	5,69	3,77
ft-ft	„	98—115	106,81±0,34	3,82	3,57
zy-zy	„	122—142	132,93±0,35	3,92	2,95
go-go	„	90—123	104,72±0,54	6,12	5,84
n-gn	„	100—125	110,92±0,50	5,69	5,13
n-sto	„	60—75	66,26±0,33	3,71	5,60
n-sn	„	40—54	44,91±0,28	3,22	7,17
al-al	„	24—36	30,60±0,22	2,49	8,14
t-v	„	110—130	118,91±0,38	4,36	3,66
v-sol	„	1466—1733	1609,53±5,37	60,75	3,77
a-a	„	315—400	361,37±1,32	14,88	4,12
ic-ic	„	250—345	290,43±1,59	17,98	6,19
D.a.p./d. tor.	„	146—221	182,69±1,27	14,34	7,85
Perim. tor.	„	780—1090	904,62±6,25	70,66	7,81
Perim. abd.	„	610—1040	787,81±7,69	86,97	11,04
Greutate	„	47—83	60,45±0,73	8,31	13,75
Şezîndă	„	805—952	863,32±2,63	29,77	3,45
sst-şez.	„	507—652	569,05±2,41	27,31	4,80
xy-şez.	„	296—441	377,57±2,37	26,86	7,12
Ind. cefalic	„	76,0—93,9	85,25±0,35	3,91	4,59
Ind. facial	„	72,4—95,0	83,45±0,41	4,60	5,51
Ind. nazal	„	50,0—87,8	68,41±0,63	7,09	10,36
Ind. cromial	„	50,9—57,2	53,61±0,12	1,37	2,56
Ind. Rohrer	„	1,1—2,1	1,45±0,02	0,20	13,84
Supr. corp.	„	1398,7—1912,6	1631,43±10,64	120,42	7,38

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

Tabelul nr. 5

Variabilitatea dimensională şi conformativ-somatică a populaţiei feminine din domeniul industriei uşoare, Argeş

Dimensiuni	Nr.	Valori extreme	$\overline{X} \pm m$	$\pm \sigma$	C.V.
g-op	410	150—200	178,95±0,32	6,41	3,58
eu-eu	„	141—170	154,47±0,25	5,09	3,30
ft-ft	„	100—123	112,47±0,19	3,94	3,50
zy-zy	„	120—150	137,12±0,24	4,82	3,52
go-go	„	91—130	109,39±0,24	4,84	4,47
n-gn	„	100—128	112,37±0,24	4,94	4,39
n-sto	„	60—82	68,64±0,19	3,80	5,54
n-sn	„	40—61	48,02±0,16	3,25	6,76
al-al	„	26—38	31,41±0,12	2,35	7,47
t-v	„	111—133	118,34±0,20	3,99	3,37
v-sol	„	1420—1833	1527,19±3,00	60,73	3,80
a-a	„	271—395	354,59±0,86	17,33	4,89
ic-ic	„	206—340	282,61±0,90	18,20	6,44
D.a.p./d. tor.	„	144—260	177,80±0,68	13,78	7,75
Perim. tor.	„	750—1130	896,12±2,89	58,40	6,52
Perim. abd.	„	660—1080	795,54±3,54	71,60	9,00
Greutate	„	40—100	60,23±0,44	8,99	14,93
Şezîndă	„	766—951	854,86±1,56	31,46	3,68
sst-şez.	„	484—650	562,40±1,44	29,12	5,18
xy-şez.	„	290—461	374,13±1,42	28,65	7,66
Ind. cefalic	„	76,6—102,6	86,35±0,18	3,64	4,21
Ind. facial	„	70,4—92,9	81,96±0,19	3,85	4,70
Ind. nazal	„	46,6—85,0	65,63±0,31	6,23	9,49
Ind. cromial	„	48,9—56,9	53,49±0,06	1,30	2,43
Ind. Rohrer	„	1,1—2,4	1,47±0,01	0,20	13,80
Supr. corp.	„	1252,1—2019,9	1619,46±6,38	128,98	7,96

Tabelul nr. 6

Variabilitatea dimensională şi conformativ-somatică a populaţiei feminine din domeniul cercetare-proiectare, Galaţi

Dimensiuni	Nr.	Valori extreme	$\overline{X} \pm m$	$\pm \sigma$	C.V.
g-op	581	155—199	184,37±0,24	5,86	3,18
eu-eu	„	141—178	155,34±0,22	5,31	3,42
ft-ft	„	102—136	113,32±0,18	4,38	3,87
zy-zy	„	110—150	137,33±0,21	5,11	3,72
go-go	„	96—122	110,23±0,19	4,10	4,08
n-gn	„	100—127	114,09±0,20	4,92	4,31
n-sto	„	60—81	70,17±0,16	3,80	5,42
n-sn	„	40—58	48,95±0,12	2,84	5,80
al-al	„	25—40	30,63±0,09	2,06	6,71
t-v	„	110—128	119,51±0,14	3,45	2,88
v-sol	„	1484—1815	1627,28±2,28	54,83	3,37
a-a	„	320—400	363,46±0,58	13,98	3,85
ic-ic	„	240—396	286,85±0,64	15,45	5,39
D.a.p./d. tor.	„	148—269	185,65±0,60	14,52	7,82
Perim. tor.	„	780—1100	899,50±2,43	58,42	6,49
Perim. abd.	„	650—980	775,68±2,72	65,45	8,49
Greutate	„	46—91	61,55±0,34	8,28	13,45
Şezîndă	„	764—961	874,35±1,33	32,09	3,67
sst-şez.	„	476—678	580,35±1,31	31,61	5,45
xy-şez.	„	300—492	390,42±1,18	28,44	7,28
Ind. cefalic	„	76,1—96,7	84,26±0,14	3,26	3,87
Ind. facial	„	71,9—100,9	83,10±0,17	4,07	4,89
Ind. nazal	„	49,0—97,5	62,72±0,22	5,40	8,61
Ind. cormic	„	46,8—59,3	53,69±0,06	1,38	2,56
Ind. Rohrer	„	1,0—2,1	1,42±0,01	0,19	13,11
Supr. corp.	„	1375,9—1979,8	1657,21±4,85	116,88	7,05

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

Tabelul nr. 7

Variabilitatea dimensională și conformativ-somatică a populației feminine din domeniul cercetare-proiectare, Argeș

Dimensiuni	Nr.	Valori extreme	$\bar{X} \pm m$	$\pm \sigma$	C.V.
g-op	173	160—190	174,58±0,46	6,05	3,46
eu-eu	„	140—170	150,43±0,40	5,26	3,49
ft-ft	„	96—140	106,01±0,37	4,87	4,59
zy-zy	„	120—145	132,02±0,37	4,88	3,69
go-go	„	91—120	104,25±0,40	5,31	5,09
n-gn	„	100—127	109,96±0,40	5,29	4,81
n-sto	„	60—77	66,83±0,27	3,51	5,25
n-sn	„	40—54	45,44±0,23	3,02	6,66
al-al	„	25—38	31,47±0,18	2,36	7,49
t-v	„	112—130	118,71±0,26	3,41	2,87
v-sol	„	1477—1770	1606,94±4,30	56,34	3,51
a-a	„	320—394	355,52±1,12	14,71	4,14
ic-ic	„	248—335	287,79±1,21	15,86	5,51
D.a.p./d. tor.	„	143—220	177,79±1,15	15,05	8,46
Perim. tor.	„	770—1120	902,72±5,19	68,11	7,55
Perim. abd.	„	630—1110	779,31±6,01	78,87	10,12
Greutate	„	45—94	61,95±0,72	9,42	15,21
Șezîndă	„	780—950	857,64±2,35	30,76	3,59
sst-șez.	„	480—643	566,75±1,95	25,51	4,50
xy-șez.	„	295—501	376,17±2,13	27,88	7,41
Ind. cefalic	„	77,5—93,8	86,19±0,27	3,54	4,10
Ind. facial	„	70,4—97,5	83,33±0,36	4,69	5,62
Ind. nazal	„	55,5—90,2	69,56±0,57	7,47	10,73
Ind. cormic	„	49,3—56,5	53,33±0,09	1,17	2,20
Ind. Rohrer	„	1,1—2,6	1,49±0,02	0,22	15,04
Supr. corp.	„	1373,0—2020,0	1645,83±9,66	126,66	7,70

c) Populația feminină din domeniul proiectare-cercetare diferă semnificativ de populațiile feminine discutate prin macrosomatizare dimensională atît la nivel cefalo-facial, cît și la nivel somatic.

Populația feminină din industria grea este constituțional brevilin armonică microsomatizată, cu preponderența dimensiunilor transversale asupra celor verticale și cu circumferințele toracică și abdominală mai dezvoltate.

Populația din domeniul industriei ușoare este constituțional mediolin armonică și cu tendințe spre mediosomie.

Populația din domeniul proiectare-cercetare este constituțional mediolin armonică macrosomatizată, cu dezvoltarea preponderentă a dimensiunilor verticale și cu circumferințe situate sub valorile medii ale celor două populații discutate.

Constituțional, deci, se înregistrează o trecere gradată de la constituția microsomatizată la constituția macrosomatizată și de la constituții breviline spre cele mediolin armonice.

Față de populația masculină studiată în industria grea (aproximativ 3 000 de indivizi), care se caracteriza prin microsomatizare, dar pe tipul longilin de constituție, apare surprinzător la femei microsomatizarea pe tipul brevilin de constituție. Această neconcordanță pare a fi determinată de slaba reprezentare a populației feminine din industria grea prin comparație cu populația masculină din același sector de activitate.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

În ceea ce privește gradul de troficitate somatică, studiul nostru evidențiază următoarele aspecte:

a) populația feminină studiată de noi este predominant hipertrofică (35,07%), supraeutrofică (33,33%), eutrofică (26,16%) și subeutrofică (5,44%);

b) se semnalează prezența unei variabilități socio-profesionale a troficității somatice, și anume: populația din domeniul proiectare-cercetare este hipertrofică în 25,33% din cazuri, cea din domeniul industriei ușoare în 38,68%, iar cea din industria grea în 50,70%.

Hipertrofia somatică înseamnă obezitate de diferite grade și reprezintă un semnal de alarmă pentru sănătatea femeii. Mai mult, supraeutrofia ne indică cu claritate sensul de variabilitate a troficității somatice spre supertrofie pentru populația feminină cercetată.

Studiul nostru confirmă ipoteza după care adaptarea profesională este rezultanta unui proces de selecție, care triază într-o profesiune indivizi asemănători din punct de vedere fenotipic.

CONCLUZII

Cercetările noastre au semnalat următoarele aspecte:

1. Există o diferențiere antropologică între categoriile socio-profesionale de femei.

2. Diferențierea antropologică dintre categoriile socio-profesionale, semnalată și la populația masculină, pare a fi rezultanta concordanței dintre funcția socială și potențialul biologic al populației, consecință a unei selecții în plan biologic și socio-cultural.

3. Studiul variabilității constituționale a populației feminine a pus în evidență o diferențiere constituțională între categoriile socio-profesionale ale populației feminine: brevilinie armonică microsomatizată la populația din industria grea; mediolinie armonică cu tendințe spre mediosomie la populația din industria ușoară; mediolinie armonică macrosomatizată la populația din domeniul proiectare-cercetare.

4. Analiza gradului de troficitate somatică a populației feminine a evidențiat diferențierea acestuia în cadrul categoriilor socio-profesionale studiate. Dar, indiferent de statutul socio-profesional al populației feminine, ca un caracter de generalitate se semnalează o proporție foarte ridicată de femei hipertrofice (35,07%) și femei cu tendința clară spre obezitate și supraeutrofice (33,33%), care prezintă o obezitate de diferite grade.

5. În contextul unei adaptări selective la profesiune, semnalăm și migrația diferențiată în cadrul populațiilor feminine socio-profesional diferențiate. Se semnalează fluxuri migratorii ale populației feminine: al populației din Muntenia spre Pitești, al populației din Transilvania spre Brașov și al populației din Moldova spre Constanța.

6. Migrația populației, adaptarea profesională și integrarea urbană, consecințe ale fenomenului de industrializare și urbanizare rapidă, modifică structura antropologică a populației atît în zona de plecare, cît și în zona de sosire.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

The anthropological structure of the female population in some regions of Romania. Social-professional variability (note I)

ABSTRACT

This work presents the partial results of some studies carried out within the female population of Romania.

The social-professional variability of the female population in the heavy industry, light industry and design-research institutes in various regions of this country is analyzed.

An anthropological difference among the social-professional categories is observed, the same as in the male population, as a result of the concordance between the social function and the biological potential of the population, a consequence of the selection at biological and social-cultural levels.

BIBLIOGRAFIE

1. LE FEBRE H., *Du rural à urbaine*, Paris, 1970.
2. MIFTODE V., *Migraţiile şi dezvoltarea urbană*, Edit. Junimea, Iaşi, 1978.
2. RADU ELENA, LUNGU CAMELIA, CIOTARU DAN, *Upon some aspects of selective adaptation to differentiated work conditions*, Ann. roum. Anthrop., 1978, **15**, 57—62.
4. RADU ELENA, GLAVCE CRISTIANA, CIOTARU DAN, *Aspecte de antropologie constituţională ocupaţională la populaţia din nord-estul Moldovei*, St. cerc. antropol., 1979, **16**, 65—70.

Institutul „Dr. V. Babeş" Bucureşti,
Laboratorul de antropologie

Primit în redacţie la 20 martie 1985

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

ASPECTE ANTROPOMETRICE ALE STĂRII DE NUTRIȚIE LA UNELE POPULAȚII DIN MUNTENIA

MARIA VLĂDESCU și CORNELIU VULPE

Studiul nostru continuă preocupări mai vechi asupra stării de nutriție la populații din provinciile istorice Transilvania, Muntenia și Oltenia, așa cum poate fi ea definită prin parametrii antropometrici. Anterior am considerat ca indicator trofic indicele Rohrer, cu dimensiunile sale componente, și am caracterizat tipul constituțional al colectivităților din punctul de vedere al categoriilor acestui indice după criterii de sex, vîrstă și condiții eco-geografice diferențiate (12), (13), (14).

Acum, urmărim tot un aspect care se bazează pe proporționalitatea greutate/statură, dar exprimat în ponderi ideale și în relațiile procentuale ale acestora cu ponderile actuale individuale.

Despre nutriție există o bogată literatură medicală (2), (4), (6), (8) cu referire atît la stările organice normale cît și la stările morbide — subnutriție sau obezitate. Acestea din urmă, fiind generate de alimentația nerațională, sînt factori de risc într-o serie de maladii ale civilizației sau ale lipsei de civilizație din lumea contemporană.

Printre antropologi, contribuții importante la această problematică au înscris, în ultimul deceniu, în special cercetătorii ieșeni, în cadrul investigațiilor complexe din așezări umane situate în Moldova sau Delta Dunării (1), (5), (10), (11).

Studiul nostru își propune să ofere nutriționiștilor și antropologilor un surplus de informații, eventual date de referință standard, cu privire la gradul de încărcare ponderală a unor colectivități umane rurale și urbane situate în provincia istorică Muntenia.

În tratate sau studii de specialitate există variate formule pentru calculul ponderii ideale. Mult aplicată, dată fiind complexitatea ei, este formula Lorenz. Dacă însă admitem o scară procentuală de clasificare a corporalității umane pe categorii ponderale, atunci de la început trebuie să facem precizarea că nu există unanimitate de poziție între autori în ceea ce privește nivelele valorice pentru separarea treptelor din cadrul acestei scări. Astfel, supraponderea din clasificarea unora (4), (8) este obezitate de primul grad în diagnosticul altora (9). O a treia categorie de autori subscriu că limita normalității poate fi împinsă pînă la un surplus ponderal echivalent cu +10—+15% (6) de la norma ideală.

Pentru a face posibile comparațiile cu datele nutriționiștilor și cu cele ale colectivului de antropologie de la Iași, am aplicat, pentru calculul ponderii ideale, formula amintită și am adoptat, în clasificarea pe categorii ponderale, limitele recomandate de literatura de specialitate (6), (8), (10).

St. cerc. antropol., 1985, t. 22, p. 41—48

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

Sinteza efectuată de noi totalizează peste 7 700 de subiecți din 30 de așezări rurale și 6 așezări urbane (inclusiv municipiul București), investigați în anii 1975—1982 în cadrul unor cercetări antropologice de interes mai larg. Din fondul de date, păstrat în arhivă, s-au extras valorile staturii și ale greutății, după care s-au calculat ponderile ideale individuale, precum și abaterile procentuale în raport cu ponderea reală sau actuală. Acestea din urmă sînt valorile care stau la baza clasificărilor din tabelele nr. 1, 2, 3 și 4, avînd în vedere criteriile vîrstă, sex, condiții ecologice și stratificare culturală.

Din analiza valorilor concentrate în tabelul nr. 1 se observă că sînt normoponderali circa 50% din bărbați. În rîndul femeilor, proporția este mai mică și, în cadrul lor, mai mare la femeile din mediul rural (45%) decît la cele din mediul urban (38%).

Tabelul nr. 1

Repartiția procentuală pe categorii ponderale a unor populații din Muntenia, în funcție de sex și mediu

Categorii ponderale (%)	RURAL				URBAN			
	bărbați		femei		bărbați		femei	
	N	%	N	%	N	%	N	%
F. slabi > —15—x	462	15,9	128	4,7	73	7,0	19	1,8
Slabi —11—15	433	15,0	159	5,9	140	13,4	43	4,0
Normoponderali ±10	1555	53,7	1227	45,1	556	53,3	417	38,4
Supraponderali +11—+20	287	9,9	572	21,1	162	15,5	218	20,0
Obezi > +20	160	5,5	630	23,2	112	10,8	388	35,8

Pentru celelalte forme corporale, suitele procentuale se ordonează astfel: în rîndul bărbaților din mediul rural, incidența subponderalilor (indiferent dacă ne referim la indivizii slabi sau foarte slabi) este mai mare și în defavoarea celor cu surplus ponderal; la cei din mediul urban, repartițiile procentuale se inversează. Puține femei se înscriu cu deficit ponderal (2—6%); în schimb, multe sînt supraponderale și obeze: 20% din fiecare categorie la sate, 20% supraponderale și 36% obeze în mediul urban.

În ceea ce privește repartiția pe vîrste (tabelul nr. 2), proporția pe indivizi cu pondere normală scade continuu de la 20 la 59 de ani, dar cu intensități diferite în raport cu sexul și mediul. Astfel, dacă la bărbații de la sate, în limitele de vîrstă menționate, procesul se înscrie între 40 și 64%, la femei diferența dintre valori este de numai 6% (40%, respectiv 46%).

O diferență procentuală mică apare și la bărbații din mediul urban (46—58%). În schimb, dacă la grupa de vîrstă de 20—29 de ani 48% dintre femeile din mediul urban sînt normoponderale, la 50—59 de ani au rămas în această categorie numai 20%. Pentru conformațiile corporale deficitare sau excedentare este bine să se rețină proporția de 28%, cu abateri de la normalitate > — 15% pentru bărbații de 50—59 de ani

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

Tabelul nr. 2

Repartiția procentuală pe categorii ponderale a unor populații din Muntenia, în funcție de mediu, sex și vîrstă

Categorii ponderale (%)	Sex	20–29 ani				30–39 ani				40–49 ani				50–59 ani				60–x ani			
		rural		urban		rural		urban		rural		urban		rural		urban		rural		urban	
		N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
F. slabi	B	46	9,8	24	6,7	112	12,8	21	5,9	147	14,4	15	7,9	127	28,0	13	9,1	30	3,9	—	—
> −15−x	F	24	4,1	6	1,7	32	3,3	7	1,7	52	5,7	4	1,7	20	8,3	2	2,2	—	—	—	—
Slabi	B	83	17,7	58	16,3	116	13,2	38	10,7	142	13,9	26	13,7	78	17,2	18	12,6	14	18,2	—	—
−11−15	F	22	3,7	24	6,8	48	5,0	13	3,2	62	6,8	6	2,6	26	10,8	—	—	1	6,7	—	—
Normo-ponderali	B	301	64,0	205	57,6	485	55,4	188	53,1	564	55,3	98	51,6	184	40,5	65	45,5	21	27,3	—	—
±10	F	273	46,3	169	47,9	448	46,5	158	38,5	404	44,5	72	31,0	96	40,0	18	20,0	6	40,0	—	—
Supra-ponderali	B	32	6,8	42	11,8	93	10,6	60	17,0	114	11,2	27	14,2	38	8,4	33	23,0	10	13,0	—	—
+11−+20	F	141	23,9	78	22,1	198	20,6	83	20,2	182	20,1	45	19,4	48	20,0	12	13,3	3	20,0	—	—
Obezi	B	8	1,7	27	7,6	70	8,0	47	13,3	53	5,2	24	12,6	27	5,9	14	9,8	2	2,6		
> +21	F	130	22,0	76	21,5	238	24,7	149	36,3	207	22,8	105	45,3	50	20,8	58	64,5	5	33,3		

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

Tabelul nr. 3

Repartiția procentuală, detaliat pe categorii ponderale, a unor populații din Muntenia, în funcție de sex, vîrstă și mediu

Categorii ponderale (%)	Sex	20–29 ani				30–39 ani				40–49 ani				50–59 ani				60–x			
		rural		urban		rural		urban		rural		urban		rural		urban		rural		urban	
		N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
−30−x	B	2	0,4	--	—	1	0,1	1	0,3	10	1,0	—	—	5	1,1	—	—	2	2,6	—	—
	F	3	0,5	—	—	1	0,1	—	—	—	—	—	—	1	0,4	—	—	—	—	—	—
−21−30	B	15	3,2	6	1,7	41	4,7	4	1,2	56	5,5	4	2,2	64	14,1	6	4,2	15	19,4	—	—
	F	6	1,0	2	0,6	5	0,5	2	0,4	22	2,4	2	0,9	7	2,9	1	1,1	—	—	—	—
−16−20	B	29	6,2	18	5,1	70	8,0	16	4,5	81	7,9	11	5,8	58	12,9	7	4,9	13	16,9	—	—
	F	15	2,5	4	1,1	26	2,7	5	1,2	30	2,9	2	0,9	12	5,0	1	1,1	—	—	—	—
−11−15	B	83	17,7	58	16,2	116	13,2	38	10,7	143	13,9	26	13,6	78	17,2	18	12,6	14	18,2	—	—
	F	22	3,7	24	6,8	48	5,0	13	3,2	62	6,8	6	2,5	26	10,8	—	—	1	6,7	—	—
-- 1−10	B	153	32,5	99	27,8	291	33,2	93	26,2	296	29,0	37	19,5	101	22,2	24	16,8	11	14,3	—	—
	F	104	17,6	64	18,2	164	17,0	60	14,7	160	17,6	28	12,0	48	20,0	7	7,7	2	13,3	—	—
0	B	37	7,9	29	8,2	41	4,7	13	3,6	41	4,0	17	9,0	11	2,4	6	4,2	1	1,3	—	—
	F	32	5,4	23	6,5	52	5,4	11	2,7	42	4,6	10	4,3	9	3,8	1	1,1	—	—	—	—
+ 1−10	B	111	23,6	77	21,6	153	17,5	82	23,2	227	22,3	44	23,2	72	15,8	35	24,4	9	11,7	—	—
	F	137	23,2	82	23,2	232	24,1	87	21,2	202	22,3	34	14,6	39	16,3	10	11,1	4	26,7	—	—
+ 11−20	B	32	6,8	42	11,8	93	10,6	60	17,0	114	11,2	27	14,1	38	8,4	33	23,1	10	13,0	—	—
	F	141	23,9	78	22,1	198	20,5	83	20,3	182	20,1	45	19,4	48	20,0	12	13,4	3	20,0	—	—
+ 21−30	B	8	1,7	18	5,1	53	6,1	32	9,0	37	3,6	17	8,9	21	4,6	10	7,0	2	2,6	—	—
	F	90	15,3	33	9,3	131	13,6	59	14,4	112	12,3	30	13,0	33	13,7	19	21,2	2	13,3	—	—
+ 31−40	B	—	—	6	1,6	14	1,6	8	2,3	10	1,0	4	2,2	5	1,1	4	2,8	—	—	—	—
	F	24	4,1	26	7,4	66	6,8	45	10,9	59	6,5	33	14,3	11	4,6	14	15,5	1	6,7	—	—
+ 41−x	B	—	—	3	0,9	3	0,3	7	2,0	6	0,6	3	1,5	1	0,2	—	—	—	—	—	—
	F	16	2,8	17	4,8	41	4,3	45	11,0	36	4,0	42	18,1	6	2,5	25	27,8	2	13,3	—	—

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

din mediul rural și numărul mare de femei obeze din mediul urban, chiar din a treia decadă de vîrstă. Pe întinderea a trei clase de vîrstă, valorile sînt progresiv următoarele: 36%, 45% și 65%.

Detalierea cifrică din tabelul nr. 3 conduce la cîteva precizări:

1. Proporția de indivizi a căror pondere reală coincide cu cea ideală nu este mai mare de 10%, indiferent de mediu și sex.

2. Intervalul de normalitate, încadrat de nutriționiști în limitele ±10% abateri de la ideal, se realizează prin frecvențe mai mari de valori negative la bărbați și de valori pozitive la femei, așa încît datele ce caracterizează sexele prin această categorie ponderală nu sînt pe deplin omologabile.

3. Categoriile ponderale extreme cu semn negativ sînt slab reprezentate sau nu apar deloc.

4. Proporția de indivizi slabi oscilează în general între 10 și 20% la bărbați și este mai mică de 10% la femei.

5. Există diferențe reale între sexe în ceea ce privește proporția de sub- și supraponderali, prima tipologie fiind mai frecventă printre bărbați (10—18%), iar cea de-a doua mai frecventă printre femei (circa 20%).

6. La sexul feminin întîlnim toate tipurile de obezitate, începînd chiar cu vîrsta de 20 de ani, însă procentele scad de la obezitatea mică spre cea mare, cu excepția femeilor de la orașe, cînd în decadele 4 și 5 constituțiile corporale cu obezitate de gradul 3 sînt ceva mai frecvente decît cele de gradul 1 (ex. 13 și 18%, respectiv 21 și 29%).

7. În general, asistăm la un proces de răsturnare a valorilor, în sensul că în registrul negativ ele sînt mai mari la bărbați, iar în cel pozitiv mai mari la femei.

Am arătat, într-un alt studiu (15), care sînt diferențele constituționale dintre două eșantioane din populația Bucureștiului, diferite din punctul de vedere al nivelului de școlarizare și deci și ocupațional: la Institutul de cercetare științifică și inginerie tehnologică pentru industria electrotehnică (ICPE), 50% din bărbați și 80% din femei au studii medii și superioare; la Centrul de hematologie (C.H.), gradul de instruire rămîne 100% în limitele a 10 clase elementare.

Prezentarea comparativă pe care o facem în continuare (tabelul nr. 4) își propune să scoată în evidență o determinantă în plus în inducerea unei anumite încărcări ponderale corporale — cea culturală —, alături de vîrstă, sex și mediul rural/urban, asupra cărora am insistat în analizele anterioare.

La ICPE, în intervalul 20—49 de ani, proporția de bărbați normoponderali se înscrie în limitele 53—79%, după care are loc o reducere marcată (39%). La femei efectivele sînt mai mici, diminuarea procentuală se face simțită chiar în a treia decadă, iar intervalul dintre incidența maximă și cea minimă este mult mai mic (53%, respectiv 40%). În efectivul acestui eșantion, puțini subiecți apar cu deficit ponderal.

Dacă analizăm prezența celor trei grade de obezitate, la eșantionul general de la ICPE și la bărbații de la C.H. se observă un declin treptat al valorilor de la obezitatea mică spre cea mare în interiorul aceleiași clase de vîrstă, cei mai mulți subiecți caracterizîndu-se constituțional

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

Tabelul nr. 4

Date comparative privind variabilitatea ponderală la două eşantioane din populaţia municipiului Bucureşti

Categorii ponderale (%)	Sex	20–29 ani				30–39 ani				40–49 ani				50–59 ani			
		C.H.		ICPE		C.H.		ICPE		C.H.		ICPE		C.H.		ICPE	
		N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
−31	B	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	F				—	—	—	—		—	—	—	—	—	—	—	—
−21–30	B	1	1,2	5	3,4	2	1,6	—	—	2	2,2	—	—	3	4,1	—	—
	F	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		—	—	—
−16–20	B	2	2,4	9	6,0	5	3,9	1	1,1	7	7,8	1	3,5	4	5,5	1	4,4
	F	—	—	4	3,2	1	1,4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
−11–15	B	11	16,9	23	15,4	10	7,7	18	19,1	14	15,6	1	3,5	8	11,0	3	13,0
	F		—	16	12,8	1	1,4	8	8,2	—	—	2	5,1	—	—	—	—
±10	B	48	57,8	79	53,1	64	49,6	57	60,6	41	45,6	23	79,1	30	41,1	9	39,2
	F	14	43,8	66	52,8	17	23,2	43	43,8	15	18,3	16	41,1	8	13,3	4	40,0
+11–20	B	11	13,3	21	14,1	23	17,8	12	12,8	13	14,4	1	3,5	19	26,0	7	30,3
	F	4	12,5	21	16,8	13	17,8	20	20,4	10	12,2	12	30,8	7	11,7	2	20,0
+21–30	B	2	2,4	10	6,7	12	9,3	6	6,4	8	8,9	2	6,9	5	6,8	2	8,7
	F	4	12,5	8	6,4	7	9,6	13	13,3	15	18,3	5	12,8	14	23,3	3	30,0
+31–40	B	2	2,4	2	1,3	6	4,7	—	—	2	2,2	1	3,5	3	4,1	1	4,4
	F	5	15,6	6	4,8	16	21,9	9	9,2	15	18,3	3	7,7	8	13,3	1	10,0
+41	B	3	3,6	—	—	7	5,4	—	—	3	3,3	—	—	1	1,4	—	—
	F	5	15,6	4	3,2	18	24,7	5	5,1	27	32,9	1	2,6	23	38,3	—	—

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

printr-o încărcare ponderală de gradul 1. În același timp, ontogenetic, proporțiile de obezi sînt mai mari în ultima decadă comparativ cu prima. Un caz particular îl constituie eșantionul de femei de la C.H. Concentrarea lor masivă în secvența cu surplus ponderal explică efectivul redus al constituțiilor normoponderale (44% la 20 de ani și numai 13% la 50 de ani), precum și faptul că în acest eșantion aproape că nu există conformații subponderale (2,8%).

Datele din tabel scot în evidență creșterea treptată a valorilor: de la obezitatea mică la cea mare practic în fiecare clasă de vîrstă, pe de o parte, și între clasele extreme, pe de altă parte, așa încît, dacă la 20 de ani 16% din femei prezintă deja obezitate mare, la peste 50 de ani proporția corespunzătoare este de 38%. Însumînd cifrele, totalul femeilor obeze pe decade se ordonează astfel: 44%, 56%, 70% și 75%, și aceasta în cazul în care nu am luat în considerare procentele din categoria cu abateri de +11—+20, definită de autori ca o stare intermediară (suprapondere) între normal și patologic. Analiza pe care am efectuat-o ne conduce la următoarea concluzie generală: eșantionul divers școlarizat de la ICPE, indiferent de sex, cuprinde proporții mai mari de indivizi cu pondere echilibrată și efective mai mici pentru toate tipurile de obezitate. Este vorba, în fond, de două modalități diferite de asimilare a anumitor condiții ecologice (cele care țin de alimentația rațională) în cazul unui caracter foarte labil din punct de vedere mezologic (greutatea).

În cercetarea noastră, procentele ce definesc obezitatea se situează sub nivelul celor globale pe plan național: 14% față de 20% în mediul rural; 24% față de 33% în mediul urban (8). Faptul că incidența obezității în Muntenia este numai cu ceva mai mare decît în Oltenia (16%, respectiv 12%) și că ambele procente sînt mult mai mici decît în alte provincii istorice (28% Maramureș; 31% Banat; 35% Bihor) (3) ne face să conchidem că în Muntenia este vorba nu numai de o anumită atitudine față de alimentație sau de obiceiuri culinare deosebite, ci și de intervenția unei componente constituționale de tip gracil, componentă mult mai frecventă în Oltenia și Muntenia decît în provinciile enumerate.

Comparația cu unele date publicate de antropologii de la Iași (10) ne permite analize mai detaliate referitoare nu numai la obezitate, ci și la alte tipologii ponderale. Faptul că încadrarea în categorii de abateri nu coincide perfect (la diferență de numai un procent) nu înseamnă că paralelismele nu sînt posibile.

Robustețea mai puțin marcată a bărbaților munteni iese din nou în evidență. În rîndul lor întîlnim proporții mai mici de normoponderali, chiar de obezi, concomitent cu efective mai mari de constituții slabe.

Pentru celălalt sex, diferențe mari față de Muntenia și chiar de Valea Trotușului apar la femeile din Țara Dornelor, unde în decada a treia lipsesc conformațiile slabe, efectivul de normoponderale este mic (28% comparativ cu 47% în Muntenia), iar cel cu suprapondere este foarte mare (71% și 46% în Muntenia). Merită, de asemenea, a fi semnalate cele două modalități sub care involuează corporalitatea, progresiv cu vîrsta. În Muntenia, femeile se îngrașă treptat și efectivul de 53% cu surplus ponderal la 60 de ani se realizează pe seama variantelor cu deficit ponderal (6% față de 19% în clasa de vîrstă anterioară). Femeile de pe Valea Trotușului și Țara Dornelor se comportă invers.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

Anthropometric aspects of nutrition in some populations from Wallachia

ABSTRACT

This study discusses the weight/stature ratio expressed in ideal values and its percent relations with real individual values. In this way, standard reference data are obtained with regard to the weight load of some communities in terms of sex, age and cultural level in the historical province of Wallachia (Romania). This synthetic survey covered 7700 subjects from 30 rural settlements and 6 towns.

The proportion of balanced weight individuals is 50% in men and somewhat less in women. In the underweight and overweight constitutional types, the extreme limits are as follows: in rural males underweight prevails to the detriment of the positive variants (30% and 15%, respectively); in urban males the precent distribution is reversed. Few women are underweight (2—6%), most of them are overweight and obese (40% in the rural and 56% in towns) (Table 1). Variability, as influenced by age and cultural level, is detailed out in tables 2, 3 and 4.

BIBLIOGRAFIE

1. BĂLTEANU CEZARINA, ŞTIRBU MARIA, *Structura alimentaţiei şi starea de nutriţie la populaţia din satul Nemţişor (jud. Neamţ)*, St. cerc. antropol., 1984, **21**, 47—54.
2. CHEŢA DAN, *Boli de nutriţie şi metabolism*, Edit. Sport-Turism, Bucureşti, 1984.
3. FERARU NICOLAE, *Pledoarie pentru o alimentaţie raţională*, Edit. medicală, Bucureşti, 1980.
4. IONESCU-TÎRGOVIŞTE C., *Necesitate şi abuz în alimentaţie*, Edit. medicală, Bucureşti, 1981.
5. ISTRATE MARIA, MIU GEORGETA, BĂLTEANU ANA-CEZARINA, *Noi contribuţii privind variabilitatea lipidemiei şi a colesterolului la două populaţii din Dobrogea*, St. cerc. antropol., 1977, **14**, 49—56.
6. LACATÎŞ D., CREŢEANU GH., *Obezitatea*, Edit. Junimea, Iaşi, 1978.
7. MINCU I., *Alimentaţia raţională a omului sănătos*, Edit. medicală, Bucureşti, 1978.
8. MINCU I., HÂNCU N., *Lipidologie clinică*, Edit. medicală, Bucureşti, 1983.
9. STOENESCU G., RADOVICI P., *Obezitatea şi combaterea ei*, Edit. Stadion, Bucureşti, 1972.
10. ŞTIRBU MARIA, *Evoluţia cu vîrsta a raportului staturo-ponderal la două populaţii din zone diferite ale Moldovei (Ţara Dornelor şi Valea Trotuşului)*, St. cerc. antropol., 1983, **20**, 35—45.
11. ŞTIRBU MARIA, *La prévalence de l'obésité dans quelques populations de Moldavie (zone carpatine)*, Ann. roum. Anthrop., 1984, **21**, 45—50.
12. VLĂDESCU MARIA, RADU ELENA, VULPE C., GLAVCE CRISTIANA, POPOVICI IOANA, CIOTARU DAN, *Indicele Rohrer, indicator al stării de nutriţie la o populaţie din Muntenia şi Transilvania (II)*, St. cerc. antropol., 1980, **17**, 9—14,
13. VLĂDESCU MARIA, *Data on the Rohrer index in the roumanians (II)*, Ann. roum. Anthrop., 1980, **17**, 21—27.
14. VLĂDESCU MARIA, ADAM MIHAIL, UDRESCU MIRCEA, SCHMIDT H., *Date asupra indicelui Rohrer la populaţia din Oltenia*, St. cerc. antropol., 1981, **18**, 13—17.
15. VLĂDESCU MARIA, RICMAN T., TUDORACHE MARIANA, *Étude anthropologique comparative de deux echantillons de la population de Bucarest*, Ann. roum. Anthrop., 1984, **21**, 21—29.

Institutul „Dr. V. Babeş" Bucureşti,
Laboratorul de antropologie

Primit în redacţie la 20 martie 1985

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

INCOMPATIBILITATEA PENTRU SISTEMUL ABO LA CUPLURILE INFERTILE

TATIANA DRĂGHICESCU, CORNELIA GEORMĂNEANU și P. BADEA

Una din cauzele care determină mortinatalitatea, mortalitatea neonatală, precum și sechelele neurologice grave la făt o constituie izoimunizarea mamei în urma unei incompatibilități materno-fetale.

În cazul bolii hemolitice a nou-născutului datorate anticorpilor anti-$Rh_{(D)}$, accidentele sînt din ce în ce mai rare ca urmare a măsurilor terapeutice luate pe scară largă; incompatibilitatea de grup ABO se găsește acum în atenția hematologiei și a imunologiei, întrucît, deși accidentele sînt mai rare, mai puțin grave, ele pot să apară de la prima sarcină, uneori avînd consecințe grave asupra produsului de concepție.

MATERIAL ȘI METODĂ

Lucrarea conține rezultatele obținute pe 70 de cupluri infertile, rezidente în București sau în județele apropiate, care s-au prezentat în decurs de doi ani la comisia de consult genetic a Institutului „Dr. V. Babeș", avînd în antecedente avorturi spontane repetate și/sau copii malformați. Subiecții au fost testați pentru sistemul ABO și $Rh_{(D)}$, utilizîndu-se seruri-test preparate la Centrul de hematologie din București. Înaintea prezentării la consult, femeile au fost examinate din punct de vedere ginecologic, endocrinologic, citoparazitologic, fiind reținute pentru cercetarea noastră numai acele cupluri la care infertilitatea nu putea fi explicată.

Pentru comparație, au fost determinate grupele de sînge ale părinților a 890 de copii născuți în decursul unui trimestru la Maternitatea „Bucur" din București. Din acest lot au fost selecționate cuplurile care nu prezentaseră eșecuri de reproducere.

REZULTATE

Rezultatele cercetării grupelor de sînge la cuplurile infertile sînt prezentate în tabelul nr. 1.

Tabelul nr. 1

Frecvența grupelor ABO la cuplurile infertile și la un eșantion din populația municipiului București

Grupe cercetate	A	B	O	AB	p	q	r
Cupluri infertile	62 44,29%	23 16,43%	45 32,14%	10 7,14%	0,1261	0,3037	0,5702
Eșantion din municipiul București	10056 40,50%	4295 17,30%	8392 33,80%	2086 8,40%	0,1377	0,2845	0,5778

St. cerc. antropol., 1985, t. 22, p. 49—51

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

Comparativ cu datele din literatură privind frecvențele grupelor ABO la populația municipiului București, observăm la lotul cercetat de noi o ușoară creștere a grupei A și o scădere cu aproape 1% a celorlalte grupe. Testul χ^2 de comparație între aceste două categorii are valoarea 0,92, căreia îi corespunde o probabilitate de ~ 0,85.

Din totalul cuplurilor infertile studiate de noi, 23 (32,85%) sînt cupluri incompatibile pentru sistemul ABO, ceea ce depășește cu mult frecvența acestui tip de incompatibilitate cu populațiile panmictice (15—20%) (1), (3), (4). În grupul martor investigat de noi, frecvența cuplurilor incompatibile a fost de 18,20%.

În tabelul nr. 2, în care sînt prezentate frecvențele cuplurilor incompatibile în toate combinațiile posibile, se poate vedea că frecvența cea mai mare (34,78%) o au cuplurile ♀O × ♂A, urmate de combinația ♀O × ♂B (21,74%); ♀O × ♂AB și ♀B × ♂A au frecvența de 13,04%. Combinația ♀B × ♂AB nu a fost întîlnită deloc.

Tabelul nr. 2

Frecvența cuplurilor incompatibile în toate combinațiile posibile

Cupluri ♀ ♂	Nr.	Frecvență (%)	Cupluri ♀ ♂	Nr.	Frecvență (%)
O × A	8	34,78	A × AB	2	8,70
O × B	2	8,70	B × A	3	13,04
O × AB	3	13,04	B × AB	—	—
A × B	5	21,74	Total	23	100,00

Anticorpii anti-A au fost titrați la 6 din cele 23 de cupluri incompatibile. Rezultatele sînt următoarele:

— două nu prezentau anticorpi;

— patru aveau titruri variabile: 1/8, 1/16, 1/32 și 1/64.

Într-un singur caz, o mamă a doi copii care au decedat în urma unui icter nuclear în prima săptămînă de viață, moartea s-a datorat incompatibilității materno-fetale pentru sistemul ABO.

Frecvența bolii hemolitice în grupul de cupluri infertile cercetat de noi este de 1,43%, ceea ce reprezintă aproape o triplare față de incidența ei în populația normală ~ 0,5%.

Calculînd testul χ^2 de comparație între frecvența incompatibilității la cele două grupe de cupluri (infertile și martor), obținem o valoare de 8,96, $P < 0,01$; deci, diferențele sînt statistic semnificative.

DISCUȚII

Frecvența semnificativ crescută statistic a cuplurilor incompatibile în grupul infertil implică, mai mult decît se credea pînă acum, acest tip de incompatibilitate în geneza infertilității.

Mecanismele prin care acest tip de incompatibilitate intervine în eșecurile de reproducere ar fi în principal două:

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

— Cantităţi mai mari de anticorpi materni pot depăşi bariera placentară, interacţionînd cu celulele esenţiale în organogeneză (7).

— Antigenele A şi B ale fătului pot prezenta uneori o reactivitate puternică, apropiată de cea a adultului, ceea ce face ca în prezenţa unor anticorpi materni, chiar în cantitate moderată, să apară un proces hemolitic la nou-născut (4), (5).

Evident, cercetări pe loturi mai mari de cupluri infertile, completate cu imunodozări la femeile cuplurilor incompatibile, vor aduce un spor de cunoaştere în această problemă.

ABO system incompatibility in infertile couples

ABSTRACT

A study of the ABO blood groups in a sample of infertile couples showed an incidence of 32.85 per cent of incompatible spouses, as against 18.20 per cent in a control group showing no reproduction failures. Testing the significance of this difference by the χ^2 test we got the value of 8.96, $P < 0.01$ which involves this type of incompatibility in infertility.

BIBLIOGRAFIE

1. ALEXANDRESCU D., *Biologia reproducerii umane*, Edit. medicală, Bucureşti, 1976.
2. GAVRILESCU C., CHISEL I., TACU CLAUDIA, COSTĂCHESCU GH., DRAGOMIR D., *Consideraţii asupra diagnosticului izoimunizării Rh şi de grup sanguin pe baza datelor Clinicii a II-a de obstetrică Iaşi*, Rev. obstet. ginec., 1971, **3**, 273.
3. GHERGHICEANU M. C., *Sindromul de izoimunizare maternă*, Rev. obstet. ginec., 1976, **3**, 224.
4. GRUNDBACHER F. J., *Effects of ABO incompatible pregnancies and the origin of isoantibodies in mothers of infants with ABO hemolytic disease of the newborn*, Zeit. Immun. Albert Klin. Immunol., 1968, 136.
5. GRUNDBACHER F. J., *The etiology of ABO hemolytic disease of the newborn*, Transfusion, 1980, **20**, 5.
6. NECRASOV OLGA, BOTEZATU D., IACOB MARIA, *Considérations sur la répartition des groupes sanguins du système OAB et de leurs facteurs héréditaires en Roumanie*, Ann. roum. Anthrop., 1967, **4**, 17.
7. SZULMAN A. E., *ABO incompatibility in foetal wastage*, Research in reproduction, 1973, **5**, 1.

Institutul „Dr. V. Babeş" Bucureşti,
Laboratorul de antropologie
şi
Spitalul clinic al sectorului 4, Bucureşti

Primit în redacţie la 20 martie 1985

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

STUDIUL DERMATOGLIFELOR DIGITO-PALMARE LA UN LOT DE COPII DIN ȘCOLILE AJUTĂTOARE DIN MUNICIPIUL IAȘI

ANA ȚARCĂ

Lucrarea de față surprinde tabloul dermatoglific digito-palmar la un lot de copii din Moldova cuprinși în școlile ajutătoare din municipiul Iași. Au fost recoltate și examinate fișe dermatoglifice aparținînd la 200 de subiecți, din care 100 de băieți și 100 de fete. Caracteristicile dermatoglifice digito-palmare analizate au fost urmărite diferențiat la cele două sexe, pe cele două mîini și pe degete.

Metoda de lucru utilizată a fost cea clasică (1).

DERMATOGLIFELE DIGITALE

Distribuția principalelor modele dermatoglifice pe degete, mînă și sex este prezentată în tabelul nr. 1. Din analiza rezultatelor înscrise în tabel rezultă că, sub aspectul frecvenței, cele trei tipuri de desene înregistrează la copiii handicapați aceeași ierarhizare clasică $L > V > A$ ca la populațiile normale (6), (7), (8), atît pe ansamblul eșantionului, cît și diferențiat în cadrul celor două sexe. Ca o particularitate, din acest punct de vedere se semnalează însă o diminuare a diferențelor sexuale, cu deosebire pentru arcuri și lațuri.

Urmărind repartiția modelelor pe cele două mîini (tabelul nr. 1), se constată că în mare, la ambele sexe, aceasta se încadrează în schema clasică, cu mențiunea că diferențele bimanuale apar cu mult mai atenuate decît normal, mai ales la seria de fete handicapate și în special pentru lațuri și vîrtejuri.

Distribuția desenelor pe cele cinci degete cuplate de la cele două mîini, așa cum reiese din tabelul nr. 1, urmează îndeaproape ordinea din schema clasică atît la băieți cît și la fetele handicapate, unele inversiuni de mică importanță care apar fiind deseori întîlnite și în loturile normale (6).

Pentru a evidenția gradul de complexitate al desenelor digitale, s-au calculat principalii indici de model cunoscuți în literatura de specialitate (1), care ilustrează mai pregnant eventualele diferențe sexuale prezente în frecvența desenelor digitale (tabelul nr. 2). Așa cum rezultă din tabelul nr. 2, indicele Dankmeijer și indicele intensității de model al lui Cummins înregistrează în eșantionul nostru valori practic egale la cele două sexe, ceea ce atestă constatarea, făcută anterior, cu privire la atenuarea diferențelor sexuale în frecvența lațurilor și a arcurilor. Indicele Furuhata deține valori medii care diferențiază, dar nesemnificativ, seria

St. cerc. antropol., 1985, t. 22. p. 52—61

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

Tabelul nr. 1

Repartiția procentuală a principalelor desene pe degete, mînă și sexe la lotul de băieți și fete

Degete	Mîna	Băieți							Fete							Total						
		A	T	ΣA	L^r	L^u	ΣL	V	A	T	ΣA	L^r	L^u	ΣL	V	A	T	ΣA	L^r	L^u	ΣL	V
I	st.	2,0	1,0	3,0	—	64,0	64,0	33,0	5,0	1,0	6,0	1,0	60,0	61,0	33,0	3,5	1,0	4,5	0,5	62,0	62,5	33,0
	dr.	3,0	—	3,0	—	49,0	49,0	48,0	1,0	2,0	3,0	—	56,0	56,0	41,0	2,0	1,0	3,0	—	52,5	52,5	44,5
	st. + dr.	2,5	0,5	3,0	—	56,5	56,5	40,5	3,0	1,5	4,5	0,5	58,0	58,5	37,0	2,8	1,0	3,8	0,3	57,3	57,5	38,8
II	st.	12,0	3,0	15,0	10,0	40,0	50,0	35,0	10,0	5,0	15,0	11,0	39,0	50,0	35,0	11,0	4,0	15,0	10,5	39,5	50,0	35,0
	dr.	13,0	6,0	19,0	13,0	31,0	44,0	37,0	7,0	9,0	16,0	11,0	42,0	53,0	31,0	10,0	7,5	17,0	12,0	36,5	48,5	34,0
	st. + dr.	12,5	4,5	17,0	11,5	35,5	47,0	36,0	8,5	7,0	15,5	11,0	40,5	51,5	33,0	10,5	5,8	16,2	11,2	38,0	49,2	34,5
III	st.	8,0	7,0	15,0	1,0	58,0	59,0	26,0	6,0	3,0	9,0	2,0	76,0	78,0	13,0	7,0	5,0	12,0	1,5	67,0	68,5	19,5
	dr.	8,0	3,0	11,0	1,0	63,0	64,0	25,0	5,0	2,0	7,0	—	81,0	81,0	12,0	6,5	2,5	9,0	0,5	72,0	72,5	18,5
	st.+dr.	8,0	5,0	13,0	1,0	60,5	61,5	25,5	5,5	2,5	8,0	1,0	78,5	79,5	12,5	6,8	3,8	10,5	1,0	69,5	70,5	19,0
IV	st.	—	1,0	1,0	—	73,0	73,0	26,0	3,0	1,0	4,0	1,0	52,0	53,0	43,0	1,5	1,0	2,5	0,5	62,5	63,0	34,5
	dr.	1,0	2,0	3,0	1,0	37,0	38,0	59,0	—	—	—	2,0	48,0	50,0	50,0	0,5	1,0	1,5	1,5	42,5	44,0	54,5
	st. + dr.	0,5	1,5	2,0	0,5	55,0	55,0	42,5	1,5	0,5	2,0	1,5	50,0	51,5	46,5	1,0	1,0	2,0	1,0	52,5	53,5	44,5
V	st.	—	2,0	2,0	—	82,0	82,0	16,0	3,0	3,0	6,0	—	76,0	76,0	18,0	1,5	2,5	4,0	—	79,0	79,0	17,0
	dr.	—	2,0	2,0	—	85,0	85,0	13,0	1,0	3,0	4,0	—	80,0	80,0	16,0	0,5	2,5	3,0	—	82,5	82,5	14,5
	st. + dr.	—	2,0	2,0	—	83,5	83,5	14,5	2,0	3,0	5,0	—	78,0	78,0	17,0	1,0	2,5	3,5	—	80,8	80,8	15,8

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

Tabelul nr. 2

Valorile medii ale principalilor indici de model

Sexul	Nr. indivizi	A	L	V	Indicele Dankmeijer	Indicele Furuhata	Indicele Cummins
Băieţi	100	74	608	318	23,27	52,30	12,44
Fete	100	70	638	292	23,97	45,77	12,22
Total	200	144	1246	610	23,60	48,95	12,33

de băieţi handicapaţi de cea de fete, în sensul unor valori uşor mai ridicate la primii, care, după cum am văzut, prezintă un procent mai crescut de vîrtejuri.

Alte aspecte calitative urmărite în lucrarea de faţă se referă la frecvenţa monomorfismului de mînă şi a celui individual, precum şi a modalităţilor de combinare a desenelor (fără predominanţe) pe degetele celor două mîini, considerate separat şi în totalitate pe cele 10 degete. După cum reiese din tabelul nr. 3, pe ansamblul eşantionului, din cele două mîini,

Tabelul nr. 3

Frecvenţa (%) diferitelor tipuri de combinare a desenelor pe degetele celor două mîini şi la nivel de individ (pe cele 10 degete)

Desen	Băieţi (100)			Fete (100)			Total		
	stînga	dreapta	individual	stînga	dreapta	individual	stînga	dreapta	individual
A	—	1,00	—	—	—	—	—	0,50	—
L	21,00	12,00	9,00	18,00	18,00	9,00	19,50	15,00	9,00
V	6,00	5,00	2,00	3,00	3,00	2,00	4,50	4,00	2,00
A+L	17,00	13,00	16,00	14,00	11,00	13,00	15,50	12,00	14,50
A+V	—	—	—	—	—	—	—	—	—
L+V	48,00	59,00	53,00	55,00	58,00	56,00	51,50	58,50	54,50
A+L+V	8,00	10,00	20,00	10,00	10,00	20,00	9,00	10,00	20,00

mai des monomorfe sînt mîinile stîngi (24,00% faţă de 19,50% pentru cele drepte), constatare care la nivelul celor două sexe o regăsim doar la lotul de băieţi (27,00% la mîinile stîngi şi 18,00% la cele drepte), fetele deţinînd din acest punct de vedere procente egale (21,00%). Monomorfismul individual (acelaşi model pe toate cele 10 degete), care în colectivităţi normale se întîlneşte extrem de rar (8), prezintă o incidenţă destul de ridicată la copiii handicapaţi (11,00%) şi cu ponderi egale la băieţi şi fete (11,00%). Din cele trei tipuri de monomorfism (tabelul nr. 3), fie că ne referim la cel bilateral, fie la cel individual, mai des întîlnit la ambele sexe este cel în model de laţ, urmat de cel în model de vîrtej, tipul în arc apărînd în mod cu totul excepţional sau lipsind.

Tipul de combinaţie dimorf înscrie frecvenţe destul de apropiate la băieţii şi fetele handicapate, dar, în timp ce la băieţi apare mai des pe mîinile drepte (72,00% faţă de 65,00% pe cele stîngi), la fete diferenţele bimanuale se şterg (69,00% pe ambele mîini). Pe ansamblul eşantionului, tipul dimorf deţine ponderi practic egale pentru tipul individual şi media pe cele două mîini (69,00 şi, respectiv, 68,75%).

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

Din cele trei modalități posibile de combinare dimorfică, cea mai des întîlnită atît la nivel de mînă cît și pe cele 10 degete este cea de L + V, care în ambele cazuri atinge valori mai ridicate la seria de fete, iar dintre cele două mîini, pe cele drepte la ambele sexe. Ca și pentru alte caracteristici, amplitudinea diferențelor bilaterale apare mult atenuată la fetele handicapate în raport cu băieții (300 și, respectiv, 11,00).

Tipul dimorf A + L, atît cel bilateral, cît și cel individual, care urmează ca frecvență, înregistrează valori mai mari la băieți (tabelul nr. 3) și pe mîinile stîngi la ambele sexe, cînd ne referim la cel de mînă.

Combinația A + V, care se întîlnește foarte rar în loturile normale, lipsește și la copiii handicapați.

Tipul trimorf A + L + V deține în seria de copii handicapați un procent apropiat de cel găsit în loturile normale și cu valori destul de apropiate sau practic egale la băieți și fete, fie că ne referim la tipul bilateral (9,00% la băieți și 10,00% la fete), fie la cel individual (10,00% pentru ambele sexe).

Mărimea desenelor digitale a fost exprimată prin valorile cantitative (individuală, maximă și medie pe degete) imaginate de Christine Bonnevie, ale căror medii, erori, abateri standard și coeficienți de variabilitate sînt înscrise în tabelul nr. 4. Așa cum rezultă din tabel, pentru marea majoritate a valorilor cantitative analizate, băieții dețin medii ușor superioare fetelor, fără a se diferenția semnificativ unii de alții.

Mai concludente în exprimarea mărimii desenelor digitale sînt valorile cantitative medii (tabelul nr. 4), calculate pentru fiecare din cele

Tabelul nr. 4

Mediile valorilor cantitative la seriile masculină și feminină din lotul de copii handicapați

Valorile cantitative	Seria masculină				Seria feminină			
	M	m	σ	V	M	m	σ	V
Individuală	12,87	0,24	4,06	31,54	11,68	0,23	3,85	32,96
Maximă	19,88	0,19	3,16	15,89	18,10	0,23	3,81	21,05
Media deget I	16,08	0,35	5,78	35,94	14,22	0,28	4,76	33,47
Media deget II	10,15	0,36	5,97	58,81	10,31	0,31	5,20	50,43
Media deget III	11,72	0,33	5,58	47,61	10,62	0,26	4,38	41,24
Media deget IV	14,97	0,29	4,84	32,33	13,90	0,29	4,86	34,96
Media deget V	12,72	0,24	3,98	31,29	11,28	0,28	4,75	42,11

cinci degete cuplate, care vin să confirme constatările referitoare la distribuția desenelor pe degete. Astfel, mediile cele mai mari la ambele sexe s-au înregistrat pe degetele I și IV, pe care, după cum am văzut, predomină vîrtejurile, urmate de degetele V și III, pe care prevalează lațurile, degetul II situîndu-se pe ultimul loc din acest punct de vedere, el prezentînd cea mai mare variabilitate de model, așa cum rezultă și din valoarea coeficientului de variabilitate (58,81 la băieți și 50,43 la fete).

DERMATOGLIFELE PALMARE

Dintre caracteristicile dermatoglifice palmare au fost examinate: frecvența desenelor în arealele configurationale Hp și Th/I și spațiile interdigitale II, III și IV; frecvența principalelor formule palmare

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

(după H. H. Wilder) şi valorile medii ale M.L.I. ca indicatori ai gradului de înclinare a crestelor din palmă; suprimarea parţială (CXCx) sau totală (Co) a liniei C; poziţia triradiusului bazal şi frecvenţa sulcusului palmar transvers, a formelor lui de tranziţie şi a formelor speciale de sulcus.

Referindu-ne mai întîi la frecvenţa modelelor în arealele configuraţionale şi spaţiile interdigitale, aşa cum rezultă din tabelul nr. 5, copiii handicapaţi păstrează ordinea din schema clasică IV> III> Hp> Th/I> > II, cu o mică inversiune, dar nesemnificativă, la fete (IV> Hp> III).

Tabelul nr. 5

Frecvenţa procentuală a modelelor din arealele configuraţionale şi spaţiile interdigitale

Sexul	Mîna	Areale		Spaţii interdigitale		
		Hp	Th/I	II	III	IV
Băieţi (100)	st.	31,00	29,00	1,00	25,00	31,00
	dr.	36,00	10,00	3,00	46,00	42,00
	st. + dr.	33,50	19,50	2,00	35,50	36,50
Fete (100)	st.	36,00	22,00	2,00	26,00	50,00
	dr.	36,00	18,00	1,00	28,00	42,00
	st. + dr.	36,00	20,00	1,50	27,00	46,00
Băieţi+fete (200)	st.	33,50	25,50	1,50	25,50	40,50
	dr.	36,00	14,00	2,00	37,00	42,00
	st. + dr.	34,75	19,75	1,75	31,25	41,25

care se întîlneşte şi în colectivităţi normale. Şi distribuţia pe cele două mîini a modelelor din spaţii şi areale apare conformă cu schema clasică, în sensul unor valori procentuale mai mari pe mîinile drepte în arealul hipotenar şi spaţiile interdigitale II şi III şi pe cele stîngi în Th/I şi spaţiul IV. Se abat de la schemă băieţii handicapaţi, dar numai pentru spaţiul IV, în care frecvenţa de model apare mai ridicată pe mîinile drepte.

Dacă analizăm formula palmară în ansamblul ei, aşa cum a acceptat-o H. H. Wilder (tabelul nr. 6), constatăm o frecvenţă relativ ridicată pentru formula 11—9—7, ceea ce indică o tendinţă spre orientarea transversală a crestelor palmare la ambele sexe, uşor mai accentuată pe palmele drepte ale subiecţilor. Subliniem însă că dimorfismul sexual, chiar şi cel bilateral, este şi în acest caz mai atenuat decît în colectivităţi normale (2), (4). Traseul oblic al crestelor din palmă, marcat de frecvenţa formulei 7—5—5, este mai des întîlnit atît la băieţi cît şi la fete pe palmele stîngi, ca şi la normali. Pe multe din palmele subiecţilor, crestele papilare prezintă un traseu schimbat, ceea ce este evidenţiat prin frecvenţa destul de înaltă a altor formule decît cele principale, dar şi această situaţie am mai întîlnit-o în populaţiile normale (4).

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

Tabelul nr. 6

Frecvența principalelor formule palmare după H. H. Wilder

Sexul	Mîna	11—9—7 11—x—7 11—0—7		9—7—5 9—x—5 9—0—5		7—5—5 7—x—5 7—0—5		Alte formule	
		N	%	N	%	N	%	N	%
Seria masculină	st.	29	29,00	19	19,00	17	17,00	35	35,00
(100)	dr.	32	32,00	15	15,00	11	11,00	42	42,00
Seria feminină	st.	22	22,00	21	21,00	15	15,00	42	42,00
(100)	dr.	30	30,00	26	26,00	8	8,00	36	36,00

Gradul de înclinare a crestelor palmare este bine ilustrat și în valorile M.L.I. al lui Cummins, ale cărui medii, erori probabile, abateri standard și coeficienți de variabilitate sînt înscrise în tabelul nr. 7. Valorile medii foarte apropiate ale M.L.I. la cele două sexe (8,81 la băieți și 8,69 la fete) atestă cele evidențiate de noi privind diminuarea diferențelor sexuale în orientarea crestelor palmare și tendința spre transversalitate, care este mai accentuată pe palmele drepte ale subiecților (9,19 pentru ambele sexe).

Semnalăm totuși ca o particularitate a crestelor palmare la copiii handicapați prezența a numeroase linii secundare și linii albe, care dau palmelor aspect de rețea încărcată.

Tabelul nr. 7

Valorile medii ale M.L.I. al lui Cummins

Sexul	Mîna	Min	Max	M	m	σ	V
	st.	3,0	15,0	8,68	0,13	2,23	25,69
Băieți (100)	dr.	4,0	11,0	9,19	0,11	1,81	19,69
	Indice individual	5,0	13,0	8,87	0,21	3,56	40,13
	st.	4,0	13,0	8,50	0,13	2,15	25,29
Fete	dr.	5,0	11,0	9,19	0,09	1,62	17,62
(100)	Indice individual	4,5	11,5	8,69	0,21	3,44	39,58

Suprimarea parțială sau totală a liniei C (CX, Cx și Co) este o caracteristică ce se întîlnește cu o frecvență destul de ridicată în eșantionul nostru, fără însă a se îndepărta prea mult de populațiile normale (2), (4). Ambele forme apar mai des pe palmele stîngi ale subiecților, dar, dacă pentru formele suprimate parțial (CX, Cx) băieții înregistrează valori practic egale cu fetele (18,00 și, respectiv, 18,50%), pentru cele abortive (Co) ei înscriu procente duble față de acestea (9,00% față de 4,50%).

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

Poziția triradiusului axial (T) la diferite nivele din palmă și combinațiile de două sau trei triradii s-au înscris în tabelul nr. 8. Se poate observa din tabel că marea majoritate a subiecților prezintă pe palmă un singur triradius cu predominanță în poziție proximală (59,50% la băieți și 63,50% la fete), care la băieți atinge ponderi mai mari pe palmele stîngi (65,00%), în timp ce la fete pe cele drepte (67,00%). Ca și poziția proximală, pozițiile distale t' și t'' se încadrează ca frecvență în limitele normalității la ambele sexe. Dintre combinațiile de două triradii pe aceeași palmă, cel mai des se întîlnesc tt' și tt''. La seria noastră sem-

Tabelul nr. 8

Repartiția procentuală a variatelor poziții ale triradiusului axial (t)

t axial	Băieți			Fete		
	st.	dr.	st. + dr.	st.	dr.	st. + dr.
t	65,00	54,00	59,50	60,00	67,00	63,50
t'	19,00	19,00	19,00	20,00	15,00	17,50
t''	2,00	2,00	2,00	3,00	1,00	2,00
t^u	—	—	—	1,00	—	0,50
tt	—	—	—	1,00	1,00	1,00
tt'	4,00	5,00	4,50	3,00	4,00	3,50
tt''	2,00	3,00	2,50	6,00	3,00	4,50
tt^u	5,00	12,00	8,50	3,00	3,00	3,00
t't''	2,00	—	1,00	1,00	—	0,50
$t't^u$	1,00	3,00	2,00	—	—	—
tt'''	—	—	—	—	1,00	0,50
$t''t^u$	—	1,00	0,50	—	2,00	1,00
ttt^u	—	—	—	—	1,00	0,50
tt't''	—	1,00	0,50	1,00	1,00	1,00
$tt't^u$	—	—	—	1,00	—	0,50
$tt''t^u$					1,00	0,50

nalăm însă prezența unor combinații duble, tt, tt^u, $t't^u$, t't'', mai rar întîlnite la normali, și chiar combinații de trei triradii, care sînt extrem de rare în colectivități normale. De asemenea, prezența triradiusului t^u în diferitele lui combinații ne indică apariția în spațiul hipotenar a desenului arc cu deschidere radială, care apare destul de rar în populațiile normale.

În sfîrșit, o ultimă caracteristică a componentelor palmare urmărită de noi se referă la frecvența sulcusului palmar transvers (tipul I), a formelor lui de tranziție (tipul II), a formei III și a formelor speciale de sulcus. Din datele înscrise în tabelul nr. 9 rezultă că formele clasice de sulcus (tipul I) se întîlnesc destul de rar la copiii handicapați, dar nici formele de tranziție, forma III și formele speciale nu ating procente care să depășească limitele de variabilitate întîlnite în populațiile normale (5,9%).

Ca distribuție, la cele două sexe se constată că formele clasice și cele de tranziție sînt mai frecvente la seria de fete, iar forma III și formele speciale la băieți. Toate formele de sulcus analizate se întîlnesc mai des pe mîinile stîngi ale subiecților la ambele sexe și mai frecvent pe o singură mînă decît pe amîndouă.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

Tabelul nr. 9

Repartiţia procentuală a sulcusului palmar transvers, a formelor de tranziţie, a formei III şi a formelor speciale de sulcus, grupate după mînă şi sex

Sexul	Sulcus palmar transvers				Forme de tranziţie								Forma III		Forme speciale	
	I^a		I^b		$I^a + I^b$		II^a		II^b		$II^a + II^b$					
	st.	dr.	st.	dr.	st.	dr.	st.	dr.	st.	dr.	st.	dr.	st.	dr.	st.	dr.
Băieţi (100)	—	—	—	1,00	—	1,00	2,00	1,00	2,00	—	4,00	1,00	9,00	4,00	8,00	4,00
Fete (100)	—	—	1,00	1,00	1,00	1,00	2,00	1,00	4,00	1,00	6,00	2,00	8,00	2,00	4,00	1,00
Băieţi+ fete (200)	—	—	5,00	1,00	0,50	1,00	2,00	1,00	3,00	0,50	5,00	1,50	8,50	3,00	6,00	2,50

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

CONCLUZII

Din studiul caracteristicilor dermatoglifice digitale și palmare la copiii cuprinși în școlile ajutătoare, putem aprecia că, în mare, tabloul dermatoglific al acestora se apropie de cel al copiilor normali. Se impune totuși să semnalăm unele particularități importante surprinse în acest an, pe care urmează să le aprofundăm în etapele viitoare, cînd vom suplimenta numărul de subiecți pentru întocmirea unui studiu de sinteză. Astfel amintim : atenuarea diferențelor sexuale, uneori și a celor bilaterale, pentru multe din caracteristicile analizate; o frecvență relativ înaltă de mîini monomorfe; prezența pe palmele subiecților a numeroase linii secundare și a liniilor albe, care dau palmei aspect de rețea foarte încărcată; o frecvență relativ înaltă pentru combinațiile duble sau triple ale triradiusului axial (t), mai rar întîlnite la normali; suprimarea pe unele palme a unuia sau a două din șanțurile de flexiune, fără o contopire a lor în vederea formării liniei simiene.

Study of digital and palmar dermatoglyphics in a children population from the special schools in Iași county

ABSTRACT

The present paper studies the digital and palmar dermatoglyphics of 100 boys and 100 girls from the special schools in Iași county.

Generally speaking, the table of finger and palm dermatoglyphics appears to be very similar to that of normal children. Some important particularities are pointed out : the diminishing of sex differences, sometimes including the bimanual ones ; a high frequency of individual monomorphisms ; the presence of rare combinations of axial triradius "t" ; the presence of the loaded network in the palms of many subjects and the total absence of one or two flexion lines, without any trend toward formation of sulcus transversus palmaris.

BIBLIOGRAFIE

1. CUMMINS H., MIDLO CH., *Finger prints, palms and soles*, New York, 1961.
2. KLÜGER RACHEL, ȚARCĂ ANA, *Amprente digitale și palmare în populația din Giulești (Maramureș)*, St. cerc. antropol., 1971, **8**, *1*, 3—12.
3. PENROSE S. L., *Memorandum on dermatoglyphic nomenclature*, New York, 1968.
4. ȚARCĂ A., KLÜGER R., *Studiul amprentelor digitale și palmare la populația din Mara (Maramureș)*, St. cerc. antropol., 1971, **8**, *2*, 215—225.
5. ȚARCĂ ANA, *Variabilitatea sulcusului palmar transvers și a variantelor sale la o populație de pe Valea Marei, jud. Maramureș*, St. cerc. antropol., 1973, **10**, *1*, 67—74.
6. ȚARCĂ ANA, *Studiul dermatoglifelor digitale la populația de pe Valea Marei*, St. cerc. antropol., 1979, **16**, 57—63.
7. ȚARCĂ ANA, *Studiul dermatoglifelor digitale la două populații din zona Carpaților Orientali ((regiunea Dornelor și valea superioară a Trotușului)*, St. cerc. antropol, 1980, **17**, 77—81.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

8. ȚARCĂ ANA, *Studiul dermatoglifelor digitale la populațiile din Neagra Șarului (Țara Dornelor) și Brusturoasa (valea superioară a Trotușului)*, St. cerc. antropol., 1981, **18**, 63—68.

9. ȚARCĂ ANA, *Contributions to the study of sulcus transversus palmaris in populations belonging to three submountain areas in the Eastern Carpathians*, Ann. roum. Anthrop., 1984, **21**, 37—44.

10. ȚURAI C., LEONIDA C. I., *Dermatoglifologia*, Edit. medicală, București, 1971.

11. ȚURAI C., LEONIDA C. I., *Amprente papilare*, Edit. medicală, București, 1979.

Centrul de cercetări biologice Iași,
Colectivul de antropologie

Primit în redacție la 20 martie 1985

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

ASPECTE ALE SIMETRIEI ÎN CERCETAREA DERMATOGLIFELOR

CORNELIU VULPE și CECILIA-GABRIELA TOMA

Repartiția în funcție de latură a dermatoglifelor a constituit o preocupare constantă a cercetărilor populaționale efectuate pînă în prezent. Observațiile s-au axat mai mult pe compararea distribuțiilor dreapta—stînga, aprecierile făcîndu-se global, pe toate mîinile stîngi ale unui lot față de toate mîinile drepte ale aceluiași eșantion. Prin acest mod de a interpreta repartițiile în funcție de latură nu era posibilă decît punerea în evidență a diferențelor procentuale dintre cele două mîini, fără a se putea ști cu exactitate cît de numeroase sînt dispozițiile simetrice și asimetrice.

Lucrarea de față vine să lămurească mai amănunțit modul de distribuție a dermatoglifelor în funcție de mînă, tratînd în același timp atit aspectele de simetrie, cît și pe cele de asimetrie.

Pentru a efectua un astfel de studiu a fost necesară compararea celor două mîini la fiecare persoană, și nu global, ca pînă acum. Astfel, pe lotul de 285 de persoane (144 ♂ și 141 ♀) pe care am lucrat, raportările s-au făcut la totalul perechilor de mîini, și nu la totalul mîinilor stîngi și, respectiv, al celor drepte.

ANALIZA REZULTATELOR

Potrivit tabelului nr. 1, se poate observa că în 76,3% din cazuri desenele digitale se dispun simetric (stînga—dreapta), în timp ce în 23,7% din situații aceleași desene se repartizează asimetric.

În cercetările populaționale anterioare, aprecierea în funcție de latură era conformă cu partea stîngă a schiței ce urmează, pe cînd în prezentul studiu facem distincție între cazurile majoritare de simetrie și cele cu repartiție asimetrică (partea dreaptă a schiței):

	Aprecieri de ansamblu (%)		*Aprecieri diferențiate* (%)		
			Dispoziții simetrice	Dispoziții asimetrice	
	♂+♀		♂+♀	♂+♀	
	st.	dr.	st. și dr.	st.	dr.
A:	5,6	4,3	2,8	2,8	1,5
L:	62,0	58,2	48,5	13,5	9,7
V:	32,3	37,4	24,9	7,4	12,5

St. cerc. antropol., 1985, t. 22, p. 62—67

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

Tabelul nr. 1

Repartiția desenelor digitale în funcție de latură

Dispoziții simetrice

Desen \ Deget		Bărbați I	II	III	IV	V	total	Femei I	II	III	IV	V	total	♂+♀
A	n	—	5	6	1	—	12	2	8	12	4	2	28	40
	%	—	3,5	4,2	0,7	—	1,7	1,4	5,7	8,5	2,8	1,4	4,0	2,8
L	n	57	44	75	48	93	317	65	47	89	58	110	369	686
	%	40,1	31,0	52,8	33,8	65,5	44,6	46,1	33,3	63,1	41,1	78,0	52,3	48,5
V	n	44	46	29	60	21	200	35	41	20	46	11	153	353
	%	31,0	32,4	20,4	42,3	14,8	28,2	24,8	29,1	14,2	32,6	7,8	21,7	24,9
Total	n	101	95	110	109	114	529	102	96	121	108	123	550	1 079
	%	71,1	66,9	77,5	76,8	80,3	74,5	72,3	68,1	85,8	76,6	87,2	78,0	76,3

Dispoziții asimetrice

st.—dr.		I	II	III	IV	V	total	I	II	III	IV	V	total	♂+♀
A—L	n	3	4	4	—	2	13	5	8	3	3	2	21	34
	%	2,1	2,8	2,8	—	1,4	1,8	3,5	5,7	2,1	2,1	1,4	3,0	2,4
A—V	n	2	2	—	—	—	4	1	1	—	—	—	2	6
	%	1,4	1,4	—	—	—	0,6	0,7	0,7	—	—	—	0,3	0,4
L—A	n	—	10	2	2	1	15	—	5	—	—	—	5	20
	%	—	7,0	1,4	1,4	0,7	2,1	—	3,5	—	—	—	0,7	1,4
L—V	n	31	16	16	19	15	97	22	18	7	19	8	74	171
	%	21,8	11,3	11,3	13,4	10,6	13,7	15,6	12,8	5,0	13,5	5,7	10,5	12,1
V—A	n	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1
	%	—	0,7	—	—	—	0,1	—	—	—	—	—	—	0,1
V—L	n	5	14	10	12	10	51	11	13	10	11	8	53	104
	%	3,5	9,9	7,0	8,4	7,0	7,2	7,8	9,2	7,1	7,8	5,7	7,5	7,3
Total	n	41	47	32	33	28	181	39	45	20	33	18	155	336
	%	28,9	33,1	22,5	23,2	19,7	25,5	27,7	31,9	14,2	23,4	12,8	22,0	23,7
N				142			710			141			705	1 415

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

Analizînd traseul principalelor radiante palmare, se constată o tendinţă către dispoziţii asimetrice, mai ales în cazul liniei A (♂ = 65,3%; ♀ = 61,4%), dar destul de bine exprimată şi de liniile C (♂ = 56,3%; ♀ = 59,3%) şi D (♂ = 52,8%; ♀ = 57,9%). Linia B indică un număr mai ridicat de dispoziţii simetrice (♂ = 59,0%; ♀ = 61,4%) faţă de cele asimetrice (♂ = 41,0%; ♀ = 38,6%), în timp ce radiantele A, C şi D prezintă la ambele sexe un număr de dispoziţii simetrice ce nu depăşesc 50%, variabilitatea fiind cuprinsă între 34,7 şi 47,2% (tabelul nr. 2).

Tabelul nr. 2

Traseul principalelor linii palmare în funcţie de latură

Dispoziţii simetrice

	Bărbaţi								Femei							
PT	D		C		B		A		D		C		B		A	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
1							1	0,7								
2							1	0,7							2	1,4
3							14	9,7							19	13,6
4							1	0,7							5	3,6
5			3	2,1	48	33,3	33	22,9			10	7,1	54	38,6	28	20,0
7	3	2,1	10	6,9	37	25,7			7	5,0	12	8,6	32	22,8		
9	24	16,7	36	25,0					18	12,8	32	22,8				
11	41	28,5							33	23,6						
X			9	6,2					1	0,7	3	2,1				
0			5	3,5												
Total	68	47,2	63	43,7	85	59,0	50	34,7	59	42,1	57	40,7	86	61,4	54	38,6
Dispoziţii asimetrice																
st.-dr.	D		C		B		A		D		C		B		A	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
11—9	8	5,5							10	7,1						
9—11	39	27,1	3	2,1					33	23,6						
7—11	6	4,2							6	4,3						
9—7	7	4,8							7	5,0	4	2,9				
7—9	14	9,7	12	8,3	3	2,1			18	12,8	12	8,6				
5—9			5	3,5	7	4,8					9	6,4				
7—5			3	2,1	45	31,3					3	2,1	9	6,4		
5—7			12	8,3							16	11,4	43	30,7		
9—X			4	2,8							4	2,9				
X—9			14	9,7							15	10,7				
7—X			9	6,2							7	5,0				
0—9			3	2,1							6	4,3				
4—5							13	9,0							17	12,1
3—5							27	18,8							24	17,1
4—3															3	2,1
3—4							26	18,0							15	10,7
2—5							3	2,1								
2—4							3	2,1							5	3,6
2—3															4	2,9
1—5															7	5,0
1—4							5	3,5							3	2,1
1—3															5	3,6
Alte asim.	2	1,4	16	11,1	4	2,8	17	11,8	7	5,0	7	5,0	2	1,4	3	2,1
Total	76	52,8	81	56,3	59	41,0	94	65,3	81	57,9	83	59,3	54	38,6	86	61,4
N					144								140			

Notă. PT = puncte de terminaţie.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

Tendința de transversalitate a liniilor palmare la mîna dreaptă, mai bine exprimată de liniile A și D prin punctele de terminație 5 și, respectiv, 11, se manifestă, potrivit prezentului studiu, în limitele cazurilor de asimetrie. Spre exemplu, pentru linia A tendința de transversalitate, redată de punctul de terminație 5, este exprimată în cadrul asimetriei în limitele de 65,3% la bărbați și de 61,4% la femei, pe cînd pentru linia D tendința de transversalitate la mîna dreaptă, indicată de punctul de terminație 11, se desfășoară în limitele celor 52,8% cazuri de asimetrie la bărbați și 57,9% la femei (tabelul nr. 2).

În privința desenelor palmare se observă că cele mai multe mîini sînt simetrice mai frecvent prin absența desenelor decît prin prezența lor (tabelul nr. 3). Existența desenelor indică cea mai coborîtă proporție de situații simetrice pentru spațiul interdigital II (♂ + ♀), în timp ce frecvența cea mai ridicată pentru astfel de dispoziții o înregistrează spațiul interdigital IV la femei. Însumînd situațiile de simetrie date, pe de o parte, de absența desenelor (O) și, pe de altă parte, de prezența lor (p), se obțin frecvențe cuprinse între 63,6% (spațiul interdigital III la femei) și 97,1% (spațiul interdigital II tot la femei). Dispozițiile asimetrice se găsesc într-o proporție mai coborîtă atît la bărbați cît și la femei, cu limite de variabilitate cuprinse între 2,9% (spațiul interdigital II la femei) și 36,4% (spațiul interdigital III tot la femei).

Tabelul nr. 3

Repartiția desenelor palmare în funcție de latură

± Desen		Bărbați					Femei				
		regiunea		spațiul interdigital			regiunea		spațiul interdigital		
		H	T+I	II	III	IV	II	T+I	II	III	IV
0	n	72	111	131	63	59	60	114	136	56	48
	%	50,0	77,1	91,0	43,7	41,0	42,9	81,4	97,1	40,0	34,3
p	n	34	11	2	38	37	41	12	—	33	52
	%	23,6	7,6	1,4	26,4	25,7	29,3	8,6	—	23,6	37,1
		Dispoziții asimetrice									
st.-dr.		II	T+I	II	III	IV	II	T+I	II	III	IV
0—p	n	21	3	8	37	12	24	2	4	42	12
	%	14,6	2,1	5,5	25,7	8,3	17,1	1,4	2,9	30,0	8,6
p—0	n	17	19	3	6	36	15	12	—	9	28
	%	11,8	13,2	2,1	4,2	25,0	10,7	8,6	—	6,4	20,0
N				144					140		

Notă. 0 = absența desenului; p = prezența desenului.

Diferitele poziții ale triradiusului axial dispuse simetric pe cele două mîini indică o proporție net superioară (♂ = 70,8%; ♀ = 63,6%) față de dispozițiile asimetrice (♂ = 29,2%; ♀ = 36,4%). În cadrul repartițiilor asimetrice, frecvențele cele mai ridicate le înregistrează perechile de mîini cu t proximal-stînga (t) și t combinat-dreapta (tc), cărora le corespund valori de 9,0% la bărbați și 13,6% la femei. Cele mai coborîte frecvențe aparțin perechilor de mîini cu t proximal-stînga și t median-dreapta (t'), unde procentele sînt de 0,7 la seria masculină și 2,9 la cea feminină (tabelul nr. 4).

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

Tabelul nr. 4

Repartiția triradiusului axial în funcție de latură

Sexul		Dispoziții simetrice					Dispoziții asimetrice							N
		t	t′	t″	tc	dr. t / st. t′	t′ t	t tc	tc t	t′ tc	tc t′	alte repartiții		
♂	n	55	10	2	35	1	1	7	13	5	6	9		144
	%	38,2	6,9	1,4	24,3	0,7	0,7	4,9	9,0	3,5	4,2	6,2		
♀	n	37	8	4	40	5	4	8	19	3	3	9		140
	%	26,4	5,7	2,9	28,6	3,6	2,9	5,7	13,6	2,1	2,1	6,4		

Șanțurile de flexiune palmare prezintă un număr foarte ridicat de dispoziții simetrice (♂ = 79,9%; ♀ = 82,1%), date mai ales de forma normală a acestora (Fn), comparativ cu dispozițiile asimetrice (♂ = = 20,1%; ♀ = 17,7%), unde preponderente sînt perechile de mîini cu F_1(stînga)—Fn (dreapta) și invers. Linia simiană (LS) apare doar simetric dispusă la un număr de 4 persoane de sex bărbătesc din totalul celor 284 de subiecți de ambele sexe (tabelul nr. 5).

Tabelul nr. 5

Repartiția șanțurilor de flexiune în funcție de latură

Sexul		Dispoziții simetrice					Dispoziții asimetrice					N
		Fn	F_1	F_2	LS	dr. F_1 / st. Fn	Fn F_1	F_2 Fn	Fn F_2	F_2 F_1	F_1 F_2	
♂	n	102	9	—	4	10	14	2	2	—	1	
	%	70,8	6,3	—	2,8	6,9	9,7	1,4	1,4	—	0,7	144
♀	n	112	2	1	—	10	9	3	1	1	1	
	%	80,0	1,4	0,7	—	7,1	6,4	2,1	0,7	0,7	0,7	140

Din prezentul studiu rezultă că dermatoglifele repartizate în diferitele regiuni digito-palmare la mîinile stîngă și dreaptă se situează mai frecvent simetric și într-o proporție mai redusă asimetric. Numai radiantele palmare A, C și D prezintă mai mult de 50% dispoziții asimetrice, în timp ce radiantul principal B înregistrează în jur de 60% dispoziții simetrice și aproximativ 40% dispoziții asimetrice.

Comparativ cu cercetările anterioare, în care se făceau și unele aprecieri legate de diferențele în funcție de latură, lucrarea de față face posibilă și precizarea în ce măsură un anumit tip de dermatoglife se găsește numai la mîna stîngă sau numai la mîna dreaptă și cînd se pot afla în același timp la ambele mîini. Acest mod de distribuție începe să capete un interes crescînd atît pentru studiile de antropologie, cît și pentru cele medicale datorită importanței pe care o prezintă unele trăsături dermatoglifice în raport cu manifestarea unor afecțiuni cu fond genetic.

Aspects of symmetry in the study of dermatoglyphics

ABSTRACT

Unlike previous studies where assessments in terms of side referred to the left hands compared to the right ones of the whole sample, the present investigation followed the pairs of hands of each person so

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

tnat one can establish with accuracy the number of cases in which the dermatoglyphics are symmetrically disposed in both hands and the number of cases in which they are not.

BIBLIOGRAFIE

1. VULPE C., RUDESCU AL., *Contribuții la studiul sulcusului palmar transvers la o populație din zona bazinului superior al Teleajenului*, St. cerc. antropol., 1968, **5**, 1, 55—63.
2. VULPE C., *Desenele papilare digitale, palmare și plantare la populația din Sohodol (Bran)*, St. cerc. antropol., 1971, **8**, *1*, 75—84.
3. VULPE C., *Observații asupra desenelor papilare digitale, palmare și plantare la populația din Peștera (Bran)*, St. cerc. antropol., 1974, **11**, *1*, 49—59.
4. VULPE C., TOMA CECILIA-GABRIELA, LUCA ELEONORA, *Contribuție la studiul dermatoglifelor digito-palmare privind populația din Nehoiu*, St. cerc. antropol., 1983, **20**, 67—72.
5. WEYL H., *Simetria*, Edit. științifică, București, 1966.

Institutul „Dr. V. Babeș" București,
Laboratorul de antropologie

Primit în redacție la 25 martie 1985

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

INFLUENȚA FACTORILOR TIPOLOGICO-TEMPERAMENTALI ASUPRA DINAMICII PERCEPȚIEI

ECATERINA MORAR

Există multe căi pentru a pătrunde în intimitatea problematicii unei psihologii a deficienței mintale. Un loc semnificativ îl ocupă, în acest context, evidențierea influenței factorilor tipologico-temperamentali asupra dinamicii percepției. Ne-am centrat pe o atare problematică în scopul de a surprinde în profunzime unele implicații pe care le are structura tipologico-temperamentală asupra ansamblului mecanismelor dinamice ale percepției.

Ipoteza de lucru de la care am pornit întregul demers explicativ constă în admiterea unei dependențe semnificative — iradiată multilateral în întreaga structură a personalității — între tipurile de SN și modul de comportare în fața aceleiași sarcini perceptive.

DISCUTAREA REZULTATELOR

În urma aplicării bateriei experimentale privind nivelul de dezvoltare intelectuală a copiilor de 6—10 ani la un număr de 326 de fete din cadrul Școlii ajutătoare nr. 1, am efectuat o serie de observații referitoare la caracteristicile de ordin dinamic ale percepției (promptitudine, volum, viteză de desfășurare, vivacitatea imaginii, saturația, selectivitatea etc.) și la modul în care acestea sînt influențate de ansamblul proprietăților tipului general de SN și de trăsăturile temperamentale. În demersul nostru ne vom opri numai asupra rezultatelor obținute prin aplicarea testului Raven color, în care sarcina este reprezentată de detectarea unei lacune (a unui element individual) într-o figură familiară, avînd în rest „o bună formă".

Am constatat că timpul (t) de percepere și de reacție la reprezentanții tipului puternic — echilibrat — inert (flegmatic) este mai mare decît la cei aparținînd tipului puternic—neechilibrat—excitabil (coleric).

Subiecții aparținînd tipului flegmatic prelungesc explorarea, ezitînd să se pronunțe asupra structurilor prezentate. Subiecții aparținînd tipului coleric accelerează și prescurtează faza de explorare a cîmpului perceptiv și se pronunță asupra structurii percepute înainte de a fi înregistrat și prelucrat toate elementele de informație existente.

În plan rezolutiv, în primul caz factorii tipologici condiționează o percepție predominant *analitică*, iar în al doilea caz o percepție predominant *sintetică*.

În cazul subiecților aparținînd tipului slab (melancolic) se constată că acțiunea stimulilor puternici și de durată determină instalarea unei inhibiții supraliminale sau se produce iradierea difuză a excitației, ceea ce

St. cerc. antropol., 1985, t. 22, p. 68—70

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

atrage după sine scăderea performanţelor percepţiei. La aceşti subiecţi, percepţia este uşor vulnerabilă la acţiunea agenţilor perturbatori, ea devenind instabilă, fluctuantă.

Pe un asemenea fond, în procesul de detectare a semnalelor cu valoare semantică şi programatică apar frecvente erori, omisiuni. De cele mai multe ori, aceşti subiecţi procedează aditiv, alipind o structură la alta, fără a ţine seama de incompatibilitatea lor.

În timpul aplicării testului Raven color, datorită faptului că rezolvarea primelor probe este deosebit de facilă, subiecţii înţeleg uşor sarcina şi îşi exersează tehnica de lucru în timpul parcurgerii probelor.

Aşa stînd lucrurile, subiecţii ar trebui să obţină rezultate din ce în ce mai bune pe măsura prezentării itemilor, pe măsura avansării în sarcină. În realitate, lucrurile nu se petrec astfel, datorită dificultăţilor progresive la care sînt supuşi subiecţii.

Rezolvarea seriei A presupune completarea unui desen continuu, ceea ce implică o diferenţiere fină. Subiectul trebuie să distingă figurile identice de cele diferite şi apoi pe cele similare de cele nesimilare.

Rezultatele obţinute la această probă diferă la cele trei grupe de subiecţi:

— Subiecţii „analişti", aparţinînd temperamentului flegmatic, obţin rezultatele cele mai bune.

— Subiecţii „sintetişti", aparţinînd temperamentului coleric, obţin rezultate bune pînă la itemul $A_7 - A_8$, unde diferenţierile sînt mai puţin fine. Începînd cu itemul A_8, subiectul trebuie să aibă capacitatea de a orienta figura în raport cu propria persoană sau în raport cu alte obiecte situate în cîmpul perceptiv, capacitatea de a analiza elementele componente şi caracteristicile întregului perceput şi de a distinge ceea ce este dat prin item de ceea ce constituie contribuţia proprie.

Dificultăţile impuse de seriile AB şi B sînt mai mici pentru primii patru itemi şi treptat cresc, crescînd şi numărul erorilor.

— Subiecţii aparţinînd tipului melancolic realizează performanţele cele mai scăzute; ei nu reuşesc să rezolve corect decît primii 6—7 itemi ai seriei A, iar din seriile AB şi B cel mult doi itemi. De regulă, răspunsurile pentru seriile AB şi B sînt absolut întîmplătoare sau centrate pe o figură lacunară.

Am constatat, de asemenea, că subiecţii aparţinînd tipului „analist", în tendinţa lor de a percepe cît mai mult, fără a acorda atenţie prioritară corectitudinii percepţiei, comit un număr semnificativ de erori în rezolvarea seriei B. Această serie presupune descoperirea unor analogii între perechi de figuri: modificarea progresivă şi descoperirea părţilor constitutive ale figurilor. De regulă, aceşti subiecţi aleg figura lacunară care se potriveşte ca desen cu unul din elementele cîmpului perceptiv. Ei nu analizează caracteristicile întregului ca entitate organizată. În graba de a percepe cît mai mult, aceşti subiecţi se opresc asupra elementelor, nu şi asupra întregului ca tot organizat.

Concluziv, remarcăm faptul că influenţa factorilor tipologico-temperamentali asupra dinamicii percepţiei ridică două imperative importante: unul pe plan teoretic, celălalt pe plan practic.

— *În plan teoretic*, analiza psihologică trebuie să se ridice de la nivelul indicilor şi al manifestărilor particulare ale percepţiei ca proces în sine la un tablou sintetic care să reflecte şi să explice modul general în care se realizează percepţia în dinamica personalităţii unitare a omului.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

— *În plan practic*, diagnosticarea funcţiei perceptive trebuie să vizeze nu numai aspectele concrete de performanţă, ci şi structura tipologică a activităţii perceptuale, care este cea mai stabilă şi permite un prognostic mai veridic.

The influence of typological-temperamental factors on the dynamics of perception

ABSTRACT

The present investigation started from the premise that the diagnosis of the perceptive function can reveal the concrete aspects of performances as well as the typological structure of the perceptual activity, which is the most stable and allows for a more plausible prediction.

The colour Raven Test was therefore applied to a set of 326 mentally deficient girls from No. 1 School for Mentally Deficient Children in Bucharest.

The best results were obtained by the individuals of the phlegmatic type. The poorest results were those of the melancholic type. A relatively intermediate position was hold by the individuals belonging to the choleric type.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ

1. PĂUNESCU C., *Deficienţa mintală şi procesul învăţării*, Edit. didactică şi pedagogică, Bucureşti, 1976.
2. PIAGET J., INHOLDER B., *Psihologia copilului*, Edit. didactică şi pedagogică, Bucureşti, 1970.
3. RAVEN J. C., *Guide to the Standard Progressive Matrices, sets A, B, C, D and E*, Lewis, London, 1960.

Institutul „Dr. V. Babeş" Bucureşti,
Laboratorul de antropologie

Primit în redacţie la 20 martie 1985

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

Revista „Studii și cercetări de antropologie" publică lucrări originale de nivel științific superior din următoarele domenii: paleoantropologie, antropologie contemporană, antropologie aplicată, antropologie socială și culturală. Sumarele sînt completate cu alte rubrici, ca: *Viața științifică*, în care prin note scurte sînt aduse la cunoștința cititorilor unele manifestări din domeniul de specialitate (congrese, simpozioane, consfătuiri, schimburi de experiență între cercetătorii români și străini etc.); *Recenzii*, care cuprind prezentări ale celor mai recente lucrări de specialitate apărute în țară și peste hotare.

NOTĂ CĂTRE AUTORI

Autorii sînt rugați să înainteze articolele, notele și recenziile dactilografiate la două rînduri, în două exemplare. Bibliografia, tabelele și explicația figurilor vor fi dactilografiate pe pagini separate, iar diagramele vor fi executate în tuș pe hîrtie de calc. Tabelele vor fi numerotate cu cifre arabe. Figurile din planșe vor fi numerotate în continuarea celor din text. Numărul de ilustrații și în special de fotografii va fi redus la minimum posibil. Se va evita repetarea acelorași date în text, tabele și grafice. Referințele bibliografice, grupate la sfîrșitul articolului, vor fi clasate în ordine alfabetică. Referirile la un articol vor conține numele și inițiala autorilor, titlul lucrării (subliniat cu o linie), numele periodicului, prescurtat conform uzanțelor internaționale, anul, volumul (subliniat cu două linii), fasciculă (subliniată cu o linie) și paginile. Referirea la o carte va cuprinde numele și inițiala autorilor, titlul lucrării (subliniat cu o linie), volumul, editura, orașul, anul și pagina.

Lucrările vor fi însoțite de o prezentare de maximum 10 rînduri într-o limbă de circulație internațională. Textele lucrărilor, inclusiv bibliografia, explicația figurilor și tabelele, nu trebuie să depășească 8 pagini. Responsabilitatea asupra conținutului articolelor revine în exclusivitate autorilor.

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro

DATE NOI ASUPRA ORIGINII OMULUI

Cercetările paleoantropologice în Africa orientală (în Etiopia, Kenya și Tanzania), la care au participat echipe multidisciplinare și multinaționale, s-au soldat cu rezultate deosebit de importante. Ele au permis descoperirea resturilor osoase ale unei specii umane fosile necunoscute pînă atunci, care poate fi socotită drept forma cea mai veche și mai primitivă a genului *Homo*. Identificată pentru prima oară în Tanzania, la Olduvai Gorge, în straturi care conțineau și o industrie litică arhaică, specia a căpătat numele de *Homo habilis*, dat de către L. Leakey, care a studiat-o și a condus aceste săpături.

Cercetările începute mai tîrziu în Etiopia, în bazinul rîului Omo (sub conducerea lui Y. Coppens), iar apoi în Kenya, la nord și nord-vest de lacul Turcana (sub conducerea lui F. C. Howell și R. Leakey), au îmbogățit în mod substanțial documentele privind această specie umană prin descoperirea a noi piese osoase, mai complete și mai bine păstrate decît precedentele. Analizele făcute prin metoda K/A, controlate cu cele paleomagnetice, au arătat că apariția acestei specii datează cu mai bine de 3 milioane de ani în urmă, indicînd că procesul umanizării este mai vechi decît s-a crezut pînă acum.

Studiul resturilor osoase ale acestei specii umane arhaice a demonstrat că erau ființe de talie relativ mică, caracterizate prin mersul biped, cu o dentiție omnivoră de tip uman și o capacitate craniană medie de 646 cm^3 (după F. Tobias), care, la talii apropiate, depășeau cu 44% volumul cerebral mediu al australopitecilor din specia *A. africanus* (de numai 450 cm^3).

Făuritor al celei mai primitive industrii litice (numită „olduvană"), *Homo habilis* a cunoscut și o activitate „constructoare", care consta în amenajarea unor spații destinate probabil repausului nocturn, așa cum o atestă bolovanii dispuși în cerc, găsiți de R. Leakey în stratul cel mai profund din săpăturile de la Olduvai Gorge.

Olga Necrasov

I. P. Informația c. 1355

43 881

Lei 40

https://biblioteca-digitala.ro / https://www.antropologia.ro